

INFORMATOR

DLA STUDIUJĄCYCH HISTORIĘ SZTUKI

ROK AKADEMICKI
2026/2027

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
Wydział Nauk o Sztuce
Instytut Historii Sztuki
Al. Niepodległości 4
61-874 Poznań
tel./fax 61 852 66 64
61 829 37 19
e-mail: arthist@amu.edu.pl
<http://www.arthist.amu.edu.pl/>

Redakcja:
Piotr Korduba, Katarzyna Marciniak-Mańka, Tomasz Ratajczak
Współpraca graficzna:
Alicja Skruszewicz

INFORMACJE OGÓLNE

Struktura Instytutu

Dyrektor

prof. UAM dr hab. Piotr Korduba

Biuro Obsługi Wydziału i Sekreteriat Instytutu Historii Sztuki

mgr Katarzyna Marciniak-Mańka
kmanka@amu.edu.pl, tel. 61 829 37 19

Biuro Obsługi Studentów

mgr Joanna Sokalska
sokal@amu.edu.pl, tel. 61 829 13 53

pkorduba@amu.edu.pl, tel. 61 829 37 17

W skład Instytutu Historii Sztuki UAM wchodzi cztery Zakłady i Pracownie. Ponadto z Instytutem związana jest Sekcja Historii Sztuki Biblioteki Międzywydziałowej Collegium Historicum UAM oraz Archiwum Audiowizualne Wydziału Nauk o Sztuce.

Od 1 października 2019 roku IHS UAM wspólnie z Instytutem Muzykologii tworzą nową jednostkę w ramach UAM, Wydział Nauk o Sztuce.

Zakład Historii Sztuki Starożytnej i Średniowiecznej

kierownik: prof. dr hab. Jarosław Jarzewicz, prof. dr hab. Tadeusz J. Żuchowski
prof. UAM dr hab. Jacek Kowalski, dr Katarzyna Dudlik, dr Wojciech Brillowski
dr Tomasz Ratajczak (prodziekan ds. kształcenia), dr Adam Soćko

Pracownia Historii Sztuki Nowożytnej

kierownik: prof. UAM dr hab. Piotr Korduba, prof. dr hab. Michał Mencfel (dziekan Wydziału Nauk o Sztuce), dr Dorota Molińska, dr Camilla Murgia

Pracownia Historii Sztuki Nowoczesnej

kierownik: dr Dorota Łuczak, prof. UAM dr hab. Filip Lipiński
dr Karolina Majewska-Güde, dr Magdalena Radomska

Zakład Historii i Teorii Badań nad Sztuką

kierownik: prof. dr hab. Piotr Juszkiewicz, prof. UAM dr hab. Mariusz Bryl
prof. dr hab. Stanisław Czekalski, prof. UAM dr hab. Michał Haake
prof. UAM dr hab. Łukasz Kiepuszewski

Profesorowie seniorzy (emerytowani)

prof. dr hab. Adam Labuda, prof. UAM dr hab. Tomasz Wujewski

Biblioteka

kierownik: mgr Przemysław Krysztofiak, mgr Katarzyna Barańkiewicz, mgr Marek Sulik

Archiwum Audiowizualne

dr Kamila Kludkiewicz, fotograf: Marcin Sokalski
zespół zatrudniony w ramach projektu Dariah-pl: Małgorzata Gonia

Centrum Badań nad Sztuką Europy Środkowej-Wschodniej i spuścizną Piotra Piotrowskiego

kierownik: dr Magdalena Radomska

INFORMACJE OGÓLNE

Siedziba Instytutu

Instytut Historii Sztuki mieści się w Collegium Novum, przy al. Niepodległości 4. Najważniejsze pomieszczenia: sale dydaktyczne, Biblioteka z czytelnią, znajdują się na 4. piętrze w bloku A.

Większość zajęć odbywa się w salach 401 i 403 (wykładowa i seminaryjna), wybrane w sali 408 (czytelnia Biblioteki). Niektóre wykłady dla większej liczby słuchaczy odbywają się w innych budynkach UAM w centrum miasta, natomiast lektoraty w Collegium Świącickiego (dawne Collegium Chemicum) przy ul. Grunwaldzkiej 6. Część zajęć odbywa się również w muzeach oraz kościołach Poznania, a także w przestrzeni miasta.

Biblioteka (Sekcji Historii Sztuki) – licząca ponad 81 tysięcy woluminów stanowi dobre zaplecze zarówno dla dydaktyki, jak i prowadzonych w Instytucie badań naukowych. Systematycznie prowadzone są zakupy i szeroka wymiana publikacji z instytucjami krajowymi i zagranicznymi. Katalog Biblioteki jest w większej części skomputeryzowany i włączony do ogólnouniwersyteckiego systemu Horizon. Od niedawna Biblioteka została formalnie wyłączona ze struktury Instytutu i stanowi Sekcję Historii Sztuki Biblioteki Wydziału Historycznego UAM, ale pozostaje w ścisłym związku z naszą placówką. Biblioteka jest otwarta od poniedziałku do piątku. Aktualne informacje dotyczące jej dostępności są ogłaszane: <http://arthist.amu.edu.pl/instytut/biblioteka/>, <https://wnos.amu.edu.pl/biblioteka/informacje-o-bibliotece>

Archiwum Audiowizualne Wydziału Nauk o Sztuce – Archiwum Audiowizualne Wydziału Nauk o Sztuce UAM jest jednostką badawczą, której celem jest zabezpieczenie, naukowe opracowanie oraz udostępnienie materiałów z następujących kolekcji: fototeki Instytutu Historii Sztuki UAM, archiwum Instytutu Historii Sztuki UAM, zbiorów fonograficznych Instytutu Muzykologii UAM. Obecnie, z uwagi na reorganizację i prace nad zabezpieczeniem materiałów archiwalnych, chęć kwerendy w Archiwum Audiowizualnym WNoS należy zgłaszać pod adresem: kamila.kludkiewicz@amu.edu.pl

Adres strony internetowej Instytutu: <http://www.arthist.amu.edu.pl>. Bieżące wiadomości publikujemy także na naszym profilu w serwisie facebook.

Przedmiot i tryb licencjackich i magisterskich studiów historii sztuki

Przedmiot studiów historii sztuki można określić jako dzieje sztuki europejskiej od starożytności do czasów współczesnych. Dla sztuki starożytnej jego zasięg terytorialny obejmuje kultury basenu Morza Śródziemnego, a dla sztuki epok późniejszych – odpowiada ekspansji kultury Zachodu. Obejmuje obiekty architektury, urbanistyki, rzeźby, malarstwa, grafiki, rzemiosła artystycznego, designu i tzw. nowych mediów. Składa się to na materię niezwykle różnorodną, której złożoność potęguje różnorodność perspektyw, w jakich można rozpatrywać dzieła sztuki. Ta różnorodność wyraża się zarówno w różnych typach zajęć, jak też w stanowiskach metodologicznych reprezentowanych przez osoby nauczające w Instytucie.

Seminaria (seminaria ogólne niższe i wyższe) – podtrzymują najistotniejszą tradycję uniwersyteckiej humanistyki: wnikliwej, krytycznej analizy dzieł sztuki i tekstów, wypracowywania własnego stanowiska, otwartej dyskusji. Prowadzący seminaria są nade wszystko partnerami rozmowy: ich doświadczenie pozwala wybrać owocny temat i czuć nad wyzyskaniem otwieranych przezeń możliwości na drodze samodzielnego dociekań. Zaliczeniu seminarium przyznajemy najwyższą rangę spośród sprawdzianów postępów stu-

INFORMACJE OGÓLNE

diowania. Seminaria trwają po dwa semestry i są oddzielnie przeznaczone dla I i II stopnia studiów, wyjątkiem jest jednosemestralne seminarium warsztatowe (studia II stopnia) oraz trzyletnie seminarium magisterskie (studia II stopnia). Warunkiem zaliczenia jest – oprócz owocnego uczestnictwa w zajęciach – pozytywne przyjęcie pracy pisemnej.

Zajęcia propedeutyczno-ćwiczeniowe – związane z poszczególnymi latami studiów, służą wprowadzeniu w podstawowe zagadnienia dyscypliny, warsztatu badawczego, zdobyciu podstawowego zasobu erudycji wizualnej. Szczególną rolę w tej grupie spełnia blok zajęć objętych wspólną nazwą *Wstęp do historii sztuki* wraz z towarzyszącymi mu zajęciami z wprowadzenia do poszczególnych dziedzin sztuki. Zaznajamia on z podstawowymi pojęciami, historią dyscypliny oraz współczesnymi orientacjami badawczymi (wykład), oraz służy opanowaniu terminologii, teorii poszczególnych gatunków plastycznych, umiejętności analizowania dzieł, podstaw warsztatu badawczego i nauk pomocniczych historii sztuki (ćwiczenia).

Proseminaria są w pewnym sensie kontynuacją *Wstępu* – w trakcie tych zajęć studenci zapoznają się z różnymi sposobami analizy i interpretacji dzieł sztuki, procedurami badawczymi charakterystycznymi dla poszczególnych epok lub gatunków, zasadami organizacji warsztatu badawczego historyka sztuki.

Pośród zajęć obowiązkowych na pierwszych latach studiów znajdują się także przedmioty niekierunkowe: propedeutyka filozofii, lektoraty języka niemieckiego i łacińskiego, lektorat wybranego języka nowożytnego oraz wychowanie fizyczne.

Zajęcia kursowe dotyczące dziejów sztuki obejmują zajęcia z historii sztuki starożytnej, historii sztuki średniowiecznej, historii sztuki nowożytnej oraz historii sztuki nowoczesnej. Prezentujące je wykłady i ćwiczenia są propozycjami syntez historyczno-artystycznych. Kurs dziejów sztuki złożony jest z dwóch bloków. Blok podstawowy składa się z obowiązkowych jednosemestralnych modułów wykładowo-ćwiczeniowych (*Wprowadzenie do wiedzy o sztuce poszczególnych epok*), których celem jest przekazanie bazowej wiedzy na temat zjawisk artystycznych danego czasu oraz zapoznanie z problematyką badawczą ich dotyczącą. Blok specjalizacyjny, na który składają się wykłady i konwersatoria (*Wybrane problemy z dziejów sztuki*), komponowany jest indywidualnie przez studentów – wybierają oni z oferowanych zajęć te, które odpowiadają ich zainteresowaniom, ugruntowując, pogłębiając i uszczegóławiając w ten sposób wiedzę na temat danego obszaru historii sztuki.

Zajęcia problemowe – są to zajęcia typu wykładowo-konwersatoryjnego, co oznacza swobodę wyboru przez prowadzącego formuły najlepiej odpowiadającej ich przedmiotowi, a także pozwala na sprawdzenie w ustalonej przez niego formie opanowania problematyki poruszanej na zajęciach. Co roku oferowany jest nieco odmienny zestaw zajęć problemowo-specjalizacyjnych. Są wśród nich m.in.: ikonografia, krytyka artystyczna, zasady dokumentacji architektonicznej, techniki sztuk plastycznych, praktyki wystawienicze, historia fotografii, historia designu, kolekcjonerstwo. Możliwe jest rozszerzenie tej oferty; jednak nie wszystkie zajęcia tej grupy muszą się odbywać corocznie. Staramy się utrzymać ciągłość tematów najistotniejszych i cieszących się największym zainteresowaniem, a co najmniej zapewnić powrót tematów co dwa lata. Ze względu na fakultatywny charakter tych zajęć, pozwoli to wziąć w nich udział wszystkim zainteresowanym. Studenci nie mogą w trakcie studiów wybrać dwukrotnie tych samych zajęć.

Wybrane problemy z dziejów sztuki – są to zajęcia typu wykładowo-konwersatoryjnego, co oznacza swobodę wyboru przez prowadzącego formuły najlepiej odpowiadającej ich przedmiotowi, a także pozwala na sprawdzenie w ustalonej przez niego formie opanowania problematyki poruszanej na zajęciach. Co roku proponujemy inny zestaw tego rodzaju zajęć. Ich celem jest przedstawienie wybranych zagadnień specyficznych dla poszczególnych epok historyczno-artystycznych, których podjęcie przekracza ramy

INFORMACJE OGÓLNE

epokowych zajęć kursowych. Ich tematyka stanowić ma zarazem uzupełnienie wiedzy o specyfice i złożoności okresów w sztuce. Studenci nie mogą w trakcie studiów wybrać dwukrotnie tych samych zajęć.

Moduły specjalistyczne – są to zajęcia przeznaczone dla studentów II stopnia studiów, złożone w każdym przypadku z 90-godzinnego bloku zajęć, których charakter jest dopasowywany do specyfiki modułu. Pośród nich mogą się więc znaleźć zarówno spotkania o charakterze wykładowym, konwersatoryjnym, terenowe i wizyty studyjne. O ich układzie decydować może charakter i zakres współpracy z instytucjami, które są włączone w cykl dydaktyczny lub pora roku umożliwiającą przeprowadzenie zajęć w terenie. Oznacza to, że godzinowy podział na semestry (30 + 60, 60 + 30 lub 45 + 45) jest każdego roku akademickiego wskazywany przez Prodziekana ds. kształcenia z uwzględnieniem ww. przesłanek. Moduły specjalistyczne mają na celu przekazanie studentom zaawansowanej wiedzy z wybranej przez nich dziedziny. Studenci, kierując się swoimi zainteresowaniami, mają prawo wyboru z corocznej oferty jednego z modułów. Uczestnictwo w zajęciach obejmujących wybrany moduł jest obowiązkowe w obu semestrach. Podczas całego cyklu studiów II stopnia należy zrealizować dwa różne moduły, po jednym w każdym roku.

Wykłady ogólne – stanowią drugi, obok seminariów, najbardziej charakterystyczny dla studiów humanistycznych typ zajęć. Są przeznaczone zarówno dla I stopnia studiów (wykłady ogólne) jak i dla II stopnia (wykłady monograficzne). W ich trakcie, doświadczeni wykładowcy (także wykładowcy gościnni) prezentują wyniki własnych badań oraz zagadnienia warsztatu badawczego. Oferta wykładów jest zmienna, kształtowana indywidualnie dla każdego roku akademickiego. Studenci nie mogą w trakcie studiów wybrać dwukrotnie tych samych zajęć.

Zajęcia terenowe – należą do zajęć obowiązkowych, związanych z poszczególnymi latami studiów. Mają zapewnić bezpośredni kontakt z najważniejszymi dziełami sztuki polskiej, zwłaszcza architektury, a ponadto służyć kształceniu i sprawdzeniu umiejętności analizy, datowania i interpretacji dzieł w ich naturalnym otoczeniu. Zamykający II rok studiów obóz terenowy – opis i podstawy analizy dzieła sztuki ma za zadanie kształcenie umiejętności pracy „w terenie” z dziełami różnych gatunków i pochodzących z różnych okresów historycznych – od ich opisu inwentaryzacyjnego do wnikliwej analizy.

Praktyki (muzealna, galeryjna i/lub konserwatorska) – służą zaznajomieniu się ze specyfiką pracy w najbardziej typowych miejscach zatrudnienia historyków sztuki. Miejsca praktyk ustala się wraz z ich koordynatorem i mogą one obejmować także inne instytucje kultury jeżeli jest uzasadnione merytorycznie.

Egzaminy i zaliczenia – służą sprawdzeniu wiedzy zdobywanej na różnych zajęciach i w samodzielnej pracy z literaturą. Egzamin i zaliczenia przeprowadzane jest w sposób zapewniający gruntowne sprawdzenie wiedzy, od znajomości faktów i dzieł po rozumienie procesów i interpretację. Egzaminy odbywają się w okresie wskazanych przez Rektora UAM sesji egzaminacyjnych.

STUDIA I STOPNIA

PROGRAM STUDIÓW I STOPNIA (LICENCJACKICH)

(Studia stacjonarne, profil ogólnoakademicki, 6 semestrów, 180 punktów ECTS)

Lp.	Nazwa przedmiotu / modułu	I rok / I semestr					Liczba godzin	Forma zaliczenia	ECTS
I	Wstęp do historii sztuki I				obowiązkowe	60		8	
	1. Wstęp do historii sztuki I		wykład		obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	4	
	2. Wstęp do historii sztuki: lektura tekstu z historii sztuki		ćwiczenia		obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	4	
	3. Malarstwo i rzeźba – wprowadzenie		ćwiczenia		obowiązkowe	20	zaliczenie z notą	3	
	4. Architektura – wprowadzenie		ćwiczenia		obowiązkowe	20	zaliczenie z notą	3	
	5. Ornamentyka i rzemiosło art. – wprowadzenie		ćwiczenia		obowiązkowe	20	zaliczenie z notą	3	
II	Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki starożytnej				obowiązkowe	90		8	
	1. Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki starożytnej		wykład		obowiązkowe	60	egzamin	5	
	2. Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki starożytnej		ćwiczenia		obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	3	
III	Spotkanie z dziełem sztuki		ćwiczenia		obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	3	
IV	Propedeutyka filozofii		wykład		obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	3	
V	Język łaciński – lektorat		ćwiczenia		obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	3	
						300		34	
I rok / II semestr									
I	Wstęp do historii sztuki II		wykład		obowiązkowe	30	egzamin	6	
II	Opis dzieła sztuki		ćwiczenia		obowiązkowe	60	zaliczenie z notą	6	
III	Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki średniowiecznej				obowiązkowe	90		8	
	1. Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki średniowiecznej		wykład		obowiązkowe	60	egzamin	5	
	2. Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki średniowiecznej		ćwiczenia		obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	3	

Lp.	Nazwa przedmiotu / modułu	Forma zajęć	Status zajęć	Liczba godzin	Forma zaliczenia	ECTS
I rok / II semestr						
IV	Propedeutyka filozofii	wykład	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	3
V	Język obcy – lektorat	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	2
VI	Język łaciński – lektorat	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	2
				270		27
II rok / III semestr						
I	Proseminarium I	proseminarium	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	4
II	Proseminarium II	proseminarium	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	4
III	Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki nowożytnej		obowiązkowe	90		8
	1. Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki nowożytnej	wykład	obowiązkowe	60	egzamin	5
	2. Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki nowożytnej	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	3
IV	Wykład ogólny I	wykład	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
V	Wykład ogólny II	wykład	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
VI	Zajęcia problemowe I	wykład	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
VII	Wybrane problemy z dziejów sztuki I	konwers.	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
VIII	Język obcy – lektorat	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	2
IX	Język łaciński – lektorat	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	2
X	Język niemiecki – lektorat	ćwiczenia	obowiązkowe	60	zaliczenie z notą	3
XI	Wychowanie fizyczne	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	0
				420		35

Lp.	Nazwa przedmiotu / modułu	Forma zajęć	Status zajęć	Liczba godzin	Forma zaliczenia	ECTS
II rok / IV semestr						
I	Proseminarium III	proseminarium	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	4
II	Proseminarium IV	proseminarium	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	4
III	Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki nowoczesnej		obowiązkowe	90		8
	1. Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki nowoczesnej	wykład	obowiązkowe	60	egzamin	5
	2. Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki nowoczesnej	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	3
IV	Wybrane problemy z dziejów sztuki II	konwers.	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
V	Sztuka metropolii	wykład i zajęcia terenowe	obowiązkowe	60	zaliczenie z notą	3
VI	Obóz terenowy – opis i podstawy analizy dzieła sztuki	ćwiczenia terenowe	obowiązkowe	96	zaliczenie z notą	4
VII	Język obcy – lektorat	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	2
VIII	Język łaciński – lektorat	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	2
IX	Język niemiecki – lektorat	ćwiczenia	obowiązkowe	60	zaliczenie z notą	3
X	Wychowanie fizyczne	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	0
				486		33
III rok / V semestr						
I	Seminarium ogólne niższe I (czteroczne)	seminarium	do wyboru	30	zaliczenie z notą	6
II	Seminarium ogólne niższe II (czteroczne)	seminarium	do wyboru	30	zaliczenie z notą	6
III	Wybrane problemy z dziejów sztuki III	konwers.	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
IV	Ikonografia	wykład	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	3
V	Zajęcia problemowe II	wykład	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
VI	Język obcy – lektorat	ćwiczenia	obowiązkowe	30	egzamin	4
VII	Język niemiecki – lektorat	ćwiczenia	obowiązkowe	60	zaliczenie z notą	3
				240		28

Lp.	Nazwa przedmiotu / modułu	III rok / VI semestr					Liczba godzin	Forma zaliczenia	ECTS
I	Seminarium ogólne niższe I (czteroczesne)		seminarium	do wyboru		zaliczenie z notą / egzamin licencjacki	30		8
II	Seminarium ogólne niższe II (czteroczesne)		seminarium	do wyboru		zaliczenie z notą	30		6
III	Ikono grafia		wykład	obowiązkowe		zaliczenie z notą	30		3
IV	Zajęcia problemowe III		wykład	do wyboru		zaliczenie z notą	30		3
V	Wykład ogólny III		wykład	do wyboru		zaliczenie z notą	30		3
							150		23

Objaśnienia dotyczące zaliczania poszczególnych lat studiów oraz przedmiotów, których nie można powtarzać

I rok

Nie można powtarzać I roku. Przejście na II rok możliwe jest po zaliczeniu egzaminu ze Wstępu do historii/ sztuki w drugim semestrze oraz wszystkich zajęć wchodzących w skład bloku ze Wstępu (nie jest możliwe warunkowe zaliczenie tego przedmiotu).

III rok

Dopuszczenie do egzaminu dyplomowego (obrony pracy licencjackiej) następuje po spełnieniu wszystkich pozostałych wymagań programu studiów. Egzamin dyplomowy dotyczy zagadnień związanych z jedną z przygotowywanych w trakcie III roku studiów prac seminaryjnych, zarejestrowaną jako praca licencjacka i zamieszczoną w Archiwum Prac Dyplomowych, oraz ogólnych zagadnień przedmiotowych i epokowych odpowiadających pracy. O wyborze pracy będącej przedmiotem egzaminu dyplomowego decyduje student w drugim semestrze w porozumieniu z prowadzącym seminarium.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH

I. Zajęcia obowiązkowe – przypisane do poszczególnych lat studiów

Wstęp do historii sztuki (I rok)

Wstęp do historii sztuki jest dużym blokiem zajęć, mającym za zadanie wprowadzić początkujących adeptów w różne aspekty studiowanej dyscypliny. Służą temu różnorodne zajęcia. Stałymi elementami są: wykład (Teoretyczne podstawy analizy dzieła wizualnego. Współczesne i tradycyjne metody badawcze historii sztuki – 60 godz.), związane z nim tematycznie ćwiczenia dotyczące lektury ważniejszych tekstów z zakresu historii sztuki (30 godzin w I semestrze) oraz ćwiczenia przygotowujące do samodzielnej analizy różnych gatunków i dziedzin sztuki (obejmują w sumie 120 godzin, z tego 60 w pierwszym semestrze i 60 w drugim). W pierwszym semestrze składają się one z 3 cykli zajęć (po 20 godz. każdy) odpowiadających głównym dziedzinom: 1) malarstwu i rzeźbie, 2) architekturze oraz 3) rzemiosłu artystycznemu i dyscyplinom pomocniczym historii sztuki (ornamentyka, paramentyka, heraldyka etc.). W ramach tych ćwiczeń studenci opanowują terminologię, zasady opisu i analizy poprzez wykonywanie samodzielnych prac pisemnych. W drugim semestrze prowadzone są praktyczne zajęcia w niewielkich grupach studenckich, odbywane w terenie oraz w trybie indywidualnych konsultacji (60 godz.). Warunkiem zaliczenia tego przedmiotu (oprócz uzyskania zaliczeń i ocen z poszczególnych ćwiczeń) jest zdanie egzaminu po drugim semestrze pierwszego roku studiów

Wstęp do historii sztuki I (moduł)

Prowadzący: prof. UAM dr hab. Mariusz Bryl,
prof. dr hab. Stanisław Czekalski

I semestr, 60 godz. (30 godz. wykładu i 30 godz. ćwiczeń)

10 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Moduł obejmuje w I semestrze wykład o teoretycznych podstawach analizy dzieła wizualnego oraz ćwiczenia z lektury tekstów historii sztuki. Ocena uzyskana z ćwiczeń jest oceną za cały moduł.

Wstęp do historii sztuki I – wykład:

Teoretyczne podstawy analizy dzieła wizualnego.

**Współczesne i tradycyjne metody badawcze
historii sztuki (część I)**

Prowadzący: prof. dr hab. Stanisław Czekalski

Wykład prezentuje najważniejsze perspektywy analityczne stosowane we współczesnej historii sztuki dla celów fachowego i wnikliwego opisu właściwości dzieł wizualnych, zwaś-

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

cza obrazów, jako struktur tworzących znaczenia, ale i znaczących w wielorakich związkach kontekstowych z tradycją artystyczną i literacką oraz kulturą swoich czasów. Wychodząc od refleksji nad pojęciami obrazu i przedstawiania, program wykładu obejmuje teorie dzieła wizualnego wpisane w stylistycznie, ikonologicznie i hermeneutycznie zorientowaną historię sztuki, psychologię postaci, estetykę recepcji i semiologię. Skupia się wokół tych koncepcji, które mogą być najbardziej przydatne na użytek ćwiczeń z analizy obrazu i rzeźby, prowadzonych w ramach ćwiczeń ze Wstępu do historii sztuki w drugim semestrze. Ponadto wykład poświęcony jest problematyce kształtowania się historii sztuki jako dyscypliny naukowej od jej „prehistorii” w epoce nowożytnej aż do pierwszych dekad XX wieku. Omówione zostaną tradycyjne modele teoretyczne historii sztuki w ich „źródłowej” postaci: biograficzny, normatywny, teleologiczny, socjo-kulturowy, stylistyczny, ikonologiczny i strukturalny. Przedmiotem zajęć będą również wybrane metody reprezentujące takie perspektywy teoretyczne współczesnej historii sztuki, jak hermeneutyczna, semiologiczna, kontekstowa i feministyczna.

Omówione zostaną w szczególności następujące zagadnienia:

- tradycja idei obrazu i przedstawiania wizualnego, dychotomii formy i treści dzieła
- pojęcie stylu; analiza stylistyczna dzieła sztuki w ujęciu H. Wölfflina
- rewizja pojęcia stylu i koncepcja przedstawiania obrazowego E. H. Gombricha
- ikonografia i ikonologia; ikonologiczna historia sztuki w ujęciu E. Panofsky'ego
- tradycja hermeneutyki
- psychologia postaci
- analiza struktury dzieła sztuki w ujęciu H. Sedlmayra
- postrzeganie i rozumienie dzieła sztuki w ujęciu R. Arnheima
- ikonika M. Imdahla
- estetyka recepcji w ujęciu W. Kempa
- koncepcja historycznego wyjaśniania obrazu M. Baxandalla
- hermeneutyka historycznoartystyczna w ujęciu O. Bätschmanna
- podstawy semiologii
- semiologia obrazu w ujęciu R. Barthesa, U. Eco i N. Brysona
- perspektywa feministyczna w ujęciu G. Pollock
- historia sztuki jako dyscyplina naukowa: wstęp teoretyczny
- historia sztuki jako historia artystów w ujęciu G. Vasari'ego
- historia sztuki jako historia ideału w ujęciu J. J. Winckelmanna
- historia sztuki jako historia kultury w ujęciu J. Burckhardta
- historia sztuki jako historia stylu w ujęciu A. Riegla
- historia sztuki jako historia obrazu w ujęciu A. Warburga

Wstęp do historii sztuki I – ćwiczenia:

Lektura tekstu z zakresu historii sztuki

Prowadzący: prof. UAM dr hab. Mariusz Bryl,
prof. dr hab. Stanisław Czekalski

Zajęcia, prowadzone w dwóch grupach ćwiczeniowych, mają na celu oswojenie studentów z uważną lekturą wybranych, podstawowych dla dyscypliny tekstów, służącą opanowaniu ich treści i zdobyciu uporządkowanej wiedzy na ich temat. Kolejne teksty, korespondujące z programem wykładu ze Wstępu do historii sztuki, po samodzielnym ich przeczytaniu przez studentów, w trakcie zajęć będą analizowane, dyskutowane i podsumowywane wspólnie pod kierunkiem prowadzącego grupę. Aktywny udział poszczególnych uczestników w tym procesie przełoży się na ocenę uzyskaną za moduł. Formuła zajęć ułatwi studentom przygotowanie się do egzaminu końcowego po drugim semestrze, na którym trzeba będzie wykazać wiedzę wyniesioną z zadanych lektur.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

Warunki zaliczenia ćwiczeń:

- regularne i aktywne uczestnictwo w zajęciach (dopuszczalne są dwie nieobecności w semestrze, niezależnie od ich przyczyny; usprawiedliwienie absencji ponad ten limit możliwe jest wyłącznie w szczególnych przypadkach, pod warunkiem uprzedniego porozumienia z prowadzącym);
- opanowanie lektur wyznaczonych na kolejne zajęcia;
- zadowalające opracowanie i zreferowanie na zajęciach przydzielonych tekstów;

Malarstwo i rzeźba – wprowadzenie

prof. UAM dr hab. Łukasz Kiepuszewski,
prof. UAM dr hab. Michał Haake

I semestr, 20 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Celem zajęć jest przygotowanie do samodzielnego opisu i analizy dzieła sztuki, oraz opanowanie terminologii z zakresu malarstwa i rzeźby. Przedmiotem zajęć są podstawowe właściwości medium malarstwa i rzeźby, podstawy psychologii percepcji wizualnej, przestrzeń i perspektywa malarska, teorie barw i systemy kolorystyczne, niemimetyczne elementy obrazu malarskiego, proces twórczy dzieła rzeźbiarskiego, podstawowe zagadnienia technologii malarstwa i rzeźby.

Podstawowa literatura:

- Rudolf Arnheim, *Sztuka i percepcja wzrokowa. Psychologia twórczego oka*, Warszawa 1978.
- Maria Rzepińska, *Historia koloru w dziejach malarstwa europejskiego*, Kraków 1983.
- Agata Mączyńska-Frydryszek, Małgorzata Jaskólska-Klaus, Tomasz Maruszewski, *Psychofizjologia widzenia*, Poznań 1991
- Ludwik Losos, *Techniki malarskie*, Warszawa 1991.
- *Słownik Terminologiczny Sztuk Pięknych*, opracowanie zbiorowe, Warszawa 2011

Architektura – wprowadzenie

prof. UAM dr hab. Jacek Kowalski, dr Adam Soćko

I semestr, 20 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Forma zaliczenia: opis obiektu architektonicznego, kolokwium terminologiczne

Celem zajęć jest wprowadzenie studentów w podstawową problematykę badań nad historią architektury, a także zapoznanie z metodami tych badań. W trakcie zajęć ich uczestnicy powinni opanować podstawy warsztatu badawczego: terminologię, zasady opisu i analizy dzieła architektury, wiedzę o historycznych technikach budowlanych i o historycznej ewolucji form umożliwiające ich datowanie i interpretację.

Zajęcia koncentrują się wokół grup tematycznych:

- zagadnienia dotyczące podstawowych problemów i pojęć
- wprowadzenie w poszczególne dziedziny badań nad architekturą.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

Wybrana literatura:

- Stefan Kozakiewicz (red.), *Słownik terminologiczny sztuk pięknych*, Warszawa 1976 (i późniejsze wydania poszerzone)
- John Fleming, Hugh Honour, Nicolaus Pevsner, *Encyklopedia architektury*, Warszawa 1992
- Roman Ingarden, *O dziele architektury*, w tegoż: *Studia z estetyki*, t. II, Warszawa 1966
- Jarosław Jarzewicz, *Przemysłać architekturę. Współczesne perspektywy badań nad architekturą i dzieje historii architektury*, „Artium Quaestiones” XXXVI (2025), s. 13-35
- Jerzy Zygmunt Łoziński, *Dzieło sztuki w „terenie”*, w: *Wstęp do historii sztuki*, red. Piotr Skubiszewski, Warszawa 1973
- Longin Majdecki, *Historia ogrodów*, Warszawa 1978
- Zdzisław Mączyński, *Elementy i detale architektoniczne*, Warszawa 1958
- J. B. Michałowski, *Formy klasyczne w architekturze*, Warszawa 1952
- Adam Miłobędzki, *Badania nad historią architektury*, w: *Wstęp do historii sztuki*, red. Piotr Skubiszewski, Warszawa 1973

Ornamentyka i rzemiosło artystyczne – wprowadzenie

prof. UAM dr hab. Piotr Korduba, dr Dorota Molińska

I semestr, 20 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Forma zaliczenia: kolokwium pisemne

Cele kształcenia: zapoznanie z terminologią w zakresie ornamentyki europejskiej, paramentyki obrządku wschodniego i zachodniego, a także rzemiosła artystycznego jako podstawowymi elementami języka historii sztuki.

Przedmiot kształcenia: zajęcia składają się z dwóch działów. Pierwszy poświęcony jest omówieniu funkcji jakie pełni ornamentyka w sztuce wybranych okresów i temu w jaki sposób wykorzystuje ją historia sztuki. Zajmiemy się ornamentyką i motywami dekoracyjnymi jako elementami pomocniczymi w określaniu proveniencji dzieła, jego datowaniu, warsztatu etc. Drugi dział zajęć związany jest z wiedzą o paramentyce rzymskiej i prawosławnej, elementach heraldyki, a także terminologii rzemiosła artystycznego (przedmioty, techniki zdobnicze). Każdy z działów kończy kolokwium sprawdzające znajomość terminologii i umiejętność rozpoznawania ornamentów, paramentów i przedmiotów rzemiosła artystycznego.

Literatura podstawowa:

- S. Kozakiewicz, *Słownik terminologiczny sztuk pięknych* (W-wa 1976 i późniejsze wyd.)
- B. Nadolski, *Liturgika*, t.1: *Liturgika fundamentalna*, Poznań 1989
- *Prawosławne nabożeństwa, sakramenty i obyczaje*, Białystok 1990
- W. Rządek i K. Tomaszewski, *Ornamentyka i motywy dekoracyjne*, Poznań 1991 (skrypt w bibliotece IHS)
- Ch. Walter, *Sztuka i obrządek kościoła bizantyjskiego*, Warszawa 1992
- J. Wierusz-Kowalski, *Liturgika*, Warszawa 1959
- Ch. Zieliński, *Sztuka sakralna*, Poznań-Warszawa-Lublin 1960
- *Nowe tablice czyli o cerkwi, liturgii, nabożeństwach i utensyliach cerkiewnych*, Kraków 2007
- S. Gorzyński, J. Kochanowski, *Herby szlachty polskiej*, Warszawa 1990
- http://pl.wikipedia.org/wiki/Szata_liturgiczna
- http://pl.wikipedia.org/wiki/Kategoria:Stroje_liturgiczne
- <http://pl.wikipedia.org/wiki/Herb>

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

Wstęp do historii sztuki II – wykład: Teoretyczne podstawy analizy dzieła wizualnego. Współczesne i tradycyjne metody badawcze historii sztuki (część II)

Prowadzący: prof. UAM dr hab. Mariusz Bryl

II semestr, 30 godz.

8 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: egzamin

Egzaminatorzy: prof. UAM dr hab. Mariusz Bryl, prof. dr hab. Stanisław Czekalski

Wykład kontynuuje i poszerza treści prezentowane w semestrze pierwszym. Kończy się egzaminem w formie ustnej, obejmującym całość materiału omawianego na wykładach i ćwiczeniach lekturowych ze Wstępu do historii sztuki oraz w odnośnych tekstach. Celem egzaminu jest sprawdzenie, w jakim stopniu każdy zdający samodzielnie przestudiował zadane lektury i opanował treść wykładów, jaką wykazuje na tej podstawie wiedzę z zakresu poszczególnych metod badawczych historii sztuki i teoretycznych podstaw analizy dzieła wizualnego, wiedzę na temat historii i modeli teoretycznych dyscypliny, oraz na ile sprawnie i ze zrozumieniem potrafi tą wiedzę operować.

Warunkiem zdania egzaminu jest poprawna, na poziomie przynajmniej dostatecznym, odpowiedź na wszystkie zadane pytania problemowe, której należy udzielić mieszcząc się w czasie 30 minut. W razie gdyby wypowiedź egzaminowanego zdradzała korzystanie ze skryptów a nie bezpośrednią znajomość obowiązujących tekstów, opartą na ich samodzielnej lekturze, egzamin zakończy się oceną niedostateczną.

Lektury:

- H. Wölfflin, *Podstawowe pojęcia historii sztuki. Problem rozwoju stylu w sztuce nowożytnej*, Wrocław 1962
- E. H. Gombrich, *Sztuka i złudzenie. O psychologii przedstawiania obrazowego*, Warszawa 1981
- E. Panofsky, *Ikonografia i ikonologia*, w: tegoż, *Studia z historii sztuki*, Warszawa 1971
- S. Pazura, *Struktura i sacrum. Estetyka sztuk plastycznych Hansa Sedlmayra*, w: *Sztuka i społeczeństwo*, t. 1: *Ocalenie przez sztukę*, red. A. Kuczyńska, Warszawa 1973
- M. Bryl, *Plaszczyzna, ogląd, absolut. Inspiracje hermeneutyczne we współczesnej historii sztuki*, „Artium Quaestiones” VI, 1993
- R. Arnheim, *Sztuka i percepcja wzrokowa. Psychologia twórczego oka*, Warszawa 1978
- M. Imdahl, *Składnia i semantyka obrazu. O „Karcie Setnika” z Kodeksu Egberta*, „Quart”, 2/2010
- M. Imdahl, *Giotto. Z zagadnień ikonicznej struktury sensu*, „Artium Quaestiones” IV, 1990 (przedruk w: *Perspektywy współczesnej historii sztuki. Antologia przekładów „Artium Quaestiones”*, Poznań 2009)
- M. Bryl, *Obraz i widz. O nowej książce Wolfganga Kempa*, „Artium Quaestiones” IV, 1990
- W. Kemp, *Dzieło sztuki i widz: metoda estetyczno-recepcyjna*, w: *Perspektywy współczesnej historii sztuki...*
- U. Eco, *Pejzaż semiotyczny*, Warszawa 1972 (lub odpowiednie fragmenty książki *Nieobecna struktura*, Warszawa 1996)
- R. Barthes, *Podstawy semiologii*, Kraków 2009
- Z. Ważbiński, *Wstęp*, [w:] *Vasari i nowożytna historiografia sztuki*, Wrocław 1975 s. 9-95
- J. J. Winckelmann, *Myśli o naśladowaniu greckich rzeźb i malowideł*, w: *Teoretycy, artyści i krytycy o sztuce, 1700-1870*, red. E. Grabska i M. Poprzęcka, Warszawa 1974
- J. J. Winckelmann, *Opis Torsa w rzymskim Belwederze*, tamże
- J. Burckhardt, *Kultura Odrodzenia we Włoszech*, Warszawa 1961 (1968, 1991)
- E. H. Gombrich, *W poszukiwaniu historii kultury*, w: *Pojęcia, problemy, metody współczesnej nauki o sztuce*, Warszawa 1976
- K. Piwocki, *Pierwsza nowoczesna historia sztuki. Poglądy Aloisa Riegla*, Warszawa 1970; s. 37-95
- Aby Warburg, *Mnemosyne. Wprowadzenie do Atlasu Pamięci*, „Stan Rzeczy”, 2015, (nr 8), s. 35-51

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- Aby Warburg, „Śniadanie na trawie” *Maneta. Wzorotwórcza funkcja pogańskich bóstw elementarnych dla nowoczesnego odczucia natury*, „Konteksty”, 2011, nr 2-3, s. 110-119
- Aby Warburg, *Narodziny Wenus i inne szkice renesansowe*, Gdańsk 2010 (jeden tekst do wyboru)
- Jan Białostocki, *Posłanie Aby Warburga: historia sztuki czy historia kultury?*, w: tegoż, *Refleksje i syntezy ze świata sztuki*, cykl drugi, Warszawa 1987
- N. Bryson, *Dyskurs, figura*, „Artium Quaestiones” XIX, Poznań 2008, s. 299-333 (przedruk w: *Perspektywy współczesnej historii sztuki...*)
- M. Baxandall, *Prawda a inne kultury. „Chrystus” Piera della Francesca*, „Artium Quaestiones” V, Poznań 1991, s. 109-144 (przedruk w: *Perspektywy współczesnej historii sztuki...*)
- A. Jakubowska, „*I po co ten feminizm?*” *O feministycznej historii sztuki*, „Biuletyn Historii Sztuki” 2000, nr 3-4, s. 293-303.
- M. Bryl, *Suwerenność dyscypliny. Polemiczna historia historii sztuki od 1970 roku*, Poznań 2008, s. 623-637.

Opis dzieła sztuki

Prowadzący: prof. dra hab. Tadeusz J. Żuchowski,
prof. UAM dr hab. Michał Haake,
prof. UAM dr hab. Łukasz Kiepuszewski,
prof. UAM dr hab. Jacek Kowalski,
dr Kamila Kludkiewicz, dr Karolina Majewska-Güde,
dr Tomasz Ratajczak

II semestr, 60 godz.

6 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

(na podstawie wykonanych prac pisemnych – opisów dzieł sztuki)

Celem zajęć ćwiczeniowych jest wykonanie samodzielnych opisów architektury, rzeźby figuralnej, obrazu malarzkiego, ołtarza barokowego, nagrobka, epitafium.

Podstawowa literatura:

- Rudolf Arnheim, *Sztuka i percepcja wzrokowa. Psychologia twórczego oka*, Warszawa 1978
- Maria Rzepińska, *Historia koloru w dziejach malarstwa europejskiego*, Kraków 1983
- Agata Mączyńska-Frydryszek, Małgorzata Jaskólska-Klaus, Tomasz Maruszewski, *Psychofizjologia widzenia*, Poznań 1991
- Ludwik Losos, *Techniki malarzkie*, Warszawa 1991
- *Słownik Terminologiczny Sztuk Pięknych*, opracowanie zbiorowe, Warszawa 2011

Spotkanie z dziełem sztuki

Dr Adam Soćko (koordynator)
prowadzący: wykładowcy IHS UAM

I semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Celem zajęć jest spotkanie z dziełami sztuki, przedmiotami, wydarzeniami artystycznymi, które znajdują się w obszarze zainteresowań dzisiejszej historii sztuki. Ich szeroki i zróżnicowany wybór ma ujawnić jak rozległe jest pole eksploracji naszej dyscypliny, a zarazem przedstawić stosowane przez nią w praktyce metody interpretacji. Cykl spotkań będzie więc nie tyle służył omówieniu analitycznych metod, co raczej ich praktycznej prezentacji w zetknięciu z konkretnymi dziełami sztuki. Przedmiotem zajęć będą nie tylko tradycyjnie

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

rozumiane dzieła sztuki malarskiej, rzeźbiarskiej czy architektury, ale także fotografia, nowe media, założenia urbanistyczne i parkowe, rzemiosło artystyczne i wzornictwo oraz kolekcjonerstwo w szerokiej perspektywie czasowej od średniowiecza po współczesność. Zajęcia będą prowadzone przez wykładowców naszego Instytutu uwzględniając ich badawcze specjalizacje i odbędą się w trybie hybrydowym: zdalnie oraz w formie zajęć terenowych w przestrzeni miasta, w Centrum Kultury Zamek, w Muzeum Narodowym.

Zaliczenie: kolokwium wizualne

Propedeutyka filozofii

dr Andrzej Marzec

I-II semestr, 60 godz.

6 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Kurs ma na celu zapoznanie uczestników/uczestniczek z podstawowymi założeniami i koncepcjami historii filozofii. Wykształcenie w nich umiejętności świadomego i krytycznego poruszania się w przestrzeni historii europejskiej myśli oraz wydawania indywidualnych sądów na jej temat. Efektem kształcenia będzie nabycie pogłębionych umiejętności badawczych, polegających na analizie, syntezie i interpretacji dzieł kultury oraz postrzeganiu ich w perspektywie teorii filozoficznych. Student/studentka po ukończeniu kursu zna i rozumie główne kierunki i stanowiska historii europejskiej filozofii takich jak: wariabilizm Heraklita, trzy paradoksy Parmenidesa, platonizm, arystotelizm, średniowieczny neoplatonizm i arystotelizm, kartezjanizm, empiryzm brytyjski, kantyzm, heglizm, marksizm, nihilizm, egzystencjalizm, postmodernizm/ponowoczesność, dekonstrukcja, teoria aktora-sieci, nowe materializmy, ontologia zwrócona ku przedmiotom.

Zaliczenie na podstawie kolokwium na koniec semestru.

Literatura:

- I semestr: W. Tatarkiewicz, Historia Filozofii (tomy 1-3), Warszawa 2019.
- II semestr: K. Wilkoszewska, Wariacje na postmodernizm, Kraków 2000.
- W. J. T. Mitchell, Czego chcą obrazy?, Warszawa 2013.
- N. Mirzoeff Jak zobaczyć świat, Warszawa 2016.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

Proseminaria (II rok)

Proseminarium I: prof. UAM dr hab. Mariusz Bryl

Proseminarium II: dr Wojciech Brillowski

Proseminarium III: dr Karolina Majewska-Güde

Proseminarium IV: dr Dorota Molińska

Zajęcia obowiązkowe dla studentów roku II. Zajęcia odbywają się w dwóch cyklach po dwa semestry. Każdy student musi zaliczyć cztery proseminaria jednosemestralne. Przydziału do grup proseminaryjnych (A, B) dokonuje opiekun I roku i podaje do wiadomości w momencie rozpoczęcia zajęć.

Celem zajęć jest zapoznanie z metodami badawczymi stosowanymi w historii sztuki ze szczególnym uwzględnieniem analizy i interpretacji dzieł oraz wprowadzenie do samodzielnych badań poprzez zapoznanie z zasadami organizacji warsztatu historyka sztuki. Ponadto: poszukiwanie bibliografii tradycyjnie oraz poprzez bazy danych, formułowanie stanu badań, przygotowywanie i wygłaszanie referatu.

Zakres tematyczny jest różny w zależności od prowadzących i zmienia się co roku.

Proseminarium I:

Lektura dzieła

prof. UAM dr hab. Mariusz Bryl

I semestr, 30 godz.

4 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Proseminarium poświęcone jest doskonaleniu umiejętności analizy i interpretacji dzieł sztuk wizualnych. Na zajęciach dyskutowane będą teksty poświęcone malarstwu, rzeźbie, fotografii i filmowi, reprezentatywne dla danej perspektywy teoretycznej lub podejścia metodologicznego. Konfrontacja tekstu i obrazu, wokół której toczyć się będzie dyskusja, powinna ponadto pogłębić świadomość metodologiczną uczestników zajęć.

Warunkiem zaliczenia jest: systematyczne uczestnictwo w zajęciach, przygotowanie prezentacji w oparciu o przydzielony tekst oraz oddanie pracy pisemnej dotyczącej zadanych lektur.

Literatura:

- Michel Foucault, *Panny dworskie*, w: *Tajemnica „Las Meninas”*. Antologia tekstów, Kraków 2006, s. 91-103
- Joel Snyder, „Las Meninas” i „zwierciadło księcia”, w: ibidem, s. 165-204
- Louis Marin, *Ku teorii lektury w sztukach wizualnych: Poussina „Pasterze Arkadyjscy”*, w: *Perspektywy współczesnej historii sztuki. Antologia przekładów „Artium Quaestiones”*, Poznań 2009, s. 157-183
- Felix Thürlemann, „Zbieranie manny” Nicolasa Poussina. Zdumienie jako namiętność widzenia, „Quart” 1, 2016, s. 23-40
- Mieke Bal, *Rozsiewanie obrazu. Opowieść Vermeera*, w: *Słowo/obraz*, Warszawa 2010, s. 77-99
- Victor I. Stoichita, *Narodziny martwej natury jako proces intertekstualny*, w: idem, *Ustanowienie obrazu. Malarstwo u progu ery nowoczesnej*, Gdańsk 2011, s. 15-28
- Tadeusz Żuchowski, *Traktat o rzeźbie Michała Anioła – „Pietà Rondanini”*, „Rocznik Historii Sztuki” XXVI (2001), s. 63-86
- Wojciech Suchocki, „Somosierra” Michałowskiego, „Artium Quaestiones” V (1991), s. 61-83
- Michał Haake, *Metafizyka-symbol-pejzaż. Przyczynek do badań nad obrazami Caspara Davida Friedricha z motywem ruiny*, „Sacrum et Decorum” 9 (2016), s. 19-37
- Michael Brötje, „Vir Heroicus Sublimis” Barnetta Newmana. Stworzenie – cierpienie i pojednanie, „Quart” 4, 2013, s. 54-62

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- Michael Fried, „Zdobycz” Gustava Courbety (Z ekskursem na temat „Śmierci jelenia”), „Artium Quaestiones” XXVI (2015), s. 195-218
- Douglas Crimp, *Za-wartość twarzy: „Blow Job” Andy’ego Warhola*, w: *Perspektywy współczesnej historii sztuki*, op. cit., Poznań 2009, s. 765-777
- Stanisław Czekalski, *Balkon z widokiem na Syjon. W stronę wizualnej historii fotografii*, w: *Wielkie i małe historie fotografii*, Warszawa 2013, s. 112-125
- Mariusz Bryl, *Etyczny wymiar krytyki obrazów*, w: *Historia sztuki dzisiaj*, Warszawa 2010, s. 47-62

Proseminarium II:

Sztuka starożytna jako przedmiot badań historii sztuki

dr Wojciech Brillowski

I semestr, 30 godz.

4 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Zajęcia mają na celu zapoznanie studentów ze specyfiką działań badawczych w obrębie specjalności historii sztuki starożytnej. Odmienność tej dziedziny jest szczególnie widoczna w sferze źródłoznawstwa, w jego ścisłej zależności od takich dziedzin wiedzy jak archeologia, numizmatyka czy epigrafika. Na podstawie konkretnych przykładów zostaną omówione przypadki zastosowania źródeł, dla ukazania podejścia interdyscyplinarnego, głęboko zakorzenionego w metodologii dyscypliny. Wynika to przede wszystkim z charakteru dzieł sztuki w dobie starożytności klasycznej, w niewielkim stopniu wyodrębnionych z całokształtu ówczesnej produkcji rzemieślniczej, określanej mianem *technē/ars*. Widoczne jest to zarówno w piśmiennictwie na temat sztuki, jak i powszechności artystycznych motywów wizualnych we wszystkich sferach działalności człowieka.

Podstawowe kryterium zaliczenia będzie stanowiąc praca pisemna, napisana z wykorzystaniem elementów warsztatu historyka sztuki starożytnej oraz aparatu bibliograficznego, specyficznego dla tej dziedziny. Istotnym elementem oceny będzie stopień zaangażowania studenta w przebieg zajęć, aktywność oparta na znajomości zadanych lektur.

Ze względu na ograniczoną liczbę publikacji w języku polskim, od studentów będzie wymagana znajomość języka angielskiego w stopniu umożliwiającym czytanie ze zrozumieniem większości z wymienionych poniżej tekstów.

Literatura:

- R. Bianchi Bandinelli, *Archeologia klasyczna jako historia sztuki*, Warszawa 1988
- R. Brilliant, *Visual Narratives: Storytelling in Etruscan and Roman Art*, Ithaca – London 1984
- J. Burnett Grossman, *Looking at Greek and Roman Sculpture in Stone: A Guide to Terms, Styles, and Techniques*, Los Angeles 2003
- J.R. Clarke, *Art in the Lives of Ordinary Romans*, Los Angeles 2003
- S. L. Dyson, *In Pursuit of Ancient Past: A History of Classical Archaeology in the 19th and 20th Centuries*, New Haven – London 2006
- J. Elsner, *Art and the Roman Viewer: The Transformation of Art from the Pagan World to Christianity*, Cambridge 1997
- *Greek Sculpture: Function, Materials, and Techniques in the Archaic and Classical Periods*, red. Olga Palagia, Cambridge 2008
- P.G. Hamberg, *Studies in Roman Imperial Art*, Roma 1968
- C. Howgego, *Ancient History from Coins*, London 1995
- T. Hölscher, *Sztuka rzymska: Język obrazowy jako system semantyczny*, Poznań 2011
- L. Keppie, *Understanding Roman Inscriptions*, Baltimore 1991
- J. Kolendo, J. Żelazowski, E. Bunsch, *Teksty i pomniki. Zarys epigrafiki łacińskiej okresu Cesarstwa Rzymskiego*, Warszawa 2003
- *The Monetary Systems of the Greeks and Romans*, ed. by W.V. Harris, Oxford 2008

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- *Mysliciele, kronikarze i artyści o sztuce. Od starożytności do 1500 roku*, wybór i oprac. Jan Białostocki, wyd. 2 zm., Gdańsk 2001
- J. Onians, *Classical Art and the Cultures of Greece and Rome*, New Haven – London 1999
- *Oxford Classical Dictionary*, ed. by S. Hornblower, A. Spawforth, Oxford 2005
- J.J. Pollitt, *Art and Experience in Classical Greece*, Cambridge 1972
- N. Spivey, *Understanding Greek Sculpture: Ancient Meanings, Modern Readings*, London 1996
- A. Stewart, *Classical Greece and the Birth of Western Art*, Cambridge 2008
- D. Tarn Steiner, *Images in Mind: Statues in Archaic and Classical Greek Literature and Thought*, Princeton 2001
- P.M. Taylor, *Munitions of the Mind: A History of Propaganda from the Ancient World to the Present Day*, Manchester – New York 2003
- *The Gods of Ancient Greece: Identities and Transformations*, edd. by J.N. Bremmer, A. Erskine, Edinburgh 2010
- J.M.C. Toynbee, *Picture-Language in Roman Art and Coinage* [in:] *Essays in Roman Coinage presented to Harold Mattingly*, ed. by R.A.G. Carson, C.H.V. Sutherland, Oxford 1956,
- *Vademecum historyka starożytnej Grecji i Rzymu*, pod. red. E. Wipszyckiej, t.1-2, wyd. 2 zm., Warszawa 2001
- P. Zanker, *August i potęga obrazów*, Poznań 1999

Proseminarium III: Praktyki artystyczno-badawcze w archiwum Dr Karolina Majewska-Güde

II semestr, 30 godz.

4 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Celem zajęć jest zapoznanie studentek i studentów z badawczymi strategiami artystycznymi związanymi z archiwum, rozwijanie umiejętności krytycznej oceny prac artystycznych opartych o badania i estetyki archiwizacyjne, a także kształcenie umiejętności formułowania pytań badawczych w tym obszarze tematycznym. W trakcie zajęć analizować będziemy teksty teoretyczne, które tworzą współczesny międzynarodowy kanon refleksji nad archiwum, a także indywidualne projekty artystyczne wykorzystujące archiwalne materiały, dokumenty i strategie, ze szczególnym uwzględnieniem kontekstu Europy Środkowo-Wschodniej. Szczególną uwagę poświęcimy różnicom między archiwami prywatnymi i zinstytucjonalizowanymi, a także procesom samoarchiwizacji (min. Ewa Partum, Artpool). Dyskutować będziemy nad specyfiką współczesnego artystycznego zaangażowania w instytucję i praktykę archiwum, a także nauczymy się krytycznie analizować prace artystyczne powstające w oparciu o procesy badawcze w i z archiwum (min. prace Lii Perjovschi, Boryany Rossy, Karola Radziszewskiego, Marty Ziółek). W centrum zainteresowania znajdą się kwestie dokumentacji artystycznej, wiedzy artystycznej, konthistorii oraz narracji spekulatywnej.

Warunkiem zaliczenia zajęć jest regularna obecność (dopuszczalne są dwie nieobecności w semestrze), aktywne uczestnictwo w dyskusjach prowadzonych podczas zajęć, oparte na znajomości zadanej literatury, a także przygotowanie 10-minutowej wypowiedzi na temat samodzielnie sformułowanego pytania badawczego związanego z tematyką badań artystycznych w archiwum oraz opracowanie krótkiej pisemnej analizy wybranej pracy artystycznej.

Wybrana literatura / fragmenty:

- Azoulay Ariella. *Potential History – Unlearning Imperialism*. London/New York: Verso, 2019.
- Clarke Paul, Simon Jones, Nick Kaye and Johana Linsey (eds.), *Artist in The Archive*.
- *Creative and Curatorial Engagements with Documents of Art and Performance*, London and New York: Routledge, 2018.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- Derrida Jacques, *Gorączka archiwum. Impresja freudowska*, przeł. Jakub Momro, Warszawa: Instytut Badań Literackich PAN – Wydawnictwo, 2016.
- Eichhorn Kate, *The Archival Turn in Feminism: Outrage in Order*, Philadelphia: Temple University Press, 2013.
- Enwezor Okwui, *Archive Fever: Uses of the Document in Contemporary Art*, New York, International Center of Photography, 2008.
- Foster Hal, "An Archival Impulse," *October*, no. 110, Fall 2004, pp. 3–22. MIT Press.
- Krasznahorkai Kata, Sylvia Sasse eds. *Artists & Agents: Performance Art, Happenings, Action Art and the Intelligence Services*, Hartware MedienKunstVerein, Dortmund, Leipzig: Spector Books, 2023.
- Łászló Zsuzsa, ed., *What Will Be Already Exists – Temporalities of Cold War Archives in East-Central Europe and Beyond*, Bielefeld: transcript, 2021.
- Petresin-Bachelez Nataša, *Innovative Forms of Archives*. Part 1, e-flux 13, February 2010, and Part 2, e-flux 16, May 2010.

Proseminarium IV:

Sztuka Poznania – studium historii miasta i jego zabytków

Dr Dorota Molińska

II semestr, 30 godz.

4 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Nadrzędnym celem proseminarium jest przygotowanie studentów do samodzielnej pracy badawczej oraz rozwinięcie ich umiejętności prezentowania wyników naukowych studiów zarówno w formie ustnej, jak i pisemnej. W trakcie poszczególnych spotkań uczestnicy będą mieli okazję zapoznać się z dziejami rozwoju Poznania od epoki średniowiecznej do współczesności oraz historią bardzo różnorodnych budowli i założeń urbanistycznych, które współtworzą jego zabytkowe dziedzictwo.

Proseminaryjna formuła zajęć motywować będzie studentów do aktywnego współtworzenia ich merytorycznej zawartości. Uczestnicy będą mieli za zadanie samodzielnie zebrać bibliografię, opracować stan badań oraz przygotować konspekt wystąpienia, który posłuży za podstawę do ustnej prezentacji analizującej historię i specyfikę jednego z omawianych w trakcie zajęć obiektów. Lista potencjalnych tematów zostanie zaprezentowana na pierwszych zajęciach. Wygłoszony referat, przedyskutowany wspólnie w bezpośredniej konfrontacji z przedmiotem studiów, stanie się następnie podstawą do przygotowania krótkiej pracy pisemnej skupiającej się na wnikliwej analizie stanu badań i opatrzonej poprawnym aparatem naukowym.

Warunki zaliczenia:

- obecność na zajęciach; dopuszczalne są dwie nieobecności w semestrze.
- aktywne uczestnictwo w dyskusji w trakcie zajęć.
- przygotowanie bibliografii oraz wygłoszenie referatu opatrzonego odpowiednim materiałem wizualnym (około 20 min).
- opracowanie pisemnej wersji referatu uwzględniającej opis stanu badań (około 5-7 str. znormalizowanego maszynopisu).

Podstawowa literatura:

- J. Pazder red., *Atlas Architektury Poznania*, Poznań 2008.
- W. Galka, *O architekturze i plastyce dawnego Poznania do końca epoki baroku*, Poznań 2001.
- Z. Ostrowska-Kęmbłowska, *Architektura i budownictwo w Poznaniu w latach 1780-1880*, Poznań 2009.
- J. Skuratowicz, *Architektura Poznania 1880-1919*, Poznań 1991.
- S. P. Kubiak, *Modernizm zapomniany. Architektura Poznania 1919-1939*, Poznań 2014.
- T. Jakimowicz red., *Architektura i urbanistyka Poznania w XX wieku*, Poznań 2005.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

Sztuka metropolii (sztuka Krakowa) (II rok) konwersatorium, ćwiczenia terenowe

prof. dr hab. Stanisław Czekalski,
prof. dr Michał Mencfel, dr Adam Soćko
II semestr, 18 godz. „gabinetowych”
oraz 5 dni (42 godz.) zajęć terenowych w Krakowie
3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą (na podstawie referatu wygłaszanego w Krakowie oraz kolokwium). Warunki zaliczenia: uczestnictwo we wszystkich zajęciach terenowych (5 dni, 42 h), rzetelne przygotowanie zadanego referatu, pozytywna ocena z pisemnego kolokwium zaliczeniowego. Kryteria oceny referatu: stopień uwzględnienia literatury przedmiotu, stopień kompletności przedstawionych zagadnień, stopień uporządkowania i klarowności wypowiedzi. Kryteria oceny kolokwium zaliczeniowego: stopień znajomości zabytków omawianych na zajęciach, stopień opanowania historii sztuki Krakowa w zakresie chronologii, faktografii i ikonografii.

Celem zajęć jest zapoznanie studentów ze sztuką Krakowa oraz wdrożenie do konfrontowania wiadomości uzyskanych z literatury z samodzielną interpretacją obiektów. Zajęcia składają się z dwóch części: wykład (9 x 2 godz.) poświęcony jest omówieniu głównych zagadnień sztuki Krakowa jako ośrodka i środowiska artystycznego w różnych epokach historycznych. Szczególną uwagę zwraca się na problem przestrzennego funkcjonowania dzieł sztuki, problem kształtowania się miejscowej tradycji artystycznej, mecenatu artystycznego sprawowanego przez różne warstwy społeczne, znaczenia sztuki Krakowa w kontekście sztuki polskiej i europejskiej. Integralną część zajęć stanowi pięciodniowy objazd zabytkoznawczy, w trakcie którego studenci zapoznają się z najważniejszymi dziełami sztuki in situ, dokonując rekapitulacji stanu badań i próbując samodzielnej interpretacji.

Podstawowa literatura:

- T. Dobrowolski, *Sztuka Krakowa*, [wiele wydań, np. wyd. 5.] Kraków 1978

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

Obóz inwentaryzacyjny: opis i podstawy analizy dzieła sztuki (II rok) ćwiczenia terenowe

Dr Wojciech Brillowski, dr Karolina Majewska-Güde,
dr Dorota Łuczak, prof. UAM dr hab. Filip Lipiński,
dr Tomasz Ratajczak, prof. UAM dr hab. Jacek Kowalski

II semestr (w okresie wakacyjnym), dwa tygodnie
4 pkt. ECTS
Forma zaliczenia: zaliczenie z notą
(na podstawie prac pisemnych – opisów dzieł sztuki)

Celem zajęć jest kształcenie umiejętności pracy „w terenie” z dziełami różnych gatunków – od ich opisu inwentaryzacyjnego do wnikliwej analizy.

W trakcie zajęć studenci wykonują opisy inwentaryzacyjne i analityczne oraz plany budowy średniowiecznych i barokowych, analizują rzeźby różnych gatunków i epok, a także inne elementy wyposażenia kościołów: epitafia, nagrobki, ołtarze; dokonują analizy formalnej, datowania oraz ikonograficznej interpretacji polichromii barokowej. Istotnym elementem zajęć jest praktyczne zastosowanie wiedzy nabytej w ciągu dotychczasowych studiów.

Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki (rok I i II)

Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki starożytnej

Prowadzący: dr Wojciech Brillowski,
dr Katarzyna Dudlik, mgr Natalia Skrzypek

I semestr, moduł 90 godz.
60 godz. wykładu i 30 godz. ćwiczeń
8 pkt ECTS
Forma zaliczenia: egzamin
Egzaminatorzy: dr Wojciech Brillowski,
dr Katarzyna Dudlik

Wykład

Celem zajęć jest przedstawienie słuchaczom syntezy zjawisk artystycznych szeroko rozumianej starożytności, poczynając od dziejów najdawniejszych, w IV tysiącleciu p.n.e., do wieku V n.e. Geograficznie, zakres omawianego materiału obejmować będzie cztery najważniejsze kręgi kulturowe – Bliski Wschód, Egipt, Grecję i Rzym, w uzupełnieniu o świat egejski w epoce brązu oraz Etrurię. W ramach wykładu, ze względu na obszerność materiału, zaprezentowane zostaną tylko kluczowe kierunki artystyczne oraz dzieła sztuki, z naciskiem na dzieje architektury oraz rzeźby. Chronologiczne ujęcie omawianych dzieł sztuki pozwoli zaś słuchaczom na lepsze zrozumienie złożonych zależności świata starożytnego, specyfiki działań artystycznych poszczególnych kręgów kulturowych i ich wzajemnych, często ponadregionalnych, oddziaływań.

Wykład będzie zakończony egzaminem ustnym, składającym się z dwóch części. W pierwszej będzie wymagana odpowiedź na trzy pytania problemowe. W drugiej przeprowadzony zostanie sprawdzian umiejętności rozpoznawania najważniejszych zabytków, w oparciu o udostępnione ilustracje.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

Literatura

- J. Boardman, *Sztuka grecka*, Toruń – Wrocław 1999
- O. Brendel, *Etruscan Art*, New Haven – London 1995
- M. Brosius, *The Persians*, London – New York 2006
- L. Burn, *Hellenistic Art: from Alexander the Great to Augustus*, London 2004
- W. Dobrowolski, *Sztuka Etrusków*, Warszawa 1971
- *Egipt. Świat faraonów*, red. Regine Schulz i Matthias Seidel, Kolonia – Kraków 2004
- J. Elsner, *Imperial Rome and Christian Triumph*, Oxford – New York 1998
- *Encyklopedia sztuki starożytnej*, red. Piotr Bieliński, Warszawa 1998
- B. Filarska, *Początki sztuki wczesnochrześcijańskiej*, Lublin 1986
- K. Gawlikowska, *Sztuka Mezopotamii*, Warszawa 1975
- O.R. Gurney, *Hetyci*, Warszawa 1970
- C.M. Havelock, *Sztuka hellenistyczna*, Warszawa 1972
- R. Higgins, *Minoan and Mycenaean Art*, London 1985
- J. Lipińska, *Sztuka egipska*, Warszawa 2008
- E. Makowiecka, *Sztuka Rzymu. Od Augusta do Konstantyna*, Warszawa 2010
- A. Mierzejewski, *Sztuka starożytnego Wschodu*, t.1-2, Warszawa 1981-83
- J. A. Ostrowski, *Starożytny Rzym. Polityka i sztuka*, Warszawa 1999
- E. Papuci-Władyka, *Sztuka starożytnej Grecji*, Warszawa 2001
- S. Parnicki-Pudółko, *Architektura starożytnej Grecji*, Warszawa 1985
- G-Ch. Picard, *Sztuka rzymska*, Warszawa 1975
- L. Press, *Kultura Wysp Cykladzkich w epoce brązu*, Warszawa 1986
- B. Rutkowski, *Sztuka egejska*, Warszawa 1987
- A. Ramage, N.H. Ramage, *Roman Art: Romulus to Constantine*, Prentice Hall 1996
- A. Sadurska, *Archeologia starożytnego Rzymu*, t.1-2, Warszawa 1975-1980
- J. Śliwa, *Sztuka i archeologia starożytnego Wschodu*, Warszawa 1997
- *Sztuka świata*, t.1, red. Anna Sadurska, Warszawa 1989

Ćwiczenia

Ćwiczenia będą stanowiły integralną część modułu kształcenia w dziedzinie historii sztuki starożytnej i posłużą ugruntowaniu wiedzy zdobytej w ramach wykładu, poprzez omówienie szeroko rozumianego tła historycznego i kontekstu kulturowego. By tego dokonać, analizowane w ramach wykładu dzieła sztuki zostaną odniesione do dziejów politycznych, społecznych i gospodarczych cywilizacji antycznych. Zaprezentowane zostaną również wyroby rzemiosła artystycznego oraz niektóre zagadnienia z dziejów malarstwa antycznego. Pokróćce zostaną również omówione dzieje badań nad sztuką starożytną, od połowy wieku XVIII do współczesności.

Od studentów wymagana będzie znajomość zagadnień historii i kultury starożytnej na poziomie szkoły średniej oraz języka angielskiego w stopniu umożliwiającym czytanie ze zrozumieniem przedstawionych niżej publikacji.

W celu zaliczenia zajęć należy spełnić następujące kryteria: być obecnym na zajęciach, wykazywać na nich aktywność, otrzymać pozytywną ocenę kolokwium końcowego.

Literatura

- M. Beard, *Pompeje. Życie rzymskiego miasta*, Poznań 2010
- M.L. Bernhard, *Greckie malarstwo wazowe*, Wrocław 1966
- J.R. Clarke, *Art in the Lives of Ordinary Romans*, Los Angeles 2003
- W. Dobrowolski, *Malarstwo etruskie*, Warszawa 1979
- S. Haynes, *Etruscan Civilization*, London 2005
- R. Higgins, *Greek and Roman Jewellery*, Los Angeles 1980
- K. Kumaniecki, *Historia kultury starożytnej Grecji i Rzymu*, Warszawa 1987
- M. Nowicka, *Z dziejów malarstwa greckiego i rzymskiego*, Warszawa 1988
- M. Roaf, *Mezopotamia*, Warszawa 1998
- H.A. Schlögl, *Starożytny Egipt: Dzieje i kultura od czasów najdawniejszych do Kleopatry*, Warszawa 2012

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- S. Stabryła, *Zarys kultury starożytnej Grecji i Rzymu*, Warszawa 2007
- L. Winniczuk, *Ludzie, zwyczaje i obyczaje starożytnej Grecji i Rzymu*, Warszawa 2008
- A. Ziółkowski, *Historia powszechna. Starożytność*, Warszawa 2012

Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki średniowiecznej

(I rok)

Prowadzący: prof. dr hab. Jarosław Jarzewicz,
prof. UAM Jacek Kowalski, dr Adam Soćko

II semestr, moduł 90 godz.:

60 godz. wykładu i 30 godz. ćwiczeń

8 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: egzamin

Egzaminatorzy: prof. dr hab. Jarosław Jarzewicz,
prof. UAM Jacek Kowalski

Wykład:

Wykład jest propozycją syntezy historycznej, która ma ułatwić studentom orientację w problemach badawczych związanych ze sztuką średniowieczną, najważniejszych zjawiskach artystycznych na przestrzeni ok. tysiąca lat dziejów Europy, oraz przedstawić interpretację kluczowych dzieł sztuki tej epoki. Wiedza zdobyta na wykładzie ma w założeniu stanowić podstawę do dalszej, samodzielnej pracy studentów, opartej na lekturze wskazanych publikacji, a jej poziom sprawdzany będzie w trakcie egzaminu końcowego.

Ćwiczenia:

Zajęcia o charakterze ćwiczeniowym stanowią będą uzupełnienie wykładu o sztuce średniowiecznej. Ich celem jest zapoznanie z najważniejszymi problemami, pojęciami i zagadnieniami sztuki średniowiecznej, a także uwarunkowaniami wpływającymi na kształtowanie podstawowych procesów, które znajdują odzwierciedlenie w sztuce średniowiecznej. Zajęcia mają też służyć ugruntowaniu wiedzy w zakresie terminologicznym, głównych rodzajów i typów dzieł, a także mają być pomocne w określaniu przyczyn i chronologii różnych zjawisk zachodzących w sztuce średniowiecznej. W toku zajęć poruszane będą zagadnienia dotyczące kilku bloków tematycznych m. in. takich jak: periodyzacja sztuki średniowiecznej (style i epoki, kryteria formalne, przełomy stylowe), aspekty historii politycznej Europy i Polski, bazylika i inne typy budowli kościelnych, klasztor, miasto, zamek, katedra, nastawa ołtarzowa, pomnik nagrobny, modele kaplic władczych, sztuka wobec kultu relikwii, rola i miejsce artysty w społeczeństwie wieków średnich.

Podstawowa literatura:

- P. Meyer, *Historia sztuki europejskiej*, t. I, Warszawa 1973
- Z. Świechowski, L. Nowak, B. Gumińska, *Sztuka romańska*, Warszawa 1976
- N. Pevsner, *Historia architektury europejskiej*, t. I, Warszawa 1973
- W. Sauerlaender, *Rzeźba średniowieczna*, Warszawa 1978
- M. Skubiszewska, *Malarstwo Italii w latach 1250-1400*, WaiF, Warszawa 1980
- P. Skubiszewski, *Sztuka Europy łacińskiej od VI do IX wieku*, Lublin 2001
- W. Koch, *Style w architekturze*, Warszawa 1996
- O. von Simson, *Katedra gotycka. Jej narodziny i znaczenie*, przeł. Anna Palińska, Warszawa 1989
- E. Panofsky, *Architektura gotycka i scholastyka*, w: tegoż, *Studia z historii sztuki*, Warszawa 1970
- *Mysłliciele, kronikarze i artyści o sztuce. Od starożytności do 1500 r.*, opr. J. Białostocki, Warszawa 1978
- *Sztuka Świata*, tom III-IV, Warszawa 1990-93
- Sz. Skibiński, *Polskie katedry gotyckie*, Poznań 1996

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- Z. Świechowski, *Sztuka polska. Romanizm*, Warszawa 2005
- Sz. Skibiński, K. Lorkiewicz-Zalewska, *Sztuka polska. Gotyk*, Warszawa 2010
- A. Ziemba, *Sztuka Burgundii i Niderlandów 1380-1500*, tom II, *Niderlandzkie malarstwo tablicowe 1430-1500*, Warszawa 2011
- J. Białostocki, *Sztuka XV wieku. Od Parlerów do Dürera*, Warszawa 2010
- A. Grzybowski, *Gotycka architektura murowana w Polsce*, Warszawa 2014
- T. Torbus, *Zamki konwentualne państwa krzyżackiego w Prusach*, Gdańsk 2014
- J. Kowalski, *Gotyk wielkopolski. Architektura sakralna XIII-XVI w.*, Poznań 2010
- J. Adamski, *Gotycka architektura sakralna na Śląsku w latach 1200-1420. Główne kierunki rozwoju*, Kraków 2017

Polecamy także tomy dotyczące średniowiecza serii wydawniczych: *Propylaen Kunstgeschichte...*, Berlin, Propylaen Verlag, i *Pelican History of Art*, natomiast ostrzegamy przed zbyt łatwowiernym korzystaniem ze znakomicie prezentujących się tomów wydawnictwa Könemann (*Sztuka romańska, Gotyk*, pod red. Rolf'a Tomana), które zostały w polskojęzycznej wersji zmasakrowane przez „tłumaczy” zupełnie nie rozumiejących tekstów o sztuce, zatem polecamy wydania oryginalne lub jako zbiór ilustracji.

Lektury uzupełniające:

- B. Zientara, *Historia powszechna średniowiecza*, Warszawa 1968 (i późniejsze wydania);
- T. Manteuffel, *Historia powszechna. Średniowiecze*, Warszawa 1990 (i późniejsze wydania);
- Roman Michałowski, *Historia powszechna. Średniowiecze*, Warszawa 2012;
- N. Davies, *Europa. Rozprawa historyka z historią*, przeł. E. Tabakowska, Znak, Kraków 1998;
- J. Le Goff, *Kultura średniowiecznej Europy*, Warszawa 1970 [także nowe wydania];
- J. Huizinga, *Jesień średniowiecza*, Warszawa 1961 [także nowe wydania],
- G. Duby, *Czasy katedr. Sztuka i społeczeństwo 980-1420*, Warszawa 1986 [także nowe wydania].

Zajęcia kończą się egzaminem. Ma on formę ustną i obejmuje zagadnienia poruszane na wykładzie oraz we wskazanych publikacjach.

Zagadnienia egzaminacyjne, egzaminatorzy: prof. dr hab. Jarosław Jarzewicz, prof. UAM dr hab. Jacek Kowalski

1. Początki sztuki chrześcijańskiej III-IV w.
2. Renesans średniowieczny (wczesne, dojrzałe i późne średniowiecze)
3. Artysta w średniowieczu (wczesne, dojrzałe i późne średniowiecze)
4. Początki sztuki bizantyjskiej (epoka justyniańska)
5. Katedra około roku 1000 w Polsce i w Europie: architektura, wyposażenie, liturgia
6. Rzeźba romańska XI-XIII wieku w Europie i w Polsce. Ośrodki, artyści, dzieła
7. Architektura romańska XI-XIII wieku w Europie i w Polsce. Ośrodki, artyści, dzieła
8. Narodziny architektury gotyckiej we Francji i w Polsce
9. Symbolika katedry gotyckiej
10. Rzeźba gotycka XIII wieku w Europie i w Polsce
11. Architektura cystersów w Europie i w Polsce
12. Architektura zakonów żebraczych w Europie i w Polsce
13. Architektura wieku XIV w Europie i w Polsce. Ośrodki, artyści, dzieła
14. Sztuka około roku 1400 w Polsce i w Europie. Ośrodki, artyści, dzieła
15. Architektura XV wieku w Europie i w Polsce. Ośrodki, artyści, dzieła
16. Rzeźba późnego gotyku w Europie i w Polsce. Ośrodki, artyści, dzieła
17. Malarstwo późnego gotyku w Europie i w Polsce. Ośrodki, artyści, dzieła
18. Zamki i rezydencje w Europie dojrzałego i późnego średniowiecza
19. Od Rolanda do Tristana. Sztuka świecka późnego średniowiecza
20. Ołtarz średniowieczny
21. Biblia jako podstawowe źródło sztuki średniowiecznej
22. Monastycyzm średniowieczny i jego znaczenie dla sztuki

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

23. Partykularyzm i uniwersalizm sztuki średniowiecznej
24. Kult świętych i kult relikwii – ich znaczenie dla sztuki średniowiecznej
25. Mecenat monarszy w średniowiecznej architekturze
26. Sztuka w kręgu zakonów rycerskich (krzyżacy, joannici, templariusze)

Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki nowożytnej: wykład i ćwiczenia (II rok)

Prowadzący: prof. UAM dr hab. Piotr Korduba,
prof. dr hab. Michał Mencfel, dr Dorota Molińska

I semestr, moduł 90 godz.: 60 godz. wykładu i 30 godz. ćwiczeń

8 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: egzamin

Egzaminatorzy: dr Dorota Molińska,
prof. UAM dr hab. Piotr Korduba

Wykład:

Celem wykładu jest zapoznanie słuchaczy z podstawową wiedzą z zakresu historii sztuki nowożytnej powszechnej i polskiej, dotyczącą najważniejszych kierunków i ośrodków artystycznych, dzieł i artystów, z uwzględnieniem kontekstu szeroko rozumianej humanistyki, dziejów społecznych, politycznych i gospodarczych. Zaprezentowane zostaną wybrane – spośród najistotniejszych – problemy sztuki europejskiej i polskiej doby renesansu i baroku. W oparciu o nie przedstawimy w pierwszej kolejności topografię i chronologię sztuki tego czasu, a także związane z nimi główne zagadnienia badawcze. Proponowane wykłady będą więc nie tylko omawiać kolejne, odrębne zagadnienia, ale także wskazywać naukową perspektywę dla refleksji nad sztuką XVI-XVIII w. Ukazane zostaną podstawowe kierunki i mechanizmy działalności artystycznej, a także środowiska oraz indywidualni twórcy. Omówione zostaną m.in. następujące zagadnienia: renesansowa sztuka we Florencji (architektura, rzeźba, malarstwo), malarstwo na północ od Alp w XV-XVI w., manieryzm, nagrobek renesansowy, rezydencja renesansowa, sztuka barokowa w Rzymie, malarstwo holenderskie XVII w., malarstwo hiszpańskie epoki baroku, rokoko, a także bardziej szczegółowo twórczość wybranych artystów, w tym m.in. Michała Anioła, Caravaggia, Rembrandta, Rubensa.

Ćwiczenia stanowią integralny element cyklu obowiązkowych zajęć kursowych poświęconych zgłębieniu podstawowych zagadnień historii sztuki nowożytnej. Zakres tematyczny omawiany w ich trakcie skupiać się będzie na problematyce związanej ze sztuką powstającą na terenach XVI-XVIII-wiecznej Rzeczypospolitej. Aktywne uczestnictwo w zajęciach pozwoli na przyswojenie sobie podstawowej wiedzy faktograficznej (znajomości najważniejszych dzieł, ośrodków artystycznych i działających ówczesnie twórców), jak również uzyskanie orientacji w szerszym kontekście przemian historycznych i kulturowych, które zadecydowały o ewolucji form estetycznych polskiej sztuki nowożytnej i jej powiązaniach z tendencjami obecnymi w sztuce europejskiej.

Wśród najistotniejszych wątków, które będą obiektem dyskusji w trakcie ćwiczeń wskazać należy dzieje powstawania Zamku Wawelskiego i Zamku Królewskiego w Warszawie w powiązaniu z rozwojem ceremoniału i mecenatu dworskiego, nowożytną architekturę rezydencjonalną oraz budownictwo sakralne, renesansową rzeźbę nagrobną i główne tendencje w architekturze baroku, jak również specyfikę ówczesnego malarstwa z uwzględnieniem tradycji portretu staropolskiego.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

Wymagania do uzyskania zaliczenia:

- obecność na zajęciach – dopuszcza się dwie nieobecności w semestrze; w przypadku większej liczby absencji wymagane będą indywidualne konsultacje w celu nadrobienia zaległości,
- aktywne uczestnictwo w zajęciach obejmujące czynny udział w dyskusji oraz lekturę wskazanych tekstów,
- przygotowanie krótkiej, merytorycznie satysfakcjonującej prezentacji na zadany temat i zaliczenie wizualno-pisemnego kolokwium.

Podstawowa literatura:

- *Sztuka polska. Renesans i manieryzm*, red. M. Zlat (Sztuka polska, t. III), Warszawa 2008
- *Sztuka polska. Wczesny i dojrzały barok*, red. Z. Bania, (Sztuka polska, t. IV), Warszawa 2013
- *Sztuka polska. Późny barok, rokoko, klasycyzm*, red. Z. Bania (Sztuka polska, t. IV), Warszawa 2016
- M. Karpowicz, *Sztuka polska XVII wieku*, Warszawa 1975
- M. Karpowicz, *Sztuka polska XVIII wieku*, Warszawa 1985
- M. Karpowicz, *Sztuka baroku w Polsce*, Warszawa 1988
- H. i S. Kozakiewiczowie, *Renesans w Polsce*, Warszawa 1976
- H. Kozakiewiczowa, *Rzeźba XVI wieku w Polsce*, Warszawa 1986
- J. Lilejko, *Zamek Królewski w Warszawie*, Warszawa 1980
- A. Miłobędzki, *Architektura polska XVII w.*, Warszawa 1980
- S. Mossakowski, *Kaplica Zygmuntowska (1515-1533)*, Warszawa 2007
- S. Mossakowski, *Tylman z Gamenen*, Wrocław 2010
- *Vanitas: portret trumieny na tle sarmackich obyczajów pogrzebowych*, kat. wystawy, Poznań 1997

Literatura dla modułu znajomość, której obowiązuje na egzaminie (egzaminatorzy prof. UAM dr hab. Piotr Korduba, dr Dorota Molińska):

I. Historia sztuki nowożytnej powszechnej:

- *Barok*, red. R. Toman, Warszawa 2000
- J. Białostocki, *Dwugłos o Berninim*, Wrocław 1962
- Dobrzycka, *Velazquez*, Warszawa 1990
- H. Langdon, *Caravaggio*, Poznań 2003
- M. Levey, *Wczesny Renesans*, Warszawa 1972
- M. Levey, *Dojrzały Renesans*, Warszawa 1980
- I. Nash, *Vermeer*, Warszawa 1998
- N. Pevsner, *Historia architektury europejskiej*, t. 1-2, Warszawa 1980
- *Renesans w sztuce włoskiej*, red. R. Toman, Kolonia 2000
- M. Rzepińska, *Siedem wieków malarstwa*, Warszawa 1979
- M. Rzepińska, *Malarstwo Cinquecenta*, Warszawa 1989
- J. Shearman, *Manieryzm*, Warszawa 1970
- *Sztuka świata*, t. 5-7
- W. Tomkiewicz, *Piękno wielorakie*, Warszawa 1971
- W. Tomkiewicz, *Rokoko*, Warszawa 1988
- Z. Ważbiński, *P. P. Rubens*, Warszawa 1975
- Wersal, Warszawa 2004
- *Wielcy mistrzowie sztuki włoskiej*, Warszawa 2002
- T. Zarębska, *Teoria urbanistyki włoskiej XV i XVI w.*, Warszawa 1971
- A. Ziemia, *Iluzja a realizm: gra z widzem w sztuce holenderskiej 1580-1660*, Warszawa 2005
- T. Żuchowski, *Traktat o rzeźbie Michała Anioła*, „Rocznik Historii Sztuki”, 2001

II. Historia sztuki nowożytnej polskiej:

- K. Cieślak, *Kościół – cmentarz. Sztuka nagrobna w Gdańsku*, Gdańsk 1992
- H. Kozakiewiczowa, *Renesans w Polsce*, Warszawa 1976
- H. Kozakiewiczowa, *Renesans i manieryzm w Polsce*, Warszawa 1978
- H. Kozakiewiczowa, *Rzeźba XVI wieku w Polsce*, Warszawa 1986

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- A. Małkiewicz, *Układ przestrzenny kościoła II Gesu oraz tegoż, Barokowa architektura sakralna w Krakowie*, w: *Theoria et praxis*, Kraków 2000
- A. Miłobędzki, *Architektura polska XVII w.*, Warszawa 1980
- S. Mossakowski, *Tylman z Gameren*, Wrocław 1973
- S. Mossakowski, *Kaplica Zygmuntowska (1515-1533)*, Warszawa 2007
- A. Rottermund, *Zamek Warszawski w epoce Oświecenia*, Warszawa 1989
- R. Skowron, *Apartament Królewski w zamku krakowskim*, „Studia Waweliana”, V, 1996
- *Sztuka polska. Wczesny i dojrzały barok*, red. Z. Bania, (Sztuka polska, t. IV), Warszawa 2013
- *Sztuka Polska. Renesans i manieryzm*, red. M. Zlat (Sztuka polska, t. III), Warszawa 2008
- *Vanitas: portret trumienny na tle sarmackich obyczajów pogrzebowych*, kat. wyst., Poznań 1997

Zagadnienia egzaminacyjne:

Renesans:

- Początki Renesansu w Polsce
- Rzeźba nagrobna w Europie
- Rzeźba nagrobna w Polsce w XVI w. (Bartłomiej Berrecci, Jan Maria Padovano, Jan Michałowicz z Urzędowa, Santi Gucci, Hieronim Canavesi)
- Wawel – dzieje i funkcje rezydencji
- Bazylika św. Piotra w Rzymie – nowożytnie dzieje artystyczne
- Brunelleschi, Alberti i architektura wczesnego renesansu we Włoszech
- Michał Anioł – architektura, rzeźba, malarstwo
- Andrea Palladio i palladianizm
- Lorenzo Ghiberti
- Donatello
- Wczesnorenesansowe malarstwo we Florencji
- Albrecht Dürer i malarstwo niemieckie XVI wieku
- Malarstwo weneckie w XVI wieku: (Bellini, Giorgione, Tycjan, Veronese)
- Włoski manieryzm (architektura, rzeźba, malarstwo)
- Urbanistyka renesansowa (w tym Zamość jako przykład renesansowej urbanistyki w Polsce)
- Van Eyck i wczesny renesans w Niderlandach

Barok i rokoko:

- Włoskie malarstwo wczesnego baroku (Caravaggio i europejski tenebryzm, bracia Carracci, Domenichino, Guido Reni)
- Barokowa architektura w Rzymie (II Gesu, Carlo Maderno, Pietro da Cortona, Carlo Rainaldi)
- Bernini jako architekt
- Bernini jako rzeźbiarz
- Barokowa rzeźba włoska (Alessandro Algardi, Francois Duquesnoy)
- Borromini
- Rubens i malarstwo flamandzkie XVII wieku
- Rembrandt
- Velazquez i malarstwo hiszpańskie XVII wieku
- Malarstwo holenderskie XVII wieku (pejzaż, malarstwo rodzajowe, martwa natura)
- Barokowe malarstwo kwadraturowe
- Architektura rezydencjonalna doby baroku w Europie i jej renesansowe korzenie (pałac papieski na Watykanie, Escorial, palazzo Barberini w Rzymie, Vaux-le-Vicomte, Wersal)
- Akademyzm i malarstwo francuskie XVII wieku
- Portret trumienny
- Zamek Królewski w Warszawie – dzieje i funkcje rezydencji
- Tylman z Gameren
- Główne nurty XVII-wiecznej architektury rezydencjonalnej w Polsce
- Główne nurty XVII-wiecznej architektury sakralnej w Polsce

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- Architektura i malarstwo angielskie XVII wieku
- Malarstwo angielskie XVIII wieku
- Rokoko: charakterystyka zjawiska; malarstwo Watteau, Buchera, Fragonarda

Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki nowoczesnej

(II rok)

Prowadzący: dr Kamila Kludkiewicz,
prof. UAM dr hab. Filip Lipiński, dr Karolina Majewska-Güde,
dr Magdalena Radomska

II semestr, moduł 90 godz.

60 godz. wykładu, 30 godz. ćwiczeń

8 pkt. ECTS

Egzaminatorzy: dr Kamila Kludkiewicz,
dr Magdalena Radomska

W czasie wykładów i ćwiczeń omówione zostaną podstawowe zagadnienia z historii sztuki polskiej i powszechnej od drugiej połowy wieku XVIII do końca wieku XX. Twórczość kluczowych artystek i artystów będzie rozpatrywana na tle przemian kulturowych, społecznych i politycznych. Podkreślone zostaną zarówno analizy poszczególnych dzieł sztuki i postaw artystycznych, jak i mechanizmów funkcjonowania działalności artystycznej. Akcent zostanie położony na główne kierunki w historii sztuki nowoczesnej.

Zaliczenie

Ćwiczenia – obowiązkowa obecność, czytanie zadanych lektur, przygotowywanie referatów i zaliczenie kolokwium.

Blok poświęcony historii sztuki II połowy XX wieku będzie prowadzony metodą odwróconej klasy. Wymagane jest przygotowanie do każdego zajęć.

Warunkiem podejścia do egzaminu jest zaliczenie ćwiczeń (kolokwia). Egzamin z całego modułu polega na teście wizualnym i egzaminie ustnym. Należy zaliczyć test wizualny (min. 50%), żeby móc podejść do egzaminu ustnego. Na egzaminie ustnym studentka/student losuje zestaw dwóch pytań. Na oba pytania należy odpowiedzieć w stopniu przynajmniej dostatecznym.

Egzamin obejmuje historię sztuki powszechnej i polskiej od drugiej połowy wieku XVIII do końca wieku XX. Przedmiotem oceny jest wiedza nabyta podczas wykładów (!), ćwiczeń oraz lektury głównych opracowań podanych w bibliografii.

Zagadnienia egzaminacyjne:

- Sztuka czasów Stanisława Augusta Poniatowskiego
- Neoklasycyzm
- Sztuka czasów rewolucji we Francji i narodziny muzeów
- Malarstwo Jacques-Louisa Davida w przedrewolucyjnej i rewolucyjnej Francji
- Klasycyzm i historyzm w architekturze XIX wieku.
- Malarstwo francuskiego, niemieckiego i polskiego romantyzmu
- Pejzaż w malarstwie I połowy XIX wieku
- Akademyzm
- Prerafaelici i Nazareńcy
- Historia i historyzm w malarstwie polskim II poł. XX wieku.
- Realizm w polskim malarstwie II połowy XIX wieku
- Impresjonizm
- Wystawy światowe w XIX w.
- Symbolizm w sztuce II połowy XIX wieku

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- Sztuka i fotografia w XIX wieku
- Rzeźba II połowy XIX w.
- Realizm i impresjonizm polski
- Modernizm w malarstwie polskim na przełomie XIX i XX wieku
- Realizm w XIX w.
- Postimpresjonizm
- Architektura secesyjna
- Kubizm
- Ekspresjonizm
- Futuryzm
- Dadaizm
- Konstruktywizm
- Surrealizm
- Sztuka państw totalitarnych
- Bauhaus
- Malarstwo abstrakcyjne w sztuce i połowy XX wieku
- Nowe środki wyrazu w sztuce i połowy XX wieku (ready-made, collage, fotomontaż, fotografia, film, wieczory dadaistyczne)
- Wielka awangarda – definicja pojęcia na przykładzie wybranych zjawisk w sztuce i połowy XX wieku.
- Sztuka abstrakcyjna po II Wojnie Światowej (1945-1960)
- Pop-Art
- Sympozja i plenery – sztuka lat 60. w Polsce
- Happening, performance i Fluxus
- Sztuka ciała w II połowie XX wieku (Akcjonizm wiedeński, sztuka feministyczna)
- Minimalizm
- Land Art
- Konceptualizm i Arte povera
- Odmiany realizmu w drugiej połowie XX wieku (nowy realizm, hiperrealizm)
- Postmodernizm w architekturze, sztuce i teorii II połowy XX wieku
- Sztuka lat 90. XX wieku

Lektury obowiązkowe, syntezy:

- *Sztuka świata*, Tom 8 i 9, Wydawnictwo Arkady, Warszawa 1994/96
- *Sztuka polska. Sztuka XIX wieku*, t. VI, . red. J. Malinows, Wydawnictwo Arkady, do s. 375 (rozdziały Architektura, Ogrody i parki, Rzeźba, Malarstwo i rysunek).
- W. Włodarczyk, *Sztuka polska. Sztuka XX i początku XXI wieku*, Warszawa 2023.
- H. Foster, R. Krauss, Y.-A. Bois, B. H. D. Buchloh, *Sztuka po 1900 roku. Modernizm. Antymodernizm. Postmodernizm*, Warszawa 2023. Zwłaszcza rozdziały i strony:
1907 Pablo Picasso..., 1908 Wilhelm Worringer..., 1909 F. T. Marinetti..., 1910 *Taniec II* i Muzyka..., 1911 Pablo Picasso..., 1912 Narodziny kolażu kubistycznego..., 1914 Władimir Tatlin..., 1915 Kazimierz Malewicz, 1916 a W Zurychu..., 1920 Pierwsze Międzynarodowe Targi Dadaistyczne..., 1921 b Artysty z moskiewskiego Instytutu Kultury Artystycznej..., 1923 W Weimarze zostaje otwarta pierwsza wystawa Bauhausu..., 1924 Andre Breton..., 1928 a Publikacja *Unizmu w malarstwie...*) II połowa XX wieku – rozdziały na stronach: 1949a Magazyn Life... s. 411; 1949b Cobra..., s 416; 1953 Kompozytor... s. 430; 1956 Wystawa This is Tomorrow, s. 447; 1958 Na okładce..., s. 466; 1960a Pod hasłem Nouveau..., 504; 1960b Clement Greenberg..., 509; Roy Lichtenstein i Andy Warhol, s. 515; 1961 W grudniu... 520; 1962a W Wiesbaden..., s. 526; 1962b W Wiedniu..., s.534; 1965 Donald Judd, s. 568; 1967b Włoski krytyk..., s. 585, 1968b Sztuka konceptualna..., s.603; 1970 Michael Asher..., s. 616; 1972c Ukazuje się..., s. 636; 1973 Otwarcie w Nowym Jorku, s. 644; 1974 Wraz z Trans-fixed..., s. 649; 1975a, Gdy twórczyni..., s. 654; 1977a Wystawa Pictu- res, s. 672; 1984b Fredric Jameson..., s. 698; 1986 Otwarcie wystawy..., s. 702; 1989 Otwarcie Les Magiciens..., s. 719; Martin Jay..., s. 732; 2007c Damien Hirst..., s. 798

Zalecane lektury uzupełniające:

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

Sztuka powszechna:

- H. Honour, *Neoklasycyzm*, Warszawa 1972
- M. Poprzęcka, *Akademizm*, Warszawa 1977
- L. Nochlin, *Realizm*, Warszawa 1974
- Z. Kępiński, *Impresjoniści u źródeł swoich obrazów*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk, 1976.
- M. Wallis, *Secesja*, Warszawa, 1984.
- H. Hofstätter, *Symbolizm*, Warszawa 1980.
- W. Juszcak, *Postimpresjoniści*, Warszawa 1985.
- A. Kotula, P. Krakowski, *Rzeźba XIX wieku*, Kraków 1980
- J. Willet, *Ekspresjonizm*, Warszawa 1976
- M. Porębski, *Kubizm*, Warszawa 1986
- A. Taborska, *Spiskowcy wyobraźni. Surrealizm*, Gdańsk 2007
- P. Strożek, *Nic, to znaczy wszystko. Interpretacje niemieckiego dada*, Warszawa 2016
- G. Lista, *Futuryzm*, Warszawa 2002
- B. Rose, *Malarstwo amerykańskie dwudziestego wieku*, Warszawa 1991
- T. Pawłowski, *Happening*, Warszawa 1988
- M. Carlson, *Performans*, Warszawa 2007
- E. Kuryluk, *Hiperrealizm – Nowy realizm*, Warszawa 1979
- U. Czartoryska, *Od pop-artu do sztuki konceptualnej*, Warszawa 1973
- P. Piotrowski, *Awangarda w cieniu Jałty. Sztuka i polityka w Europie Środkowo-Wschodniej 1945- 1989*, Poznań 2005
- N. Pevsner, *Historia architektury europejskiej*, t. 2, Warszawa 1980
- D. Watkin, *Historia architektury zachodniej*, Warszawa 2001

Sztuka polska:

- A. Miłobędzki, *Zarys dziejów architektury w Polsce*, Warszawa 1989
- S. Kozakiewicz, *Malarstwo polskie. Oświecenie – klasycyzm – romantyzm*, Warszawa 1976
- S. Lorentz, A. Rottermund, *Klasycyzm w Polsce*, Warszawa 1984
- M. Porębski, *Malowane dzieje*, Warszawa 1962
- Z. Kępiński, *Impresjonizm polski*, Warszawa 1961
- E. Mike-Broniarek, *Malarstwo polskie. Realizm. Naturalizm*, Warszawa 2005
- W. Juszcak, *Malarstwo polskiego modernizmu*, Gdańsk 2005
- W. Włodarczyk, *Sztuka polska 1918-2000*, Warszawa 2000
- A. Turowski, *Budowniczości świata*, Kraków 2000
- W. Włodarczyk, *Socrealizm*, Paryż 1986
- A. Kępińska, *Nowa sztuka. Sztuka polska w latach 1945-1978*, Warszawa 1981.
- P. Piotrowski, *Znaczenia modernizmu. W stronę historii sztuki polskiej po 1945 roku*, Poznań 1999

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

II. ZAJĘCIA FAKULTATYWNE

Seminaria ogólne (III rok)

Uwaga: jedna z prac seminaryjnych – wybrana przez studenta – po napisaniu i zaakceptowaniu przez prowadzącego musi zostać zarejestrowana jako praca licencjacka i zamieszczona w uniwersyteckim Archiwum Prac Dyplomowych (APD).

Seminarium ogólne I:

Sztuka starożytna w kolekcjach polskich

Prowadzący: dr Katarzyna Dudlik

I-II semestr, 60 godz.

ECTS: 12 pkt

Metoda zaliczenia: zaliczenie z notą

Wkrótce po pierwszych odkryciach w Herkulanum i Pompejach renesans zainteresowania starożytnością dotarł również do kręgów polskiej arystokracji. Choć kraj znajdował się daleko od kolebki cywilizacji antycznych, opóźnienie – zarówno w recepcji klasycznych wzorców, jak i w tworzeniu kolekcji rzeźb, waz czy drobnych brązów – nie było znaczące w porównaniu z przodującymi w tym procederze Anglią, Francją czy Niemcami. Wysiłki polskich kolekcjonerów zostały jednak dwukrotnie zniweczone, a ich zbiory uległy rozproszeniu. Po raz pierwszy stało się tak w następstwie Powstania Listopadowego. Od tego momentu powstawały już raczej niewielkie kolekcje, często gromadzone przypadkowo; wyjątek stanowiła działalność Izabeli z Czartoryskich Działyńskiej oraz jej brata, Władysława Czartoryskiego. Drugą cezurę stanowiła II wojna światowa. Jej skutkiem był niemal całkowity rozpad prywatnych kolekcji – znaczna część zabytków przepadła bezpowrotnie, a te, które ocalały, w dużej mierze włączono do zbiorów centralnych przy muzeach narodowych.

Osią zajęć będą najważniejsze wątki polskiego kolekcjonerstwa starożytności: jego historia, ograniczenia wynikające z nieznanych losów zabytków i zniszczeń archiwów oraz możliwości, jakie otwiera interdyscyplinarne podejście do tego zagadnienia, łączące elementy badań historyczno-artystycznych, archeologicznych i filologicznych. Szczegółowa tematyka zajęć zostanie dostosowana do zainteresowań uczestników i ich propozycji badawczych. W trakcie zajęć przypomniane zostaną również zasady przygotowywania przypisów i bibliografii oraz korzystania z archiwów cyfrowych i baz bibliograficznych.

Warunkiem zaliczenia w I semestrze jest: obecność na zajęciach, przygotowanie do zajęć i aktywny udział w nich, wygłoszenie prezentacji i oddanie konspektu pracy.

Warunkiem zaliczenia w II semestrze jest: obecność na zajęciach, przygotowanie do zajęć i aktywny udział w nich, wygłoszenie prezentacji, terminowe oddanie pracy seminaryjnej / licencjackiej i jej pozytywna ocena

Literatura (wybrana):

- M.L. Bernhard, *Corpus Vasorum Antiquorum. Pologne VI. Varsovie, Musee National 3*, Warszawa 1964
- M.L. Bernhard, *Corpus Vasorum Antiquorum. Pologne VII. Varsovie, Musee National 4*, Warszawa 1967
- M.L. Bernhard, *Corpus Vasorum Antiquorum. Pologne Viil. Varsovie, Musee National 5*, Warszawa 1970
- M.L. Bernhard (red.), *Zabytki archeologiczne Zakładu Archeologii Śródziemnomorskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 1976
- E. Bulanda, K. Bulas, *Corpus Vasorum Antiquorum. Pologne III. Collections diverses*, Warszawa-Kraków 1936

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- K. Bulas, *Corpus Vasorum Antiquorum. Pologne I. Gólułow – Musée Czartoryski*, Warszawa-Kraków 1931
- W. Dobrowolski, *Podróż do Włoch Elżbiety Lubomirskiej i Stanisława Kostki Potockiego : geneza łańcuckiej kolekcji starożytności*, Toruń 2020
- S.J. Gąsiorowski, *Badania polskie nad sztuką starożytną: relacje podróżników, kolekcjonerstwo, badania naukowe*, Kraków 1948
- I. Głuszek, *Wazy antyczne w kolekcji Muzeum Zamku w Gólułowie, Oddziału Muzeum Narodowego w Poznaniu*, Poznań 2023
- M. Korotaj, T. Mikocki, A. Sadurska, *Odlewy gipsowe rzeźb starożytnych w Starej Pomarańczarni w warszawskich Łazienkach*, Wrocław 1989
- J. Kubczak (red.), *Zbiory starożytności: katalog wystawy*, Poznań 1983
- K. Michałowski, *Sztuka Starożytna. Przewodnik po wystawie. Muzeum Narodowe w Warszawie*, Warszawa 1955
- K. Mikocka-Rachubowa, *Księcia Czartoryskiego zakupy rzeźb w Rzymie (1800-1801)*, „Biuletyn Historii Sztuki” 2020, nr 82(3), s. 405-428
- T. Mikocki, *Najstarsze Kolekcje Starożytności w Polsce (Lata 1750-1830)*, Warszawa 1990
- N. Pajderski, *Przewodnik po Muzeum w Gólułowie*, Poznań 1929
- J. Szymkiewicz, *Dział Sztuki Starożytnej Muzeum Narodowego w Poznaniu*, „Studia Muzealne” 1984, nr XIV, s. 29-47
- J. Śliwa (red.), *Egipt, Grecja, Italia... Zabytki starożytne z dawnej kolekcji Gabinetu Archeologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 2007
- A. Włodarczyk, K. Potruski, M. Rozmiar, *Recepcja niemieckich wykopalisk archeologicznych w Olimpii pod kierunkiem Ernsta Curtiusa (1875-1881) na łamach wybranych tytułów XIX-wiecznej prasy polskiej pod zaborami*, „Yearbook of History of Polish Press” 2024, nr 27(3), s. 25-46.

Seminarium ogólne II:

W kręgu władzy.

Sztuka – władza propaganda

dr Adam Soćko

I-II semestr, 60 godz.

12 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Zajęcia adresowane są do osób, które gotowe będą zgłębiać różne mechanizmy rzutu-
jące na proces powstawania dzieła sztuki w obrębie dziejów sztuki dawnej. Tradycja ar-
tystyczna, typologia, powszechność lub nowatorstwo ikonograficzne, wartości formalne
i piękno dzieła sztuki interesować nas będą o tyle, o ile w procesie syntezy połączymy te
obserwacje z szerszym kontekstem wywoływanych przez nie znaczeń. Te zaś objawiają
się zwykle w konfrontacji z rozpoznaniem szczegółowego momentu historycznego mo-
tywującego powołanie jakiejś fundacji artystycznej do życia. Czy będzie to budowla, czy
odlewanie w metalu drzwi, dekoracja ścian świątyni, portret władcy lub biskupa, nagrobek
lub rękopis iluminowany – zawsze będziemy starali się dostrzegać te aspekty i te obsza-
ry w dziejach sztuki, które dotyczyć będą jego programowej i propagandowej wymowy.
Szczegółową problematykę zajęć określą zainteresowania potencjalnych uczestników
konfrontowane z kompetencjami prowadzącego seminarium. Gotowość do lektury tek-
stów wykraczających poza świat historii sztuki będzie oczywistą koniecznością i przyjem-
nością uczestnictwa w tych zajęciach.

Warunkiem zaliczenia seminarium jest czynne uczestnictwo w zajęciach, opracowanie
projektu pracy seminaryjnej w I semestrze, prezentacja referatu zapowiadającego pism-
ną pracę seminaryjną/dyplomową i przedłożenie gotowej pracy pisemnej do końca II se-
mestru.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

Literatura

- P. Skubiszewski, *Sztuka Europy łacińskiej od VI do IX wieku*, Lublin 2001.
- G. Henderson, *Wczesne średniowiecze*.
- W. Sauerländer, *Rzeźba średniowieczna*
- P. Skubiszewski, *Malarstwo karolińskie i przedromańskie*, Warszawa 1973.
- P. Williamson, *Gothic sculpture 1140-1300*, New Haven-London 1995.
- J. Białostocki, *Sztuka XV wieku. Od Parlerów do Dürera*, Warszawa 2010.
- Z. Świechowski, *Architektura romańska w Polsce*, Warszawa 2000.
- Z. Świechowski, *Sztuka polska. Romanizm*, Warszawa 2004
- *Sztuka w kręgu władzy*. Materiały 57 Ogólnopolskiej Sesji Naukowej SHS..., Warszawa 2009.
- S. Skibiński, K. Zalewska-Lorkiewicz, *Sztuka polska. Gotyk*, Warszawa 2010.
- M. Zlat, *Renesans i manierizm*, Warszawa 2008.
- Z. Bania, A. Bender, P. Gryglewski, J. Talbierska, *Sztuka polska. Wczesny i dojrzwały barok (XVII wiek)*, Warszawa 2013.
- M. Karpowicz, *Sztuka oświeconego sarmatyzmu*, Warszawa 1986.
- J. Chrościcki, *Sztuka i polityka. Funkcje propagandowe sztuki w epoce Wazów 1587-1668*, Warszawa 1983.
- J. Kębtowski, *Nagrobki gotyckie na Śląsku*.
- P. Mrozowski, *Polskie nagrobki gotyckie*, Warszawa 1994.
- H. Belting, Oraz i kult. *Historia obrazu przed epoką sztuki*, Gdańsk 2010.

Seminarium ogólne III:

Architektura, sztuka i design w PRL

prof. dr hab. Piotr Juskiewicz

I-II semestr, 60 godz.

12 pkt. ECTS

Tematem ramowym seminarium są zjawiska w obszarze sztuki, architektury i projektowania przemysłowego w Polsce, w czasach PRL. Mimo że oficjalne nazwa Polska Rzeczpospolita Ludowa zaczęła funkcjonować od roku 1952 mianem PRL potocznie określa się formę niesuwerenne funkcjonującego państwa polskiego w latach 1944-1989, które w wyniku politycznych i militarnych rozstrzygnięć po zakończeniu II wojny światowej zostało uzależnione od ZSRR.

PRL była projektem modernizacyjnym w znacznym stopniu kontynuującym podstawowy paradygmat modernistycznego myślenia, ukształtowanego w pełni w latach 30 XX wieku, a jednocześnie projektem politycznym, powstałym w wyniku geopolitycznych przetargów, które narzucały nań ideologiczne ramy. Nie kwestie polityczne jednak określają zasadnicze właściwości artystycznej sfery PRL a złożoność relacji pomiędzy modernistycznym paradygmatem określającym status, funkcję sztuki i hierarchie jej wartości a całym szeregiem uwarunkowań płynących ze specyfiki społeczno-politycznego ustroju, który się w PRL ukształtował.

Tematy prac seminaryjnych będą ustalane indywidualnie w zależności od zainteresowań uczestniczek i uczestników zajęć i mogą dotyczyć zagadnień z dowolnego obszaru sztuki (w tym także filmu i fotografii z czasów PRL). Pierwszy semestr zajęć przeznaczony jest na dyskusje na temat specyfiki sztuki PRL oraz sprecyzowanie poszczególnych tematów; semestr drugi na indywidualną pracę uczestników seminarium i prezentację jej wyników. W trakcie I semestru przewidziany jest omówienie wystawy: Nowoczesność reglamentowana. Modernizm w PRL oraz wyjazd na wystawę: Transformacje nowoczesności w Muzeum Narodowym w Krakowie

Warunki zaliczenia:

- Semestr I – pozytywna ocena przygotowanego projektu pracy seminaryjnej;
- Semestr II – pozytywna ocena pracy seminaryjnej.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

Wstępna literatura:

- W. Włodarczyk, *Sztuka polska. Sztuka XX i początku XXI wieku*, Warszawa 2022
- W. Włodarczyk, *PRL według sztuki, w: Nowoczesność reglamentowana. Modernizm w PRL*, red. P. Juszkiewicz, A. Szczerski, kat. wyst., Muzeum Narodowe w Krakowie, Kraków 2023
- P. Juszkiewicz, *Nowoczesność reglamentowana, w: Nowoczesność reglamentowana. Modernizm w PRL*, red. P. Juszkiewicz, A. Szczerski, kat. wyst., Muzeum Narodowe w Krakowie, Kraków 2023
- Andrzej Szczerski, *Nowoczesność kontra PRL*, w., red. P. Juszkiewicz, A. Szczerski, kat. wyst., Muzeum Narodowe w Krakowie, Kraków 2023

Seminarium ogólne IV: Sztuka Stanów Zjednoczonych prof. UAM dr hab. Filip Lipiński

I-II semestr, 60 godz.

12 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Seminarium dotyczyć będzie wybranych aspektów sztuki w Stanach Zjednoczonych, zarówno w XIX jak i XX/XXI wieku. Teksty i problemy omawiane na zajęciach będą miały przybliżenie historii sztuki amerykańskiej a także wieloaspektową analizę i charakterystykę praktyk artystycznych oraz związanych z nimi zagadnień historycznych, społecznych, kulturowych i teoretycznych. Celem zajęć nie będzie konsekwentna, chronologiczna prezentacja pola sztuki w USA, ale koncentracja na rozmaitych ogniskach problemowych, takich jak malarstwo krajobrazowe i ideologia, tożsamość narodowa, kolonialne i dekolonialne spojrzenie na rasowego innego, amerykańskie modernizmy, malarska abstrakcja, pop-art i jego oblicza, kontrkultura, kultura artystyczna w Nowy Jorku lat 70., współczesne rewizje wizualnych mitów amerykańskich, sztuka ekologiczna w USA, ikonografia sprzeciwu wobec Donalda Trumpa, etc. Seminarium otwarte jest na namysł nad szerokim spektrum perspektyw, mediów i zjawisk artystycznych – a jego kształt zależeć będzie również od propozycji studentów i ich projektów prac, wokół których koncentrować się będą spotkania w drugim semestrze. Osoby studenckie, które będą chciały wziąć udział w seminarium proszeni są o wstępny namysł nad interesującymi je zagadnieniami, które mogłyby stać się przedmiotem pracy seminaryjnej. Temat pracy powinien zostać po konsultacji z prowadzącym ustalony w pierwszym miesiącu zajęć.

Do udziału w zajęciach niezbędna jest umiejętność czytania i rozumienia tekstów akademickich w języku angielskim.

Kryterium zaliczenia w semestrze zimowym jest złożenie konspektu pracy z bibliografią oraz wstępnego, krótkiego fragmentu pracy o długości przynajmniej 5 stron. Na zajęciach przydzielane będą również prezentacje; w semestrze letnim – prezentacja obszernego fragmentu pracy oraz złożenie pracy seminaryjnej/licencjackiej.

Wybrana literatura ogólna (syntezy i inne opracowania)

Warto przejrzeć niektóre z tych pozycji (część z nich jest dostępna w bibliotece), w poszukiwaniu odpowiedniego tematu pracy.

Szczegółowa lista tekstów omawianych na zajęciach zostanie podana na początku semestru:

- *American Encounters. Art, History, and Cultural Identity*, red. A. L. Miller, J. C. Berlo, B. J. Wolf, J. L. Roberts, London-Upper Saddle River 2008.
- *American Iconology*, red. D. C. Miller, D.C., New Haven-London 1993.
- *Art of the United States, 1750-2000. Primary Documents*, red. . Davis, M. Leja, Chicago-Paris 2020.
- *Sztuka po 1900 roku*, red. Y.-A. Bois, B. Buchloh, H. Foster, R. Krauss, Warszawa 2023.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- Corn, W., *The Great American Thing. Modern Art and National Identity 1915-1935*, Berkeley 2001.
- *A Companion to American Art*, red. J. Davis, J. Greenhill, J. LaFountaine New York 2015.
- *Reading American Art*, red. M. E. Doezema, New Haven-London 1998.
- Doss, E., *Twentieth-Century American Art*, Oxford 2002.
- Foster, H., *The First Pop Age. Painting and Subjectivity in the Art of Hamilton, Lichtenstein, Warhol, Richter, and Ruscha*, Princeton-Oxford 2012.
- Foster, H., *Powrót realnego*, Kraków 2010.
- Greenberg, C., *Obrona modernizmu*, Kraków 2006.
- Groseclose, B., *Nineteenth-Century American Art*, Oxford 2000.
- Guilbaut, S., *Jak Nowy Jork ukradł ideę sztuki nowoczesnej. Ekspresjonizm abstrakcyjny, wolność i zimna wojna*, Warszawa 1992.
- Leja, M., *Reframing Abstract Expressionism*, New Haven-London 1993.
- Lipiński, F., *Ameryka. Rewizje wizualnej mitologii Stanów Zjednoczonych*, Poznań 2021
- Lucie-Smith, E., *American Realism*, London-New York 2002.
- Markowska, A., *Komedia sublimacji. Granica współczesności a etos rzeczywistości w sztuce amerykańskiej*, Warszawa 2010.
- Pohl, F. K., *Framing America. A Social History of American Art*, London-New York 2001.
- B. O'Doherty, *American Masters. The Voice and the Myth*, New York 1973.
- B. Rose, *Malarstwo amerykańskie XX wieku*, Warszawa 1991.

Seminarium ogólne V: Sztuka, kolekcje, muzea w XIX i pierwszej połowie XX wieku dr Kamila Kludkiewicz

I-II Semestr, 60 godz.

12 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Celem zajęć jest zapoznanie uczestników z metodami badań nad kolekcjami prywatnymi oraz muzeami w „długim wieku XIX” oraz pierwszej połowie XX stulecia. Na bazie zdobytych na pierwszych spotkaniach informacji seminarzyści opracują wybrane przez siebie zagadnienie związane z konkretną kolekcją, kolekcjonerem lub instytucją muzealną i specyfiką jej działalności. Polem naszych eksploracji będzie przede wszystkim wiek XIX oraz pierwsza połowa XX wieku. Interesować nas będą zarówno kolekcje polskie jak i zagraniczne. W zależności od zainteresowań seminarzystów tematyka zajęć i prac może dotyczyć: dzieła sztuki w konkretnej kolekcji; badań proveniencyjnych nad konkretnym zbiorem lub dziełem ze zbioru; gustów i zainteresowań zbieraczy/zbieraczek; sposobów budowania i funkcjonowania muzeów publicznych; znaczenia i oddziaływania przestrzeni i architektury muzealnej.

Warunkiem zaliczenia w I semestrze jest: obecność na zajęciach, przygotowanie do zajęć i aktywny udział w nich, prezentacja tematu i oddanie konspektu pracy z bibliografią. Warunkiem zaliczenia w II semestrze jest: obecność na zajęciach, wygotowanie obszernej prezentacji tematu, terminowe oddanie pracy seminaryjnej / licencjackiej.

Literatura (wybrane):

- T. Bennett, *The Birth of the Museum. History, theory, politics*, Routledge 1995
- C. Duncan, *Civilizing Rituals inside public art museums*, Routledge 1995
- M. Gibelhausen (red.), *The architecture of the museum. Symbolic structures, urban contexts*, Manchester-New York 2003
- F. Haskell, *History and its images. Art and the Interpretation of the Past*, Yale 1993
- A. Higonnet, *A Museum of One's Own: Private Collecting, Public Gift*, Pittsburgh 2009

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- K. Hill, *Women and Museums, 1850-1914. Modernity and the Gendering of Knowledge*, Manchester 2016
- „Interdisciplinary Studies in the Long Nineteenth Century” (numer specjalny *Women Collectors: Taste, Legacy, and Cultural Philanthropy c. 1850-1920*), 2021, issue 31
- A. McClellan, *The Art Museum. From Boullée to Bilbao*, Berkley 2008
- J. Milosh, N. Pearce (red.), *Collecting and Provenance. A Multidisciplinary Approach*, Bloomsbury 2019
- W. Muensterberger, *Collecting. An unruly passion. Psychological Perspectives*, Princeton 1994
- V. Newhouse, *Towards a new Museum*, New York 1998
- V. Newhouse, *Art and the Power of Placement*, New York 2005
- S. M. Pearce (red.), *Interpreting Objects and Collections*, London-New York 1994
- S. M. Pearce, *Objects and Collections. A cultural Study*, Leicester-London 1992
- K. Pomian, *Zbieracze i osobliwości. Paryż-Wenecja XVI-XVIII wiek*, Lublin 2001
- K. Pomian, *Des saintes reliques a l'art moderne. Venise-Chicago XIIIe-XXe siècle*, Paris 2003
- K. Pomian, *Muzeum, Historia światowa*, t. I-III, Gdańsk 2023-2025
- M. Popczyk (red.), *Muzeum sztuki. Antologia*, Kraków 2005
- T. F. de Rosset, „By skreślić historię naszych zbiorów”: *polskie kolekcje artystyczne*, Toruń 2021
- M. Sommer, *Zbieranie. Próba filozoficznego ujęcia*, Warszawa 2003
- R. Tańczuk, *Ars colligendi. Kolekcjonowanie jako forma aktywności kulturalnej*, Wrocław 2011
- A. Tompkins, *Provenance Research Today. Principles, Practice, Problems*, Lund Humphries 2020
- K. Tzortzi, *Museum Space. Where Architecture Meets Museology*, Routledge 2015

Wybrane problemy z dziejów sztuki (II-III rok)

Wybrane problemy z dziejów sztuki:

Ateny – dzieje i sztuka miasta

dr Katarzyna Dudlik

30 godz., I sem.

ECTS: 3 pkt

Metoda zaliczenia: zaliczenie z notą

Celem zajęć jest przedstawienie słuchaczom wybranych aspektów sztuki helleńskiej, z umiejscowieniem Aten w centrum zainteresowań. W ramach pierwszej części wykładów, w sposób syntetyczny zaprezentowana zostanie topografia miasta antycznego i jego najważniejszych monumentów. Odwiedzimy zatem Akropol – rdzeń ateńskiej tożsamości, z Partenonem na czele, by później zejść niżej, do stóp wzgórza Areopagu, gdzie mieściła się ateńska agora – tętniące życiem serce miasta. Nie zabraknie również omówienia późniejszych fundacji Hadriana. W tej części wykładu, główna uwaga poświęcona będzie architekturze oraz jej wystrojowi, przede wszystkim rzeźbiarskiemu, które dalej zostaną osadzone w wielorakich związkach kontekstowych: dziejów politycznych, gospodarczych i społecznych, ale także tradycji artystycznej, literackiej czy filozoficznej swoich czasów. Ateny antyczne będą zaś punktem odniesienia do tematyki poruszanej w drugiej części zajęć, tzn. dziejów miasta od późnego antyku po współczesność, ze szczególnym uwzględnieniem czasów panowania tureckiego oraz momentu odzyskania przez Grecję niepodległości. Tutaj przyjrzymy się zwłaszcza kostiumowi Aten jako nowej, aspirującej europejskiej stolicy oraz roli, jaką dziedzictwo historyczne w tej kreacji odgrywało ówczes-

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

śnie, a jaką odgrywa dzisiaj. Granicznym punktem rozważań będzie natomiast rok 2004, XXVIII Letnie Igrzyska Olimpijskie i program ceremonii otwarcia tychże.

Literatura (wybrana):

- E. Bulwer Lytton, O. Murray, Athens – its rise and fall: with views of the literature, philosophy, and social life of the Athenian people, Routledge 2004
- W. Clair, L. Barnes, D.S. Clair, The Classical Parthenon: Recovering the Strangeness of the Ancient World, Cambridge 2022
- W. Clair, D.S. Clair, L. Barnes, Who Saved the Parthenon? A New History of the Acropolis Before, During and After the Greek Revolution, Cambridge 2022
- M.B. Cosmopoulos, The Parthenon and its sculptures, Cambridge 2004
- A. Frantz, The Middle Ages in the athenian agora, Princeton 1961
- C. Gouvoussis, Athens: ancient, Byzantine, modern city, museums. Ateny 1974
- Ch. Hitchens, R. Browning, G. Binns, The Elgin marbles: should they be returned to Greece? Londyn – Nowy Jork 1997
- D. King, The Elgin marbles, Hutchinson 2006
- W.M. Leake, Topographie Athens, Zurich 1844
- J. Neils, The Partheon: from antiquity to the present, Cambridge 2010
- H. Thompson, The stoa of Attalos II in Athens, Princeton 1959

Malarstwo XV wieku w Niderlandach

dr Adam Soćko

I semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Zajęcia prowadzone w formie wykładu poświęcone są jednemu z kluczowych zagadnień w dziejach późnogotyckiego i nowożytnego malarstwa europejskiego – bogatej twórczości malarskiej XV stulecia w Niderlandach. W ramach zajęć omówione zostaną węzłowe zagadnienia związane z twórczością Jana van Eycka, Roberta Campina, Rogiera van der Weydena, Dirka Boutsy, Hugona van der Goea, Geertgena tot Sint Jansa, Hansa Memlinga i kilku innych malarzy działających w Niderlandach w XV wieku. Celem zajęć jest przybliżenie uczestnikom wiedzy o sztuce, ale i historii politycznej i kulturze Księstwa Burgundii w relacji do monarchii Francuskiej w dobie wojny stuletniej. Istotnym będzie też zrozumienie roli miast oraz konsolidacji władzy w rozdrobnionych Niderlandach pod rządami Filipa Dobrego. Słuchacze poznają kluczowe zagadnienia dla rozwoju sztuki dworskiej przełomu XIV i XV wieku w Burgundii, Francji i Flandrii, by lepiej zrozumieć znaczenie rozwoju sztuki malarskiej wieku XV. Aspekty artystyczne będą więc omawiane w szerokim kontekście uwarunkowań społeczno-ekonomicznych, w jakich przyszło działać wielkim malarzom Północy. Osobna refleksja dotyczyć będzie zagadnienia portretu, realizmu i iluzji w malarstwie, w połączeniu z pobożnością mieszkańców miast, zasadami działania rynku sztuki oraz technologią produkcji i praktykami warsztatowymi wielkich mistrzów malarstwa niderlandzkiego.

Podstawowa literatura:

- Antoni Ziemia, *Sztuka Burgundii i Niderlandów 1380-1500*, t.1, *Sztuka dworu burgundzkiego oraz miast niderlandzkich*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego 2008;
- Antoni Ziemia, *Sztuka Burgundii i Niderlandów 1380-1500*, t.2, *Niderlandzkie malarstwo tablicowe 1430-1500*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego 2011;
- *Van Eyck*, Ed. by: Maximiliaan Martens, Till-Holger Borchert, Jan Dumolyn, Johan De Smet, Frederica Van Dam, Thames & Hudson Ltd, London 2020;

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- Dirk De Vos, Rogier van der Weyden, *Das Gesamtwerk*, Hirmer Verlag GmbH, München 1999;
- Robert Campin, *New Directions in Scholarship*, Ed. by Susan Foister, Susie Nash, Brepols Publishers 1996;
- *Hans Memling i sztuka dewocji osobistej w Niderlandach XV i początku XVI wieku*. Materiały z pierwszej międzynarodowej konferencji memlingowskiej, red. Marcin Kaleciński, Muzeum Narodowe w Gdańsku 2019;
- Bart van Loo, *Burgundzcy. Księżęta równi królom*, tłum. Małgorzata Woźniak-Dierderen, Znak Horizon, Kraków 2024;
- Alicja Andrzejewska-Zajac, Magdalena Podgórzak, *Hans Memling. Sąd Ostateczny z Muzeum Narodowego w Gdańsku*, Gdańsk 2015;
- Paul Vandenbroeck, *The Century of the Flemish Primitives. Late Medieval Art in the Royal Museum of Fine Arts Antwerp*, BAI & KMSKA 2016;
- Old Masters. *The Royal Museums of Fine Arts Brussels, Belgium*, Royal Museums of Fine Arts (2nd edition) 1986;
- Matthias Depoorter, *The Flemish Masters. From Van Eyck to Bruegel*, Hatje Cantz Verlag GmbH, Berlin 2023.

Rzym średniowieczny. Sztuka Wiecznego Miasta od IV do XV wieku dr Tomasz Ratajczak

I semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

W refleksji nad dziedzictwem artystycznym Rzymu, często przywołuje się sztukę starożytną stolicy wielkiego imperium lub nowożytny splendor papieskiego miasta, a średniowiecze bywa postrzegane jedynie z perspektywy destrukcji artystycznej spuścizny antyku lub drogi ku jego renesansowi. W ramach zajęć będziemy starali się zrozumieć, że nie jest to perspektywa właściwa, a tysiąca lat dziejów Wiecznego Miasta, od upadku władzy cesarów do powrotu papieży z Awinionu, nie można sprowadzać wyłącznie do zjawiska destrukcji i stopniowego odrodzenia. Aby lepiej zrozumieć zjawiska i procesy, które kształtowały dziedzictwo artystyczne średniowiecznego Rzymu, rozpoczniemy naszą podróż u schyłku starożytności, gdy dzięki emancypacyjnej polityce kolejnych cesarzy rozwinęła się oficjalna sztuka chrześcijańska. Przyjrzymy się nowym typom budowli sakralnych oraz rodzącej się ikonografii w malarstwie i rzeźbie. Następnie będziemy analizować jaki wpływ na sztukę Rzymu miała utrata metropolitalnego statusu, oraz rosnące wpływy nowej stolicy cesarstwa i jej wschodniej tradycji artystycznej. Naszą uwagę skierujemy także na fundacyjną aktywność biskupów Rzymu, budujących podwaliny papieskiego prymatu i monarchii oraz spróbujemy zrekonstruować obraz Miasta w epoce, w której splendor starożytnej potęgi był już odległą przeszłością, a zarazem wyzwaniem dla przyszłości. Będziemy także analizować w jaki sposób dziedzictwo starożytnego Rzymu funkcjonowało w tym średniowiecznym, wtórnie wykorzystywane, twórczo przekształcane, poddawane manipulacji, niekiedy rekonstruowane, ale także dewastowane w mieście zbyt wielkim, by o nie zadbać, a zarazem zbyt ważnym, by je porzucić. Przekonamy się, że znacznie bardziej, niż chcieli to przyznać wykształceni, zapatrzeni w antyk esteci renesansu i późniejszych epok, odziedziczony przez nich Rzym był tworem średniowiecza.

Wybrana literatura:

- R. Krautheimer, *Rome. Profile of a City, 312-1308*, Princeton 1980.
- H. Dey, *The Making of Medieval Rome. A New Profile of the City, 400-1420*, Cambridge 2021.
- Ch. Wickham, *Rzym średniowieczny. Stabilizacja i kryzys miasta w latach 900-1150*, Warszawa 2018.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- J. Osborn, *Rome in the Eighth Century. A History in Art*, Cambridge 2020.
- J. Osborn, *Rome in the Ninth Century. A History in Art*, Cambridge 2023.
- J. Osborn, *Rome in the Tenth Century. A History in Art.*, Cambridge 2025.
- H. Brandenburg, *Le prime chiese di Roma. IV-VII secolo*, Città del Vaticano 2015.
- T. J. Zuchowski, *Pałac Papieski na Watykanie od końca V do początku XVI wieku. Ceremoniał a ewolucja kompleksu rezydencjonalnego*, Poznań 1999.

Historie fotografii

dr Dorota Łuczak

I semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Warunki zaliczenia: obecność na zajęciach, dopuszczalne dwie nieusprawiedliwione nieobecności, kolokwium

Fotografia frapuje nas dzisiaj bardziej niż kiedykolwiek wcześniej. Już nie tylko odgrywa istotną rolę w sztuce, kulturze, nauce, życiu społecznym i polityce. Obecnie obserwujemy fascynujący zwrot w historii medium, kiedy to fotografia staje się konwencją naśladowaną przez obrazy tworzone przy użyciu AI. Kiedy fotografia przestała być fotografią? Teraz, czy w momencie pojawienia się cyfrowego obrazu? A może fotografia nigdy nie była tym, za co ją mamy – reprezentacją przeszłej rzeczywistości? Czym jest fotografia – światłoczułym medium, czy konstruktem społecznym?

Tytułowe „historie fotografii” wiążą ze sobą praktyki fotograficzne w polu sztuki, nauki i społecznych systemach. Omawiane będą one dwójako, z jednej strony jako zakorzenione w odmiennych, swoistych dla danego rejestru ekosystemach; z drugiej zaś jako obrazy przenikające się na poziomie wizualnym, co determinuje ich moc. Fotografia będzie nas interesowała jako aktorka o wyjątkowej społecznej sprawczości, która przyjmuje rozmaite materialne postaci. Kurs pomyślany jest nie tyle jako chronologicznie wykładana historia, co problemowe omówienie wybranych zagadnień. Będziemy rozważać zasadność stawiania pytań o ontologię i epistemologię fotografii, oraz konfrontować krytyczne propozycje badawcze. Przewidziane są również zajęcia w instytucjach zajmujących się fotografią.

Wybrane zagadnienia:

- Dlaczego fotografia została wynaleziona?
- Fotografia w archiwum – od systemów władzy do afektywnej rewizji
- Kategoria prawdy a obraz fotograficzny i zwrot cyfrowy
- Krajobraz – od mitu narodowego do walki o środowisko
- Portret – od społecznego statusu do narzędzi nadzorowania
- Fotografia jako fantasmagoria
- Reprodukacja dzieła sztuki – medium oglądu sztuki
- Fotografia jako świadectwo
- Fotografia jako protest
- Film und Foto – od astrologicznego do astronomicznego pojmowania fotografii

Wybrana literatura:

- Barthes R., *Światło obrazu*, Warszawa 2020
- Batchen G., *Burning with Desire. The Conception of Photography*, Cambridge Massachusetts London 1999
- Benjamin W., *Dzieło sztuki w epoce możliwości jego technicznej reprodukcji*, w: *Anioł historii: eseje, szkice, fragmenty*, red. H. Orłowski, tłum. K. Krzemieniowa i inni, Poznań 1996
- Idem, *Mała historia fotografii* (1931), tłum. J. Sikorski, w: *Anioł historii...*, op.cit.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- Durden M., *Photography Today*, New York, 2014
- Frizot M. (ed.), *The New History of Photography*, Köln, 1998
- Mazur A., *Historie fotografii w Polsce 1839-2009*, Warszawa 2010
- Stiegler B., *Obrazy fotografii. Album metaphor fotograficznych*, tłum. J. Czudec, Kraków 2009
- Sontag S., *O fotografii*, tłum. S. Magala, Kraków 2009
- Tagg J., *The Burden of Representation. Essays on Photographies and Histories*, London 1988
- Wells L. (ed.), *The Photography Reader*, London New York 2003
- Wilder K., *Photography and Science*, London 2009
- Warner Marien M., *Photography: A Cultural History*, London 2002
- Zawojski P. (red.), *Teoria i estetyka fotografii cyfrowej. Antologia*, Warszawa 2019

Sztuka polska XX wieku

prof. dr hab. Piotr Juszkiewicz

I semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Celem wykładu jest uzupełnienie wiedzy studentów na temat polskiej sztuki XX wieku i wskazanie zarazem na istotne dla jej opisu interpretacji konteksty historyczne.

Generalną perspektywę wykładu wyznacza przekonanie, że główny nurt w kulturze artystycznej XX wieku – modernizm – był artystycznym wynikiem złożonego w swej genezie procesu nowoczesności i bardzo intensywnie spleciony z ideologiami regeneracyjnymi XIX i XX wieku.

Tematyka wykładu obejmie następujące kwestie:

I Wprowadzenie:

- wyjaśnienie pojęć: modernizm, nowoczesność, regeneracja.
- kluczowe momenty historii w XX wieku w Polsce
- periodyzacja

II Wcielenia regeneracji:

- styl narodowy i nowoczesność
- sztuka i absolut
- sztuka i rewolucja antropologiczna
- sztuka i autonomia
- nowoczesność jako sztuka oficjalna
- socrealizm – powrót do źródeł
- socjalistyczny modernizm

III Gry neoawangardy (lata 60. i 70.)

IV Malarskie interregnum (lata 80.)

V Tradycje sztuki krytycznej (lata 90.)

Forma zaliczenia – test wizualny z zakresu objętego wykładem

Literatura:

- R. Griffin *Modernism and fascism. Sense of the beginning under Mussolini and Hitler*, Londyn 2007
- A. Krajewski, *Między współpracą a oporem: twórcy kultury wobec systemu politycznego PRL (1975-1980)*, Warszawa 2004
- W. Włodarczyk, *Sztuka polska 1918-2000*, Warszawa 2000
- J. Pollakówna, *Formiści*, Wrocław 1972
- L. Lameński, *Stach z Wart Szukalski i Szczep Rogate Serce*, Lublin 2007

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- Piotrowski, Metafizyka obrazu, Poznań 1985
- Turowski, Budowniczości świata. Z dziejów radykalnego modernizmu w sztuce polskiej, Kraków 2000
- A. Markowska, Dwa przełomy. Sztuka polska po 1955 i po 1989 roku, Toruń 2012
- W. Włodarczyk, Socrealizm: sztuka polska 1950-1954, Paryż 1986
- Ł. Ronduda, Sztuka polska lat 70. Awangarda, Warszawa 2009
- L. Nader, Konceptualizm w PRL, Warszawa 2009
- Nowy początek. Modernizm w II RP, red. P. Juszkiewicz, A. Szczerski, kat. wyst., Muzeum Narodowe w Krakowie, Kraków 2021
- Nowoczesność reglamentowana. Modernizm w PRL, red. P. Juszkiewicz, A. Szczerski, kat. wyst., Muzeum Narodowe w Krakowie, Kraków 2023
- W. Włodarczyk, Sztuka polska. Sztuka XX i początku XXI wieku, Warszawa 2022

Obrazy w procesie. Wybrane zjawiska i zagadnienia z historii malarstwa od XIX do XXI wieku

prof. UAM dr hab. Łukasz Kiepuszewski

II semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenia z notą

Wykład stanowi autorską prezentację wybranych zjawisk z dziejów malarstwa od końca XIX wieku i poświęcony jest różnym zagadnieniom obrazowania sztuki zarówno figuratywnej jak i abstrakcyjnej. Przekroczenie tradycyjnej dychotomii między tymi głównymi nurtami nowoczesności zmierzać będzie do wytyczenia „trzeciej drogi” (Deleuze) i poszukiwania różnych wymiarów rzeczywistości obrazu malarskiego.

Powyższe założenia powodują, że na zajęciach pojawiają się zagadnienia oświetlane z różnych perspektyw teoretycznych i historycznych. Na wykładach rozważane będą m. in. zagadnienia obrazu potencjalnego (Gamboni), różnicy ikonicznej (Boehm), materialności i cielesności obrazu (Merleau-Ponty), koncepcje genezy sztuki abstrakcyjnej, znaczenia kultur pozaeuropejskich w kształtowaniu się nowoczesnego języka malarskiego (np. Henri Matisse i sztuka islamu), założenia malarstwa procesu, elementy antropologii aktu malarskiego itd. Ponadto dzieła malarstwa rozpatrywane będą także w kontekście towarzyszących im zjawisk artystycznych – performance’u, w dialogu ze sztuką ulicy (graffiti), współczesną technologią (obrazy hybrydowe).

Na wykładach omawiana będzie twórczość różnych artystów istotnych w przyjętej perspektywie, poczynając od „klasyków nowoczesności” (np. Paul Cézanne, Frank Stella) po artystów współczesnych (np. Thomas Scheibitz, Raoul de Keyser, Katharine Grosse). Istotnym aspektem zajęć będzie prezentacja analiz i interpretacji wybranych dzieł sztuki.

Przykładowa literatura:

- Affron M, Bois Y-A., Chlenowa M., Dickerman L. (ed.), Inventing Abstraction
- 1910-1925. How a Radical Idea Changed Modern Art, kat. Wyst. MoMA, Nowy Jork 2013
- Boehm, G. O obrazach i widzeniu. Antologia tekstów, red. D. Kołacka, Kraków 2014.
- Bois, Y-A., Painting as Model, MIT Press Cambridge, Massachusetts and London. 1990.
- Deleuze, G. Francis Bacon. Logique de la sensation, Paris 1984.
- Foster, H., Krauss R. et al., Art Since 1900: Modernism, Anti-Modernism, Post-Modernism, Thames & Hudson, 2004.
- Gamboni D. Potential Images. Ambiguity and Indeterminacy in Modern Art, London 2008.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- Godfrey M., *Painting Today*, London 2009
- Hudson, S., Robert Ryman: *Used Paint*, MIT Press Cambridge, Massachusetts, and London, 2009
- Imdahl M., *Bildautonomie und Wirklichkeit. Zur theoretischen Begründung moderner Malerei*, Mittenwald 1981
- Karmel, P., *Abstract Art: A Global History*, Thames&Hudson, 2020.
- Nickas, B. *Painting Abstraction: New elements in Abstract Painting*, Phaidon, London, 2009.
- *Painting: Documents of Contemporary Art*, Myers, T. R., [ed] Co-published by Whitechapel Gallery, London, and The MIT Press, Cambridge, Massachusetts. 2011.
- *Painting 2.0 Expression in the Information Age, Gesture and Spectacle; Eccentric Figuration, Social Networks*, ed. Ammer, Hochdorfer, A., Joselit., Munich, London, New York 2016.
- Singerman H., *Noncompositional Effects, or the Process of Painting in 1970*, Oxford Journal 26, 2003, s.125-150.
- Stella, F, *Working Space*, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts and London, England. 1986
- Varndoe, K, *Pictures of Nothing: Abstract Art Since Pollock*, Princeton University Press, Princeton, and Woodstock, Oxfordshire 2006

Sztuka i mecenat w czasach Stanisława Augusta Poniatowskiego dr Kamila Kłudkiewicz

II semestr: 30 godz.

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Tematem zajęć jest obszerna i wielowątkowa działalność artystyczna, kolekcjonerska i mecenasowska na dworze ostatniego króla Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Panowanie Stanisława Augusta w latach 1764-1795 to czas istotnego ożywienia artystycznego w Polsce, rozwoju nowoczesnego mecenatu, podejmowanego przez władcę oraz arystokratyczne rody, wreszcie początek nowoczesnego polskiego kolekcjonerstwa. W trakcie zajęć zostaną omówione najważniejsze dzieła sztuki, powstałe na zlecenie i z inspiracji Stanisława Augusta. Uczestnicy zapoznają się z projektami i realizacjami architektonicznymi głównych architektów epoki Victora Louisa, Efreima Szregera, Dominika Merliniego, Jana Christiana Kamsetzera; dziełami Marcello Bacciarellego i jego wychowanków; rzeźbami André Le Bruna. Przedmiotem wykładu będą mechanizmy działania królewskiego mecenatu, stosunek władcy do artystów, system wspomagania ich edukacji i zleceń, pozycja społeczna artystów z kręgu Stanisława Augusta w drugiej połowie XVIII w.

Omówione zostaną również inne plany mecenasowskie władcy: utworzenie akademii nauk, muzeum, szkoły artystycznej. Szczegółowo zostanie przedstawiona bogata i różnorodna kolekcja artystyczna Stanisława Augusta, historia jej powstania i rozwoju. Zajmiemy się również dziejami królewskich kolekcji po śmierci fundatora, rozpadem zbiorów w XIX wieku, a także ich rewindykacją z Rosji po traktacie ryskim. Ostatnim zagadnieniem będzie analiza w jaki sposób kolekcje artystyczne Stanisława Augusta zyskały w XX wieku status zbiorów narodowych i służyły do kształtowania kanonu narodowej kultury po odzyskaniu niepodległości.

Warunkiem zaliczenia zajęć jest zaliczenie kolokwium.

Wybrana bibliografia:

- *Bacciarelli: studia o malarzu królewskim, dyrektorze, nauczycielu, opiece sztuki*, red. A. Pieńkos, Warszawa 2018

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- Z. Batowski, *Malarki Stanisława Augusta*, Wrocław 1951
- N. Batowska, Z. Batowski, M. Kwiatkowski, *Jan Chrystian Kamsetzer architekt Stanisława Augusta*, Warszawa 1978
- A. Bernatowicz, *Malarze w Warszawie czasów Stanisława Augusta: status, aspiracje, twórczość*, Warszawa 2016
- R. Butterwick, *Stanisław August a kultura angielska*, Warszawa 2000
- A. Chiron-Mrozowska, *Bacciarellówka: pracownia i szkoła artystyczna króla Stanisława Augusta*, Warszawa 2018
- A. Chyczewska, *Marceli Bacciarelli. Życie-twórczość-dzieła*, Poznań 1968
- Fidiusz, *Michał Aniol i inni: królewska i uniwersytecka kolekcja odlewów gipsowych w Warszawie*, red. J. Miziołek, H. Kowalski, Warszawa 2012
- D. Juszcak, *Marcello Bacciarelli: najpiękniejsze portrety*, Warszawa 2018
- D. Juszcak, H. Małachowicz, *Galeria obrazów Stanisława Augusta w Łazienkach Królewskich. Katalog*, Warszawa 2015
- D. Juszcak, X. F. Salomon, *„Jeździec polski”: królewski Rembrandt*, Warszawa 2022
- *Kolekcja dla króla: obrazy dawnych mistrzów ze zbiorów Dulwich Picture Gallery w Londynie*, katalog wystawy, Warszawa 1992
- T. Kossecka, *Gabinet Rycin króla Stanisława Augusta*, Warszawa 1999
- M. Kwiatkowski, *Stanisław August, król-architekt*, Wrocław 1983
- M. Kwiatkowski, *Szymon Bogumił Zug, architekt polskiego oświecenia*, Warszawa 1971
- E. Manikowska, *Sztuka, ceremonia!, informacja: studium wokół królewskich kolekcji Stanisława Augusta*, Warszawa 2007
- *Metamorfozy: królewska kolekcja grafiki Stanisława Augusta: ryciny z kolekcji Stanisława Augusta i ze zbioru Jana Kantego Szembeka*, katalog wystawy, red. J. Talbierska, Warszawa 2013
- K. Mikocka-Rachubowa, *André Le Brun: „pierwszy rzeźbiarz” króla Stanisława Augusta*, t. 1-2, Warszawa 2010
- *O rozumieniu klasycyzmu. Spór o Stanisława Augusta*, red. S. Lorentz, Warszawa 1978
- *Rembrandt i inni: królewska kolekcja obrazów Stanisława Augusta*, katalog wystawy, t. 1-2, Warszawa 2011
- J. Polanowska, *Architektura rekreacyjna książąt Młodego Dworu Stanisława Augusta w Warszawie i okolicy, 1764-1784: funkcje-formy-treści*, Warszawa 2024
- *Skarb z Kijowa: złoty poczet: królewska kolekcja medali Stanisława Augusta*, katalog wystawy, Warszawa 2011
- A. Soltys (red.), *Stanisław August – ostatni król Polski: polityk, mecenas, reformator, 1764-1795*, Warszawa 2011
- H. Widacka, *Marstaller: nadworny sztycharz Stanisława Augusta*, Warszawa 1996
- *Życie królewskiego ogrodu*, red. M. Grąbczewska, I. Kopania, Warszawa 2025
- E. Wyka, *... Ciekawym wiedzieć i widzieć skutki... czyli dzieje i znaczenie kolekcji przyrządów naukowych Stanisława Augusta*, Kraków 2015

Początki renesansu w Polsce

dr Tomasz Ratajczak

II semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Celem zajęć jest pogłębione przedstawienie początków sztuki renesansowej w Królestwie Polskim, na porównawczym tle europejskim. Ramy czasowe wyznacza w zasadzie panowanie króla Zygmunta I (1506-48) z drobnymi wyjątkami, a zasięg geograficzny obejmuje Królestwo Polskie w jego ówczesnych granicach oraz Wielkie Księstwo Litewskie, pozostające w unii personalnej z Koroną. W spektrum naszego zainteresowania znajdują się dzieła architektury, rzeźby, malarstwa i sztuki użytkowej, również te nie omawiane

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

w podręcznikach. Będziemy przyglądać się kształtowaniu apartamentu w architekturze rezydencjonalnej, rozwoju założeń ogrodowych, upowszechnieniu figuralnej rzeźby nagrobnej oraz portretu w malarstwie. W ramach zajęć będziemy koncentrować się nie tylko na problematyce morfologicznej, związanej ze stylowymi przemianami w sztuce Królestwa Polskiego na przelocie średniowiecza i renesansu, ale także na społeczno-politycznym, kulturowym, religijnym i gospodarczym kontekście omawianych zjawisk.

Wybrana literatura:

- M. Zlat, *Sztuka polska. Renesans i manieryzm*, Warszawa 2008,
- S. Mossakowski, *Pałac królewski na Wawelu w czasach Zygmunta Starego*, Warszawa 2021,
- M. Fabiański, *Zamek króla Zygmunta I na Wawelu. Architektura-dekoracje architektoniczne-funkcje*, Kraków 2017,
- T. Torbus, *Das Königsschloss in Krakau und die Residenzarchitektur unter den Jagiellonen in Polen und Litauen (1499-1548). Baugeschichte, Funktion, Rezeption*, (seria: Studia Jagellonica Lipsiensia 18), Ostfildern 2014,
- M. Morka, *Sztuka dworu Zygmunta I Starego. Treści polityczne i propagandowe*, Warszawa 2006,
- S. Mossakowski, *Kaplica Zygmuntowska (1515-1533). Problematyka artystyczna i ideowa mauzoleum króla Zygmunta I*, Warszawa 2007,
- P. Mrozowski, *Portret w Polsce XVI wieku*, Warszawa 2021,
- M. Fabiański, *Sen w rzeźbie nagrobnej Bartolomea Berrecciego*, Kraków 2022,
- M. Fabiański, *Wokół wawelskiego dworu Jagiellonów. Cztery studia o sztuce renesansowej*, Kraków 2020,
- M. Fabiański, *Złoty Kraków*, Kraków 2010,
- P. Gryglewski, *Sztuka Polski Środkowej. Szlacheckie mauzoleum od połowy XV do XVII w.*, Łódź 2005,
- P. Gryglewski, *De Sacra Antiquitate. Odwołania do przeszłości w polskiej architekturze sakralnej XVI wieku*, Warszawa 2012,
- P. Korduba, *Patrycjuszowski dom gdański w czasach nowożytnych*, Warszawa 2005,
- M. Wardzyński, *Marmur i alabaster w rzeźbie i małej architekturze Rzeczypospolitej. Studium historyczno-materiałoznawcze przemian tradycji artystycznych od XVI do początku XVIII wieku*, Warszawa 2015,
- J. Białostocki, *Sztuka XV wieku. Od Parlerów do Dürera*, Warszawa 2010,

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

Zajęcia problemowe (II-III rok)

Wersal w czasach Ludwika XIV:
architektura, sztuki plastyczne, muzyka
prof. dr hab. Michał Mencfel (IHS),
dr Michał Wysocki (IM)

I semestr, 30 godzin

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Przedmiotem zajęć – prowadzonych wspólnie przez historyka sztuki i muzykologa i adresowanych do Studentek i Studentów obu kierunków: historii sztuki i muzykologii – jest rezydencja królów francuskich w Wersalu w okresie największego jej rozkwitu, czyli podczas długiego panowania Ludwika XIV (1643–1715). To za sprawą Króla Słońce niewielki pałac myśliwski, wzniesiony przez jego ojca i poprzednika, zmienił się w najwspanialszą może rezydencję ówczesnej Europy. Ze swą monumentalną architekturą, nowatorskimi ogrodami, dekoracją malarską i rzeźbiarską o starannie dobranych treściach, przebogatym wyposażeniem, teatrem i operą, skomplikowanym ceremoniałem stał się Wersal nie tylko ośrodkiem politycznym, ale także scenérią wyrafinowanego życia dworskiego i wielkim centrum artystycznym. Zresztą sztuka i polityka były ze sobą w Wersalu najściślej związane, skoro jedna i druga służyły temu samemu – kreowaniu Francji i jej króla na pierwszą potęgę świata.

Zajęcia mają formę wykładowo-konwersatoryjną, z istotną rolą dyskusji pomiędzy uczestnikami, wspartymi wspólną lekturą fragmentów dzieł literackich, odsłuchem utworów muzycznych oraz prezentacjami reprodukcji dzieł architektury i plastyki.

Warunki zaliczenia: aktywna obecność na zajęciach (dopuszczamy dwie nieobecności), pozytywne zdanie testu końcowego.

Podstawowa literatura:

- Alexandre Maral, *Versailles: Des origines à nos jours*, Paris 2025
- Peter Burke, *Fabrykacja Ludwika XIV*, przeł. Michał Szczubińska, Robert Pucek, Warszawa 2011

Historia designu

prof. UAM dr hab. Piotr Korduba

30 godz., I sem.

ECTS: 3 pkt

Metoda zaliczenia: zaliczenie z notą

Celem zajęć jest zapoznanie słuchaczy z podstawowymi tendencjami sztuki dekoracyjnej, użytkowej oraz designu europejskiego od końca XIX w. do 2 połowy XX w. pod względem ich zróżnicowania regionalnego oraz głównych kierunków omawianego czasu.

Podczas zajęć omówione zostaną główne kierunki kształtowania sztuki przedmiotów dekoracyjnych i użytkowych na przestrzeni około 100 lat poczynając od zagadnień związanych z angielskim ruchem Arts&Crafts, jego kontynentalną recepcją oraz zjawiskiem secesji. Przedmiotem kolejnych rozważań będzie znaczenie przełomu modernistycznego we wzornictwie ze szczególnym uwzględnieniem roli Bauhausu, a także znaczenia tego nurtu dla sztuki dekoracyjnej i wnętrzarstwa w Polsce międzywojennej. Następnie zajmiemy się

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

designem i wzornictwem przemysłowym w powojennej Europie. Zajęcia te będą dotyczyły zarówno doświadczeń w krajach komunistycznych (Polska, DDR) jak i w szeroko rozumianym zachodnim świecie (design skandynawski). W trakcie opisywanych zajęć zapoznamy się z najważniejszymi teoriami i teoretykami omawianych zagadnień, najważniejszymi projektantami przedmiotów, a także samymi dziełami i niekiedy także z ich wytwórniami.

Literatura (wybrana):

- *4 x nowoczesność*, katalogi cyklu wystaw w Muzeum Narodowym w Krakowie, red. A. Szczerski i inni, Kraków 2021-2024
- *The Arts & Crafts Movement in Europe & America: Design for the Modern World*, red. W. Kaplan, Los Angeles 2004.
- B. Banaś, *Polski New Look. Ceramika użytkowa lat 50. i 60.*, Wrocław 2011.
- B. Bochińska, *Zacznij kochać dizajn: jak kolekcjonować sztukę użytkową*, Warszawa 2016.
- *Chcemy być nowocześni. Polski design 1955-1968 z kolekcji Muzeum Narodowego w Warszawie*, red. A. Demska, A. Frąckiewicz, A. Maga, Warszawa 2011.
- D. Crowley, *National style and nation-state. Design in Poland from the vernacular revival to the international style*, Manchester-New York 1992.
- M. Droste, *The Bauhaus: 1919-1933 reform and avant-garde*, Hong-Kong 2006.
- I. Huml, *Polska sztuka stosowana XX wieku*, Warszawa 1978.
- J. Hübner-Wojciechowska, *Przewodnik dla kolekcjonerów. Lata 60 XX wieku. Sztuka użytkowa*, Warszawa 2014.
- P. Korduba, *Ludowość na sprzedaż*, Warszawa 2013.
- A. Kostrzyńska-Miłosz, *Polskie meble 1918-1939. Forma-funkcja-technika*, Warszawa 2005.
- *Między tradycją a nowoczesnością: Instytut Wzornictwa Przemysłowego w poszukiwaniu tożsamości we wzornictwie*, red. I. Borowicz, Warszawa 2001.
- P. Sparke, *Design: historia wzornictwa*, Warszawa 2012.
- *Rzeczy niepospolite. Polscy projektanci XX wieku*, red. C. Frejlich, Kraków 2013.
- Hans M. Wingler, *Das Bauhaus, Schauberg* 1975.
- *Wizje nowoczesności. Lata 50. i 60. – wzornictwo, estetyka, styla życia*, red. A. Kielczewska, M. Porajska-Halka, Warszawa 2012.
- *Z drugiej strony rzeczy. Polski dizajn po roku 1989*, red. C. Frejlich, Kraków 2018.

Metody zaliczenia: kolokwium wizualne

Dzieje portretu

Prof. UAM dr hab. Michał Haake

30 godz., I sem.

ECTS: 3 pkt

Metoda zaliczenia: zaliczenie z notą

Portret uchodzi w wielu tekstach źródłowych za pierwszą dziedzinę sztuk wizualnych. Wraz z portretem miało narodzić się malarstwo. Wykład przypomni te wyobrażenia i ich znaczenie dla teorii portretu i badań nad tym gatunkiem (hermeneutyka, dekonstrukcja). Przy czym koncentrować będzie się na powstaniu w wieku XV portretu „samodzielnego” oraz jego rozwoju aż po wiek XX, kiedy przechodzi on do historii i nastaje, wraz z kryzysem kultury europejskiej, portret modernistyczny.

- Literatura
- G. Boehm, *Bildnis und Individuum. Ueber den Ursprung der Portratmalerei in den italienischen Renaissance*, Munchen 1985
- M. Broetje, *Die Entdeckung der inneren und äußeren Welt. Zur niederländischen Malerei des 17. Jahrhunderts*, 2008

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- S. Zuffi, *Historia portretu*, Warszawa 2001
- M. Schlup, *Von Angesicht zu Angesicht – die Porträtmalerei*, 2025

Badania artystyczne

dr Karolina Majewska-Güde

30 godz., I sem.

ECTS: 3 pkt

Metoda zaliczenia: zaliczenie z notą

Celem wykładu jest zapoznanie studentek i studentów z historią, teoriami, metodologiami oraz współczesnymi praktykami badań artystycznych (*artistic research*). Zajęcia mają na celu przedstawienie badań artystycznych jako rozwijającego się obszaru praktyki artystycznej i refleksji teoretycznej, a także jako specyficznego sposobu wytwarzania, przetwarzania i przekazywania wiedzy.

Pierwsza część zajęć poświęcona będzie genealogii, historii i teoriom badań artystycznych. Punktem wyjścia będzie pytanie o to, czym są badania artystyczne i jakie formy przyjmowały praktyki badawcze w sztuce, zanim zostały nazwane i zinstytucjonalizowane jako *artistic research*. Omówione zostaną różne tradycje i modele badań, a także podstawowe pojęcia i problemy metodologiczne. Jednym z istotnych tematów tej części będzie pytanie o specyfikę wiedzy artystycznej: co i w jaki sposób wiedzą artyści oraz jakie rodzaje wiedzy mogą być wytwarzane poprzez praktykę artystyczną. Przedmiotem refleksji będzie wiedza ucieleśniona, zmysłowa, sytuacyjna i praktyczna, a także koncepcja wiedzy interwencyjnej, w której badanie nie ogranicza się do opisu rzeczywistości, lecz może prowadzić do jej przekształcania. Ważnym zagadnieniem będzie także rozwój edukacji artystycznej i instytucjonalizacja badań artystycznych, w tym pojawienie się artystów i artystek ze stopniami doktorskimi oraz rozwój programów doktoranckich opartych na praktyce artystycznej. Osobne miejsce zajmie kontekst polski – rozwój badań artystycznych w polskich akademiach sztuk pięknych, ich relacja do systemu szkolnictwa wyższego oraz zmieniające się rozumienie statusu wiedzy i praktyki artystycznej.

Druga część zajęć poświęcona będzie metodologiom badań artystycznych analizowanym na konkretnych przykładach praktyk artystycznych. Omawiane będą między innymi badania oparte na pracy z archiwami, zwrot performatywny, autoetnografia, badania uczestniczące, spekulacja i etnofikcja, praktyki międzygatunkowe, a także metody oparte na współpracy i redystrybucji sprawczości.

Ostatnia część zajęć poświęcona będzie krytyce badań artystycznych. Przedmiotem refleksji stanie się status wiedzy produkowanej w ramach badań artystycznych, jej kryteria wartościowania oraz polityczne, instytucjonalne i ekonomiczne uwarunkowania. Omówione zostaną krytyczne stanowiska wobec instytucjonalizacji i urynkowania badań artystycznych, a także pytanie o to, w jaki sposób system szkolnictwa wyższego, grantów, ewaluacji i rynku sztuki wpływa na definiowanie tego, co może zostać uznane za badanie i wiedzę artystyczną. Zajęcia podejmą również problem wartościowania rezultatów badań artystycznych. Dyskusji poddane zostaną pytania o to, jakie kryteria mogą być stosowane do oceny badań opartych na praktyce artystycznej, czym różnią się one od kryteriów stosowanych w badaniach naukowych oraz jakie formy mogą przyjmować rezultaty badań artystycznych.

Forma zaliczenia: opracowanie krótkiej, pisemnej analizy wybranej pracy artystycznej opartej na badaniach, z uwzględnieniem znajomości literatury przedmiotu.

Wybrana literatura:

- Bolt Barbara, *Artistic Research: A Performative Paradigm?* *PARSE Journal*, no. 3 (2016): 129–142.
- Holert Tom. *Knowledge Beside Itself: Contemporary Art's Epistemic Politics*. Berlin, Sternberg Press, 2020.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- Kosińska Marta (red.). *Sztuka i Dokumentacja*, nr 14 (2016), "Badania inspirujące się sztuką: sztuka i humanistyka / Art Based Research: Arts and Humanities." Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku, 2016.
- Majewska-Güde Karolina (red.) *MIEJSCE. Studia nad sztuką i architekturą XX i XXI wieku*, nr 8, „Responsibility and Response-ability: On the Art of Sharing Research and Reshaping Futures in Central and Eastern Europe”, Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie, 2022.
- Leavy Patricia, *Metoda spotyka sztukę. Praktyka badań naukowych posługujących się sztuką*, tłum.e: Katarzyna Stanisław, Justyna Kucharska, NCK, Warszawa, 2018.
- Slager Henk *The Pleasure of Research*, Hatje Cantz, Berlin 2018.

Sztuka minojska

Prowadzący: dr Katarzyna Dudlik

II semestr, 30 godz.

ECTS: 3 pkt

Metoda zaliczenia: zaliczenie z notą

Celem zajęć jest zaznajomienie słuchaczy z bogatym dorobkiem artystycznym Krety w epoce brązu (3200–1200 p.n.e.). W trakcie spotkań omówione zostaną kluczowe zagadnienia związane z architekturą, malarstwem oraz rzemiosłem artystycznym tego obszaru, obejmujące zarówno dzieła ikoniczne, jak i te mniej znane, ale równie istotne dla pełniejszego zrozumienia ówczesnych zjawisk artystycznych. Szczególny nacisk zostanie położony na fragmentaryczność zachowanych źródeł oraz jej wpływ na różnorodność interpretacji, co często prowadzi do licznych dyskusji wśród badaczy. Druga część cyklu wykróczy poza czasy antyczne, koncentrując się na postaciach badaczy, artystów i architektów, którzy ukształtowali dzisiejsze wyobrażenie o sztuce i samym świecie minojskim. Uczestnicy zajęć będą mieli też okazję zastanowić się nad znaczeniem dzieł minojskich w kontekście współczesnym, analizując ich recepcję w XX i XXI wieku.

Literatura (wybrana):

- E. Anderson, *Seals, craft and community in Bronze Age Crete*, New York 2016
- P.P. Betancourt, *Introduction to Aegean art*, Philadelphia 2007
- G. Cadogan, *Palaces of Minoan Crete*, London; New York 1976
- E.H. Cline (red.), *The Oxford handbook of the Bronze age Aegean (ca. 3000-1000 BC)*, Oxford – New York 2010
- O.T.P.K. Dickinson, *The Aegean from Bronze Age to Iron Age: Continuity and Change between the Twelfth and Eighth Centuries BC* / Oliver Dickinson, London 2007
- Ph. Duke, *The Tourists Gaze, the Cretans Glance: Archaeology and Tourism on a Greek Island*, Walnut Creek 2007
- R. Higgins, *Minoan and Mycenaean art*, London 1992
- S. Hood, *The Arts in Prehistoric Greece*, London 1978
- J.A. MacGillivray, *Minotaur: Sir Arthur Evans and the archaeology of the Minoan myth*, New York 2000
- D. Preziosi, L.A. Hitchcock, *Aegean Art and Architecture*, Oxford 2007
- L. Press, *Budownictwo egejskie*, Warszawa 1986
- B. Rutkowski, *Larnaksy egejskie*, Wrocław 1966
- B. Rutkowski, *Sztuka egejska*, Warszawa 1973
- I. Schoep, *Building the Labyrinth: Arthur Evans and the Construction of Minoan Civilization*, "American Journal of Archaeology" 2018, 122 (1), 5-32

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

Zwrot tekstylny w sztuce zaangażowanej politycznie dr Magdalena Radomska

II sem., 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Wykład skoncentrowany będzie na analizie sposobów, w jakie współczesna sztuka wykorzystuje tkaninę, haft i inne praktyki tekstylne jako narzędzia zaangażowania politycznego. Zwrot tekstylny analizowany będzie jako część zwrotu ludowego i folkowego, pozarodowych form wspólnotowości, ze szczególnym uwzględnieniem powiązań z historią kapitalizmu, kolonializmu, niewolnictwa, globalnych łańcuchów produkcji, pracy kobiet, migracji, nierówności klasowych oraz Indigenous art. Analizowane będą między innymi arpilleras, quilts, hafty protestu, sztandary oraz współczesne reinterpretacje lokalnych technik tekstylnych.

Szczególne miejsca zajmą praktyki kobiet z Globalnego Południa, tkanina jako forma pracy i narzędzie politycznego oporu. Ważny będzie także nomadyczny aspekt tkanin – możliwość ich wykonywania i przenoszenia w warunkach migracji, biedy i wojny. Analizowane będą między innymi tkaniny związane z wojną w byłej Jugosławii i oblężeniem Sarajewa, wojną w Kosowie, rosyjską inwazją na Ukrainę, a także z palestyńskim doświadczeniem okupacji i uchodźstwa, wojnami w Afganistanie i Syrii, ludobójstwem w Rwandzie, konfliktami i przesiedleniami w Sudanie, Demokratycznej Republice Konga i Afryce Zachodniej, przemocą polityczną i dyktaturami w Ameryce Łacińskiej, zwłaszcza w Chile, oraz z konfliktami i przesiedleniami w regionie Andów. W tym kontekście omawiane będą także andyjskie tradycje tekstylne, chilijskie arpilleras oraz afrykańskie praktyki tekstylne związane z pamięcią kolonializmu, apartheidu, ludobójstwa, przymusowych migracji i wspólnotowego oporu.

Geograficznie wykład skoncentrowany będzie przede wszystkim na praktykach z Globalnego Południa, z kontrapunktem w postaci przykładów z Globalnej Północy. Punktem odniesienia będą między innymi przełomowe wystawy *Woven Histories: Textiles and Modern Abstraction*, *Unravel: The Power and Politics of Textiles in Art*, *The Event of a Thread: Global Narratives in Textiles* i *Entangled: Threads & Making*. Wykład nie będzie poświęcony historii mody rozumianej jako historia kapitalistycznego produktu i przemysłu, lecz politycznym, społecznym i wspólnotowym znaczeniom tekstyliów oraz ich funkcjonowaniu poza logiką mody i konsumpcji.

Wybrana literatura przedmiotowa

- Adamson, G., *Thinking Through Craft*, Oxford 2007.
- Allman, J. (ed.), *Fashioning Africa: Power and the Politics of Dress*, Bloomington 2004.
- Appadurai, A. (ed.), *The Social Life of Things: Commodities in Cultural Perspective*, Cambridge 1986.
- Auther, E., *String, Felt, Thread: The Hierarchy of Art and Craft in American Art*, Minneapolis 2010.
- Bryan-Wilson, J., *Fray: Art and Textile Politics*, Chicago 2017.
- Carrier, M.-C. (ed.), *Igshaan Adams: Weerhoud*, Wakefield 2024.
- Checinska, C. (ed.), *Africa Fashion*, London 2022.
- Cooke, L. (ed.), *Woven Histories: Textiles and Modern Abstraction*, Washington-Chicago 2023.
- Enwezor, O., Okeke-Agulu, C. (eds.), *El Anatsui: Triumphant Scale*, Munich 2020.
- Federici, S., *Caliban and the Witch: Women, the Body and Primitive Accumulation*, New York 2004.
- Fray-Smith, W., Johnson, L., Pinatih, A. (eds.), *Unravel: The Power and Politics of Textiles in Art*, Munich 2024.
- Giuntini, C., LaGamma, A. (eds.), *The Essential Art of African Textiles: Design Without End*, New York-New Haven 2008.
- Goldstein, J., Sherman, E. (eds.), *Making Knowing: Craft in Art, 1950-2019*, New York 2019.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- Gressel, I., Weiß, S. (eds.), *The Event of a Thread: Global Narratives in Textiles*, Stuttgart 2019.
- Hansen, K. T., *Salaula: The World of Secondhand Clothing and Zambia*, Chicago 2000.
- Hemmings, J. (ed.), *Cultural Threads: Transnational Textiles Today*, London 2015.
- Hemmings, J. (ed.), *The Textile Reader*, London-New York 2012.
- Johnson, L. et al. (eds.), *Entangled: Threads & Making*, Margate 2017.
- Kriger, C. E., *Cloth in West African History*, Lanham 2006.
- Mies, M., *Patriarchy and Accumulation on a World Scale: Women in the International Division of Labour*, London 1986.
- Mohanty, C. T., *Feminism Without Borders: Decolonizing Theory, Practicing Solidarity*, Durham 2003.
- Niessen, S., Leshkovich, A. M., Jones, C. (eds.), *Re-Orienting Fashion: The Globalization of Asian Dress*, Oxford 2003.
- Parker, R., *The Subversive Stitch: Embroidery and the Making of the Feminine*, London 1984.
- Parmal, P. A., Swope, J. M., Whitley, L. D., *Fabric of a Nation: American Quilt Stories*, Boston 2021.
- Perani, J., Wolff, N. H., *Cloth, Dress and Art Patronage in Africa*, Oxford 1999.
- Phaidon Editors, *Vitamin T: Threads and Textiles in Contemporary Art*, London 2019.
- Ross, D. H. (ed.), *Wrapped in Pride: Ghanaian Kente and African American Identity*, Los Angeles 1998.
- Schneider, J., Weiner, A. B. (eds.), *Cloth and Human Experience*, Washington, D.C. 1989.
- Spring, C., *African Textiles Today*, London 2012.
- Sylvanus, N., *Patterns in Circulation: Cloth, Gender, and Materiality in West Africa*, Chicago 2016.
- Tarlo, E., *Clothing Matters: Dress and Identity in India*, London 1996.
- Tarlo, E., Moors, A. (eds.), *Islamic Fashion and Anti-Fashion: New Perspectives from Europe and North America*, London 2013.
- *The Quilts of Gee's Bend*, Atlanta 2002.
- *Threads of Power: Lace from the Textilmuseum St. Gallen*, New York 2022.
- *Ubuhe Women: Beadwork and the Art of Independence*, Washington, D.C. 2013.
- Vogel, S. M., *El Anatsui: Art and Life*, Munich 2020.
- Wilson, E., *Adorned in Dreams: Fashion and Modernity*, London 1985.
- Wimberly, D. (ed.), *Billie Zangewa: Thread for a Web Begun*, Petaluma 2021.
- Cecilia Vicuña: *Seehearing the Enlightened Failure*, Rotterdam 2019.
- *Making Africa: A Continent of Contemporary Design*, Weil am Rhein 2015.

Literatura:

- Arcimovič, Tania. 2010. "From Isolation to Publicity? Exhibitions *New Art of Belarus* (Poland, 2000) and *Opening the Door? Belarusian Art Today* (Lithuania, 2010)." *Academia.edu*. <https://www.academia.edu/43056465>.
- Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski, ed. 2011. *Otwierając drzwi? Współczesna sztuka białoruska*. Warszawa: CSW Zamek Ujazdowski.
- Full-bleed. 2017. "The Struggle for Time: History and Memory in Belarusian Art." *Full-Bleed: An Online Journal of Art & Design*. <https://www.full-bleed.org/the-struggle-for-time-history-and-memory-in-belarusian-art>.
- KALEKTAR – Research Platform on Belarusian Contemporary Art. Strona internetowa, platforma badawcza. Dostęp: kalektar.org (języki: angielski, białoruski)
- Kenigsberg, Ekaterina. 2020. "Creative and Curatorial Strategies of Modern Belarus." *Art Management Review* 14. <https://amr.openjournals.ge/index.php/amr/article/view/3699>.
- Kenigsberg, Ekaterina. 2021. "Modern Belarusian Art: Place on Map." *Artkurator.com*. <https://artkurator.com/en/articles/place.html>.
- Schilling, Paulina. 2022. "Belarusian Brushstrokes of Resilience." *ifa.de*. <https://www.ifa.de/en/blog/article/belarusian-brushstrokes-of-resilience>.
- Trakselytė, Aušra. 2011. "On Contemporary Belarusian Art." *Eurozine*, 22 February 2011. <https://www.eurozine.com/an-opened-door/>.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

ikonografia

(zajęcia obowiązkowe dla III roku)

dr Adam Soćko, dr Dorota Molińska

I i II semestr, 60 godz.

6 pkt. ECTS

Forma zaliczenia:

- zaliczenie kolokwium podsumowującego wiedzę przekazaną w trakcie zajęć
- obecność na zajęciach – dopuszczalne 2 nieobecności nieusprawiedliwione w semestrze

Zajęcia będą miały charakter wykładu wprowadzającego w badania nad ikonografią oraz jej rolą w historii sztuki. Mają zapoznać studentów z jedną z podstawowych, uniwersalnych metod interpretacji dziedzictwa artystycznego. Zakres poruszanej problematyki dotyczyć będzie treści zapisanych w obrazach, symboliki, konwencji i różnych wariantów przedstawieniowych poszczególnych tematów narracyjnych, dewocyjnych czy cykli przedstawieniowych. Istotą zajęć jest ukazanie związku dawnej sztuki przedstawieniowej z problematyką religijną, światopoglądową, literacką i zmian zachodzących w ikonografii pod wpływem nowych prądów myślowych lub wybitnych dzieł sztuki.

Zajęcia w pierwszym semestrze koncentrować się będą na ikonografii średniowiecznej (np. Narodzenie Marii, Zwiastowanie, Narodzenie Chrystusa, Pokłon trzech króli, Zaśnięcie i Wniebowzięcie Marii, Krzyż, Pieta, Chrystus Umęczony, Tron łaski a Pieta Patris, Ikonografia świętych polskich). Drugi semestr poświęcony będzie nowożytności; omówione zostaną zagadnienia ikonografii protestanckiej i kontrreformacyjnej oraz elementy symboliki w sztuce świeckiej ze szczególnym uwzględnieniem roli dziedzictwa kultury antycznej (mitologii i literatury). Cykl wykładów zamykać będzie refleksja na temat wybranych wątków ikonografii sztuki pozaeuropejskiej (kultury Judaizmu, Islamu oraz Azji Wschodniej).

Podstawowa literatura źródłowa:

- *Biblia* (Pismo Święte – Biblia Tysiąclecia, a także tłum. J. Wujka);
- J. de Voragine, *Złota Legenda, Wybór*, tłum. J. Pleziowa, oprac. M. Plezia, Warszawa 1983;
- *Apokryfy Nowego Testamentu*, t.1, *Ewangelie apokryficzne*, red. M. Strowiejski, Lublin 1986;
- Owidiusz, *Metamorfozy* (wyd. BN Ossolineum, tłum. A. Kamieńska, S. Stabryła), Wrocław – Warszawa – Kraków 1995;
- C. Ripa, *Iconologia*, tłum. I. Kania, Kraków 1998;
- A. Alciatus, *Emblematum libellus. Książeczka emblematów*, wstęp i opracowanie R. Krzywy, Warszawa 2002;

Leksykony i podstawowe kompendia:

- *Ars Emblematica*, kat. wystawy, Warszawa 1981
- J. E. Cirlot, *Słownik symboli*, tłum. I. Kania, Kraków 2000;
- E. R. Curtis, *Literatura europejska i łacińskie średniowiecze*, Kraków 1997;
- *Emblemata. Handbuch zur Sinnbildkunst des XVI und XVII Jahrhunderts*, Hrsg. A. Henkel, A. Schöne, Stuttgart 1976;
- D. Forstner, *Świat symboliki chrześcijańskiej*, Warszawa 1990;
- C. Gibson, *Jak czytać symbole. Język symboli w różnych kulturach*, Warszawa 2010;
- P. Grimal, *Słownik mitologii greckiej i rzymskiej*, Wrocław 1987;
- J. Hall, *Leksykon symboli sztuki Wschodu i Zachodu*, Kraków 1997;
- A. Kramiszewska, *Visio religiosa w polskiej sztuce barokowej. Ze studiów nad ikonografią hagiograficzną*, Lublin 2003.
- R. Krzywy, *Wstęp*, [w:] A. Alciatus, *Emblematum libellus. Książeczka emblematów*, Warszawa 2002;
- Z. Kubiak, *Mitologia Greków i Rzymian*, Warszawa 1999;
- K. Künstle, *Iconographie der christlichen Kunst*, t.1-2, Freiburg 1926-28;

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- *Lexikon der christlichen Ikonographie* (LCI), wyd. E. Kirschbaum SJ., t.1-8, Rom – Freiburg – Basel...1968-1976;
- M. Lurker, *Słownik obrazów i symboli biblijnych*, Poznań 1989;
- R. van Marle, *Iconographie de l'art profane, au moyen age et a la Renaissance et la decoration des demeures*, t. 1-2, La Haye 1931-32
- S. Michalski, *Protestanci a sztuka. Spór o obrazy w Europie Nowożytnej*, Warszawa 1989;
- J. Pelc: *Obraz – słowo – znak. Studium o emblematyce w literaturze staropolskiej*. Wrocław 1973
- *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte*, wyd. O. Schmitt i inni, Stuttgart 1937-
- L. Réau, *Iconographie de l'art chrétien*, t.1-6, Paris 1955-1959
- H. Sachs, E. Badstübner, H. Neumann, *Christliche Ikonographie in Stichworten*, Leipzig 1980;
- G. Schiller, *Ikonographie der christlichen Kunst*, t.1-4, Gütersloh 1966-1980.

Wykłady ogólne (II-III rok)

**Dzieło, patron, kontekst.
Nowożytne strategie fundacyjne
w sztuce europejskiej XV-XVI w.**
Prof. UŁ dr hab Piotr Gryglewski

I semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Zagadnienia związane z renesansowym mecenatem artystycznym już u zarania akademickich badań nad sztuką zajmowały kluczowe miejsce. W ostatnim czasie, wraz z redefiniowaniem samej epoki są one podejmowane z nową energią w większym stopniu uwzględniając złożone uwarunkowania społeczne, polityczne i kulturowe. Pozwala to na bardziej racjonalne osadzenie ówczesnych dzieł w szerszym kontekście. Zaproponowane zajęcia będą koncentrować się na wybranych zagadnieniach związanych z ówczesnym patronatem artystycznym na terenie Europy. Punktem wyjścia będą tematy przybliżające praktyki fundacyjne i kryteria wyborów artystycznych na przykładzie realiów włoskiego Quattrocenta. Pozwolą one na ukazanie zróżnicowanych modeli fundacyjnych powiązanych z lokalnymi uwarunkowaniami społeczno-politycznymi. W trakcie kolejnych wykładów zostaną przedstawione szesnastowieczne sekwencje fundacji związanych z polityką dynastyczną Habsburgów, Jagiellonów, Walezjuszy, Medyceuszy, nastawionych na potrzeby propagandowe i legitymizacyjne. Zaprezentowane przykłady pozwolą sformułować odpowiedzi na szereg ważnych pytań dotyczących rozwoju ówczesnej sztuki. W jaki sposób zajmowana pozycja i aspiracje wpływały na wybory artystyczne? Co i u kogo wypadało zamawiać? Jakie były ówczesne drogi przepływu wzorców artystycznych? W jaki sposób hierarchizowano dzieła sztuki? Jakie korzyści poznawcze daje przesunięcie badawczego punktu obserwacyjnego na pozycję fundatorów (indywidualnych, dynastycznych, instytucjonalnych)?

Zaliczenie: Kolokwium wizualne (slajdówka?)

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

Wybrana literatura:

- A. Baresel-Brand, *Grabdenkmäler nordeuropäischer Fürstenhäuser im Zeitalter der Renaissance 1550-1650*, Kiel 2007.
- P. Burke, *Kultura i społeczeństwo w renesansowych Włoszech*, Warszawa 1991.
- *Catherine de Médicis (1519-1589). Politique et art dans la France de la Renaissance*, Paris 2022.
- A. Cole, *Italian Renaissance Courts: Art, Pleasure and Power*, 2016.
- *A Cultural Symbiosis. Patrician Art Patronage and Medicean Cultural Politics in Florence (1530-1610)*, 2021.
- A. Grandolfo, *The Funerary Monument of Bona Sforza in the Basilica of San Nicola in Bari: History and Background of a Royal Mausoleum of Polish Patronage*, "Zeitschrift für Kunstgeschichte", t. 86 (2023), nr. 4.
- M. Hollingsworth, *Patronage in renaissance Italy. From 1400 to the Early Sixteenth Century*, London 1994.
- *Jak kwitnące drzewo. Florencja średniowieczna i renesansowa*, Warszawa 2023.
- *Kaiser Maximilian I. und die Kunst der Dürerzeit*, hr. E. Michel, M.L. Sternath, München, London, New York 2012.
- B. Kempers, *Painting, Power and Patronage. The Rise of the Professional Artist in Renaissance Italy*, 1992.
- *Kunstpateronage in Mitteleuropa zwischen Privatstiftung und Staatskunst*, Warszawa 2021.
- J. Marciari, *Art of Renaissance Rome: Artists and Patrons in the Eternal City*, 2017.
- P. D. McLean, *The Art of the Network. Strategic interaction and patronage in renaissance Florence*, 2007.
- M. Morka, *Sztuka dworu Zygmunta I Starego. Treści polityczne i propagandowe*, Warszawa 2006.
- T. Nichols, *Renaissance Art in Venice: From Tradition to Individualism*, 2016.
- *Nürnberg Global 1300-1600*, hr. B. Baumbauer, M.-T., Feist, S. Jakstan, Nürnberg 2025.
- *Obraz Złotego Wieku. Kultura wizualna w czasach ostatnich Jagiellonów. Eseje*, Kraków 2023.
- *La Primavera del arte. El Renacimiento en la Europa del siglo XV*, Madrid 2022.

Historia sztuki i obraz w ruchu

prof. UAM dr hab. Filip Lipiński

I semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Wykład poświęcony będzie omówieniu miejsca ruchomego obrazu i refleksji nad nim w historii sztuki – w badaniach, teorii i szeroko pojętej refleksji historyczno-artystycznej a także w praktykach artystycznych. Jego celem będzie uporządkowana, choć z konieczności wybiórcza, prezentacja stanu wiedzy na ten temat, omówienie wybranych zagadnień i propozycji teoretycznych a także zjawisk artystycznych, dzieł i wystaw, które problematyzują film, kino a szerzej – ruchomy obraz – w kontekście historii sztuki. Interesować nas będą takie zagadnienia jak: wczesne reakcje historyków sztuki i intelektualistów na wynalazek filmu, stosunek artystycznej awangardy do kina, zainteresowanie filmowców sztukami wizualnymi i sposoby interpretowania dzieł sztuki kamerą, dokumentalny film o sztuce jako sposób interpretacji historii sztuki, video art i video-projeckcja jako praktyki artystyczne eksplorujące ruchomy obraz, interdyscyplinarne przenikanie się krytyki artystycznej i badań nad filmem w latach 60. i 70., przeobrażenia przestrzeni wystawienniczej (od white-cube'u do blackboxu), teoretyczne ujęcia „myślenia filmem” o sztuce, wystawy na temat filmu i sztuki. Celem wykładu będzie z jednej strony uchwycenie dynamiki relacji między historią sztuki a praktyką i teorią filmoznawczą, z drugiej wskazanie produktywności „kinowego” myślenia o sztuce, stworzenia interdyscyplinarnej platformy namysłu nad historią sztuki z zastosowaniem kategorii teoretycznych występujących na gruncie refleksji nad filmem. Jednym z elementów wykładu będą prezentacje krótkich form filmowych oraz dyskusje

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

wokół nich. Zachęcam przy tym do czynnego udziału w zajęciach poprzez zadawanie pytań i zabieranie głosu.

Warunkiem zaliczenia zajęć jest obecność (możliwe 2 nieobecności nieusprawiedliwione) oraz zaliczenie krótkiego testu końcowego, opartego na wiedzy prezentowanej podczas wykładu.

Wybrana literatura:

- „Artium Quaestiones” XXXI, 2020 – numer poświęcony „zwrotowi kinematograficznemu”.
- M. Bal, *Thinking in Film. The Politics of Video Art Installation According to Eija-Liisa Ahtila*, London 2013.
- F. Bovier, A. Mey (red.), *Exhibiting the Moving Image*, Lausanne 2015.
- D. Campny (red.), *The Cinematic*, London-Cambridge, MA 2007
- A. Dalle Vacche, *Cinema and Painting. On How Art is Used in Film*, Austin 1995.
- A. Dalle Vacche (red.), *The Visual Turn. Classical Film Theory and History of Art*, New Brunswick-London 2003.
- A. Dalle Vacche (red.), *Film, Art, New Media: Museum Without Walls?*, New York 2012.
- A. Dalle Vacche, *Cinema and Art History. Film Has Two Eyes*, w: M. Renov, J. Donald (red.). *The Sage Handbook of Film Studies*, London 2006, 180-198.
- C. Elwes, *Installation and the Moving Image*, New York 2015.
- Élie Faure, *The Art of Cineplastics*, trans. Walter Pach, Boston 1923.
- M. Giżycki, *Kino artystów i artystek. Od Meliesa do Maciunasa*, Gdańsk 2023.
- A. Hollander, *Moving Pictures*, New York 1989.
- S. Jacobs, *Framing Pictures. Film and the Visual Arts*, Edinburgh 2011.
- F. Lipiński, *Historia sztuki wobec kina i studiów nad filmem*, w: J. Jarzewicz, J. Pazder, T. J. Żuchowski (red.) *Historia sztuki dziś*, Poznań 2011.
- F. Lipiński, *Czynić widzialnym. Film jako poszerzone, wirtualne dzieło sztuki*, „Kwartalnik Filmowy”, 2017, 39 (97-8), s. 250-262
- F. Lipiński, D. Łuczak, *Dzieło sztuki w polskim dokumentalnym filmie o sztuce 1945-1989*, w: *Historia sztuki na co dzień: studia z historii sztuki*, red. J. Jarzewicz, J. Pazder, Warszawa 2018, s. 111-24.
- P.-A. Michaud, (red.), *The Movement of Images*, (katalog wystawy) Paris 2006.
- Annette Michelson, *Film and the Radical Aspiration*, w: *Film Culture Reader*, red. P. Sitney Adams, New York 2000.
- Ł. Ronduda, J. Majmurek, *Kino-sztuka. Zwrot kinematograficzny w polskiej sztuce współczesnej*, Warszawa 2015.
- M. Scotini (red.), *Carlo Ludovico Ragghianti and the Cinematic Nature of Vision*, London 2000.

Chrystus modernistów

prof. UAM dr hab. Michał Haake

I semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Dziewiętnasty wiek przyniósł w obszarze wiedzy i idei zmiany, które porównywano z przewrotem kopernikańskim. Teoria ewolucji Darwina przewróciła do góry nogami wyobrażenia o pochodzeniu świata i człowieka. Ogromne znaczenie miały też badania (D. Strauss, E. Renan), które podważały wiarę w boskość Jezusa z Nazaretu, uznawanego przez chrześcijan za Mesjasza-Chrystusa. W końcu stulecia niemiecki filozof ogłosił „śmierć Boga” (God ist tot). Wszystkie te okoliczności przyczyniły się do intensywnych na przełomie XIX i XX wieku poszukiwań nowego obrazu Chrystusa. Wykład przybliży te dokonania omawiając twórczość P. Gauguina, V. van Gogha, J. Ensora, E. Muncha i J. Malczewskiego.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

Literatura

- K. Raschzok, *Christuserfahrung und kuenstlerische Existenz*, F. Am Main 1999
- W. Hoffman, *Das Irdische Paradies*, Munchen, 1991
- *Kunst und Religion*. Wuerzburg 1999
- B. Schaff, *Der leidende Christus*, Muenchen 1988
- T. Ziolkowski – *Fictional Transfiguration of Jesus*, Princeton 1978
- M. Haake, *Krytyka artystyczna wobec obrazów Jacka Malczewskiego z postacią Chrystusa i jej najnowsze naukowe reperkusje*, „Pamiętnik Sztuk Pięknych. Nowa seria. Dwieście lat polskiej krytyki artystycznej”, 2021, t. 16
- M. Haake – *Obraz jako metafora. Hermeneutyczne ujęcie obrazu „Chrystus i Samarytanka” (1912) Jacka Malczewskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki”, nr 85, 4 (2023), s. 69-82
- M. Haake, *‘Wieczerza w Emaus’ w twórczości Jacka Malczewskiego. Zmiany w tradycji obrazowej w świetle modernistycznego kryzysu wiary chrześcijańskiej*, „Rocznik Muzeum Narodowego w Warszawie. Nowa seria”, nr 13 [49], 2025
- M. Haake, *Bóg umarł? O obrazie “Rzeczywistość” Jacka Malczewskiego (w:) Jacek Malczewski. “Rzeczywistość”, red. T. Dziwicki, Warszawa: DESA 2022*

Modernizm i prymitywizm

prof. dr hab. Piotr Juszkiewicz

II semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Przedmiotem wykładu będzie jedna z zasadniczych kategorii modernizmu, czyli prymitywizm i jego szczególna postać w polskim dyskursie krytycznym i polskiej sztuce XX wieku. Wyjaśnienie wagi fascynacji sztuką prymitywną europejskich artystów nowoczesnych wymaga omówienia kilku kluczowych kwestii, takich jak: po pierwsze takich jak charakter bazowego modernistycznego mitu regeneracji i jego roli w budowaniu przekonania o szczególnej sile odnowicielskiej sztuki prymitywnej; po drugie konstrukcji pojęcia prymitywizmu i pierwotny w obrębie XIX i XX wiecznej humanistyki, a szczególnie antropologii; po trzecie zjawiska poszerzania pojęcia „prymitywizmu” na bazie ogólnie przyjętej teorii ewolucji na sztukę dziecięcą, ludową i egzotyczną.

Wszystkie te zagadnienia zostaną naświetlone w odniesieniu do polskiego dyskursu krytycznego i polskiej sztuki XX wieku.

Forma zaliczenia – krótka praca końcowa oparta na materiale omawianym w trakcie wykładu.

Bazowa literatura:

- A. Kuper, *Wymyślanie społeczeństwa pierwotnego. Transformacje mitu*, przeł. T. Sieczkowski, A. Dąbrowska, Kraków 2009
- M. Antliff, P. Leighton, *Primitivism, in: Critical terms for Art History*, red. E. Nelson, R. Shiff, Chicago 200
- S. Szuman, *Sztuka dziecka. Psychologia twórczości rysunkowej dziecka*, Warszawa 1927
- S. Szuman, *Dawne kilimy w Polsce i na Ukrainie*, Poznań 1929
- F. Boas, *Primitive Art*, 1928
- K. Piwocki, *Dziwny świat współczesnych prymitywów*, Warszawa 1975
- Ignacy Witz, *Wielcy malarze amatorzy*, 1964
- H. Schreiber, *Koncepcja sztuki prymitywnej. Odkrywanie, oswajanie i udomowienie Innego w sztuce Zachodu*, Warszawa 2012
- D. Fraser, *Primitive Art*, 1962
- W. Telakowska, *Twórczość ludowa w nowym wzornictwie*, Warszawa 1954

Landscape painting in 18th and 19th-century England

Dr Camilla Murgia

II semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Course description:

Landscape painting played a crucial role in British artistic development. It is linked to many aspects of the country's socio-cultural frame, as it was seen both as a sign of family status and as a tool for experimentation, especially from the artists' perspective. The question of how to depict nature and the outside world in general applied particularly to the Romantic period, since it aligned with the rise of individual experience. Artists, scholars and Grand Tourists of this time drew attention to the emotional dimensions that the view and the representation of the landscape implied.

In this course, we will study the different aspects surrounding the rise of landscape painting, from the early representations of 18th-century artists such as Thomas Gainsborough (1727-1788) to the perceptions developed by Romantic artists such as John Martin (1789-1854). We will study the main turning points in landscape painting, as well as the artists who fundamentally contributed to questioning the way we represent and understand nature. This methodology will allow us to trace a broad vision of landscape painting and examine key aspects, artists, and concepts in greater detail.

Malarstwo pejzażowe odegrało kluczową rolę w rozwoju sztuki brytyjskiej. Jest ono powiązane z wieloma aspektami kontekstu społeczno-kulturowego tego kraju, ponieważ postrzegano je zarówno jako oznakę statusu społecznego rodziny, jak i narzędzie eksperymentów, zwłaszcza z perspektywy artystów. Kwestia tego, jak przedstawiać naturę i ogólnie świat zewnętrzny, dotyczyła w szczególności okresu romantyzmu, ponieważ wiązała się z rosnącym znaczeniem indywidualnego doświadczenia. Artyści, uczeni i uczestnicy „Grand Tour” z tamtych czasów zwracali uwagę na wymiar emocjonalny, jaki niosły ze sobą widoki i przedstawienie krajobrazu.

W ramach tego kursu będziemy analizować różne aspekty związane z rozkwitem malarstwa pejzażowego, od wczesnych przedstawień artystów XVIII wieku, takich jak Thomas Gainsborough (1727–1788), po koncepcje rozwinięte przez artystów romantycznych, takich jak John Martin (1789–1854). Zajmiemy się głównymi punktami zwrotnymi w malarstwie pejzażowym, a także artystami, którzy w zasadniczy sposób przyczynili się do poddania w wątpliwość sposobu, w jaki przedstawiamy i rozumiemy naturę. Takie podejście pozwoli nam nakreślić szeroki obraz malarstwa pejzażowego oraz dokładniej przeanalizować kluczowe aspekty, artystów i koncepcje.

Literatura:

- Baeter, Katherine. *Glorious Nature: British Landscape Painting, 1750-1850*, exhibition catalogue, Denver Art Museum. New York: Hudson Hill Press, 1993
- Beaulieu Orna, Marie-Claude. *“Narrating” the Landscape: British Creativity in Landscape Portrayal (1760-1800)*. Turnhout: Brepols, 2026
- Bicknell, Peter, ed. *Beauty, Horror and Immensity: Picturesque Landscape in Britain, 1750-1850*. Cambridge: Fitzwilliam Museum Press, 1981
- Bindman, David, ed. *The History of British Art*. London: Tate Publishing, 2008
- Conlin, Jonathan. *The Pleasure Garden, from Vauxhall to Coney Island*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2013
- Hallet, Mark, ed. *Landscape Now*, issue of *British Art Studies*, Autumn 2018
- Hallett, Mark, and Sarah Victoria Turner. *The Great Spectacle : 250 Years of the Royal Academy Summer Exhibition*. London: Royal Academy of Arts, 2018
- Hebron, Stephen. *The Romantics and the British Landscape*. London: British Library, 2006

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- Hemingway, Andrew. *Landscape Imagery and Urban Culture in Early Nineteenth-Century Britain*. Cambridge: Cambridge University Press, 1992
- Hunt, John Dixon. *Gardens and the Picturesque: Studies in the History of Landscape Architecture*. Cambridge Mass.: MIT Press, 1992
- Klonk, Charlotte. *Science and the Perception of Nature : British Landscape Art in the Late Eighteenth and Early Nineteenth Century*. New Haven and London: The Paul Mellon Centre for Studies in British Art by Yale University Press, 1996
- Kriz, Kay Dian. *The Idea of the English Landscape Painter: Genius as Alibi in the Early Nineteenth Century*. New Haven: Yale University Press, 1997
- Lister, Raymond. *British Romantic Painting*. Cambridge: Cambridge University Press, 1989
- Payne, Christina. *Silent Witnesses: Trees in British Art, 1760-1870*, Bristol: Sansom & Company, 2017
- Plumy, Stanley. *Elegy Landscapes: Constable and Turner and the intimate sublime*. New York: W.W. Norton & Company, 2018
- Rosenthal, Michael, ed. *Prospects for the nation: recent essays in British Landscape, 1750-1880*. New Haven: Yale University Press, 1997
- Shanes, Eric. *J.M.W. Turner: a Life in Art*. New Haven: Yale University Press, 2016
- Smiles, Sam. *British Art – Ancient Landscapes*, exhibition catalogue, Salisbury: The Salisbury Museum, 2017
- Solkin, David. *Art in Britain, 1660-1815*. New Haven: Yale University Press, 2015
- Vaughan, William. *British Painting: the Golden Age from Hogarth to Turner*. London: Thames and Hudson, 1999

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

Zajęcia w języku angielskim

dla studentów programu **Erasmus** oraz w ramach programu **Epicur**;
studenci IHS mogą w nich uczestniczyć traktując je
jako zajęcia problemowe

Contemporary Art in Africa

dr Magdalena Radomska

II semestr, 30 godz.

6 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

The course will focus on contemporary art in Africa after 1989, analysed in relation to the political, social and economic transformations of the continent. Particular emphasis will be placed on the legacies of colonialism and apartheid, postcolonial state formations, civil wars, genocide, migration, racial and class inequalities, extractivism, ecological crisis and neoliberal globalization.

An important aspect will be the post-socialist and post-communist dimension of African art. Particular attention will be paid to Angola, Mozambique, Ethiopia, Benin and the Republic of the Congo. Geographically, the course will focus on South Africa, Zimbabwe, Mozambique, Angola, Namibia, Ethiopia, Kenya, Uganda, Rwanda, the Democratic Republic of Congo, Republic of the Congo, Cameroon, Nigeria, Ghana, Senegal, Benin, Mali, Morocco, Algeria, Tunisia and Egypt. Particular attention will be paid to post-apartheid South Africa, the Rwandan genocide, conflicts in Central Africa, post-socialist transformations and the Arab uprisings.

The course will include artists such as Yinka Shonibare, El Anatsui, Wangechi Mutu, William Kentridge, Zanele Muholi, Tracey Rose, Mary Sibande, Kudzanai Chiurai, Ibrahim Mahama, Sammy Baloji, Otobong Nkanga, Kiluanji Kia Henda, Gonçalo Mabunda, Julie Mehretu, Aida Muluneh, Abdoulaye Konaté, Pascale Marthine Tayou, Meschac Gaba, Gha-da Amer and Bouchra Khalili. The role of Dak'Art, the Johannesburg Biennale, Bamako Encounters, the Lubumbashi Biennale and the Marrakech Biennale will also frame the context of the lecture. The methodological framework will combine African art history with postcolonial, decolonial, Marxist and feminist theory, with particular reference to Okwui Enwezor, Salah Hassan, Chika Okeke-Agulu, Olu Oguibe, Achille Mbembe, Nkiru Nzegwu, Ngũgĩ wa Thiong'o and Felwine Sarr, czy Samir Amin.

Selected bibliography

- Amin, S., *Accumulation on a World Scale: A Critique of the Theory of Underdevelopment*, New York 1974.
- Amin, S., *Unequal Development: An Essay on the Social Formations of Peripheral Capitalism*, New York 1976.
- Bassani, E., Njami, S. (eds.), *Africa Remix: Contemporary Art of a Continent*, London 2005.
- Beier, U., *Contemporary Art in Africa*, London 1968.
- Deliss, C. (ed.), *Seven Stories about Modern Art in Africa*, London 1995.
- Enwezor, O. (ed.), *Snap Judgments: New Positions in Contemporary African Photography*, New York 2006.
- Enwezor, O. (ed.), *The Short Century: Independence and Liberation Movements in Africa, 1945-1994*, Munich-New York 2001.
- Enwezor, O., Okeke-Agulu, C., *Contemporary African Art Since 1980*, Bologna 2009.
- Enwezor, O., Oguibe, O. (eds.), *Reading the Contemporary: African Art from Theory to the Market-place*, London 1999.
- Enwezor, O., Okeke-Agulu, C. (eds.), *El Anatsui: Triumphant Scale*, Munich 2019.
- Gikandi, S., *Slavery and the Culture of Taste*, Princeton 2011.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- Hassan, S. M. (ed.), *Authentic/Ex-Centric: Africa In and Out of Africa*, Venice 2001.
- Hassan, S. M., Oguibe, O. (eds.), *Art, Identity and Culture in the African Diaspora*, New York 1997.
- Hassan, S. M., Oguibe, O. (eds.), *Authentic/Ex-Centric: Conceptualism in Contemporary African Art*, Ithaca 2001.
- Kasfir, S. L., *Contemporary African Art*, London 1999.
- Koloane, D., *From the Other Side: The Politics of Art in South Africa*, Johannesburg 1996.
- Mbembe, A., *Critique of Black Reason*, Durham 2017.
- Mbembe, A., *Necropolitics*, Durham 2019.
- Mbembe, A., *On the Postcolony*, Berkeley 2001.
- Mercer, K. (ed.), *Cosmopolitan Modernisms*, London 2005.
- Milbourne, K. E. (ed.), *Earth Matters: Land as Material and Metaphor in the Arts of Africa*, Washington, D.C. 2013.
- Mosquera, G., Njami, S. (eds.), *The Divine Comedy: Heaven, Purgatory and Hell Revisited by Contemporary African Artists*, Frankfurt am Main 2014.
- Mudimbe, V. Y., *The Idea of Africa*, Bloomington 1994.
- Mudimbe, V. Y., *The Invention of Africa: Gnosis, Philosophy, and the Order of Knowledge*, Bloomington 1988.
- Ngũgĩ wa Thiong'o, *Decolonising the Mind: The Politics of Language in African Literature*, London 1986.
- Njami, S. (ed.), *Africa Remix: Contemporary Art of a Continent*, London 2005.
- Nzegwu, N., *Family Matters: Feminist Concepts in African Philosophy of Culture*, Albany 2006.
- Oguibe, O., *The Culture Game*, Minneapolis 2004.
- Okeke-Agulu, C., *Postcolonial Modernism: Art and Decolonization in Twentieth-Century Nigeria*, Durham 2015.
- Picton, J., *El Anatsui: A Sculpted History of Africa*, London 1998.
- Sarr, F., *Afrotopia*, Minneapolis 2019.
- Smith, K., *South African Art Now*, New York 2009.
- Vogel, S. M., *Africa Explores: 20th Century African Art*, New York 1991.
- Williamson, S., *Resistance Art in South Africa*, Cape Town 1989.
- Williamson, S., *South African Art Now*, New York 2009.
- Williamson, S., Jamal, A., *Art in South Africa: The Future Present*, Cape Town 1996.
- *Africa Remix: Contemporary Art of a Continent*, Hayward Gallery, London 2005.
- *Dak'Art: Biennale de l'Art Africain Contemporain*, selected catalogues, Dakar, 1992-present.
- *Rencontres de Bamako / Bamako Encounters: African Biennale of Photography*, selected catalogues, Bamako, 1994-present.
- *Lubumbashi Biennale*, selected catalogues, Lubumbashi, 2008-present.

STUDIA II STOPNIA

PROGRAM STUDIÓW II STOPNIA (MAGISTERSKICH)

Lp.	Nazwa przedmiotu / modułu		Forma zajęć	Status zajęć	Liczba godzin	Forma zaliczenia	ECTS
I rok / I semestr							
I	Seminarium ogólne I (całoroczne)		seminarium	do wyboru	30	zaliczenie z notą	7
II	Seminarium warsztatowe		seminarium	do wyboru	30	zaliczenie z notą	6
III	Metodologia		konwers.	obowiązkowe	60	zaliczenie z notą	4
IV	Moduł specjalistyczny do wyboru I (1) (całoroczny)		konwers.	do wyboru	60		8
	1. Moduł I: zajęcia 1				30	zaliczenie z notą	4
	2. Moduł I: zajęcia 2				30	zaliczenie z notą	4
V	Wykład monograficzny I		wykład	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
VI	Język obcy – lektorat		ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	2
					240		30
I rok / II semestr							
I	Seminarium ogólne I (całoroczne)		seminarium	do wyboru	30	zaliczenie z notą	7
II	Seminarium magisterskie (trzysemestralne)		sem. dyplomowe	do wyboru	30	zaliczenie z notą	9
III	Objazd zabytkoznawczy		zaj. terenowe	obowiązkowe	40	zaliczenie z notą	3
IV	Doktryny artystyczne			obowiązkowe	90		8
	Doktryny artystyczne		wykład	obowiązkowe	60	egzamin	5
	Doktryny artystyczne		konwers.	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	3
V	Moduł specjalistyczny do wyboru I (2) (całoroczny)		konwers.	do wyboru	30		4
	1. Moduł I: zajęcia 3				30	zaliczenie z notą	4
VI	Wykład monograficzny II		wykład	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
VII	Język obcy – lektorat		ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	2
					280		36

Lp.	Nazwa przedmiotu / modułu	Forma zajęć	Status zajęć	Liczba godzin	Forma zaliczenia	ECTS
II rok / III semestr						
I	Seminarium magisterskie (trzysemestralne)	sem. dyplomowe	do wyboru	30	zaliczenie z notą	9
II	Dzieje sztuki: wspólczesne nurty badawcze	konwers.	obowiązkowe	60	zaliczenie z notą	4
III	Moduł specjalistyczny do wyboru II (1) (całoroczny)	konwers.	do wyboru	60		8
	1. Moduł II: zajęcia 1			30	zaliczenie z notą	4
	2. Moduł II: zajęcia 2			30	zaliczenie z notą	4
IV	Wykład monograficzny III	wykład	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
				180		24
II rok / IV semestr						
I	Seminarium magisterskie (trzysemestralne)	sem. dyplomowe	do wyboru	30	zaliczenie z notą / egzamin magisterski	15
II	Praktyka zawodowa	praktyka	obowiązkowe	160	zaliczenie z notą	8
III	Moduł specjalistyczny II (2) (całoroczny)	konwers.	do wyboru	30		4
	1. Moduł II: zajęcia 3			30	zaliczenie z notą	4
IV	Wykład monograficzny IV	wykład	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
				250		30

INFORMACJE O ZAJĘCIACH

I. ZAJĘCIA OBOWIĄZKOWE – PRZYPISANE DO POSZCZEGÓLNYCH LAT STUDIÓW

Metodologia

prof. dr hab. Stanisław Czekalski

I semestr, 60 h

4 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: kolokwium, zaliczenie z notą.

Warunki zaliczenia:

- 1 – obecność i aktywne uczestnictwo w zajęciach (dopuszczalne najwyżej cztery nieobecności w semestrze bez względu na przyczynę, usprawiedliwienie absencji ponad ten limit możliwe tylko w szczególnych przypadkach, **pod warunkiem uprzedniego porozumienia z prowadzącym**),
- 2 – terminowe przygotowanie, zadowalające opanowanie i poprawne omówienie na zajęciach przydzielonych tekstów,
- 3 – pozytywny wynik kolokwium zaliczeniowego.

Metodologia historii sztuki odnosi metody budowy wiedzy z zakresu tej dyscypliny do ogólnych metod nauki, których podstawą jest logika argumentów. W centrum metodologii leży problematyka oceny wartości poznawczej i prawomocności teorii przyjmowanych na potrzeby interpretacji lub wyjaśniania, przy czym miarą tej oceny są kryteria racjonalnego wyboru możliwie najlepszej hipotezy i odwołujące się do nich metody budowy uzasadnień. Znajomość podstaw metodologii naukowej jest niezbędnym i istotnym składnikiem profesjonalnego warsztatu historyka sztuki, który pozwala prawidłowo prowadzić wywód w pracy magisterskiej. Dzięki opanowaniu wiedzy metodologicznej można kompetentnie analizować i krytycznie oceniać różnego rodzaju teorie, które składają się na aktualny stan wiedzy o dziełach sztuki, a zarazem rozwijać tę wiedzę przez argumenty uzasadniające nowe tezy.

Program zajęć, łączących elementy wykładu i konwersatorium, obejmuje trzy bloki zagadnień:

- 1 – podstawy ogólnej metodologii nauki, ze szczególnym uwzględnieniem nauk humanistycznych (filozofia racjonalności i prawomocności naukowej, główne pojęcia i problemy metodologiczne, jak kwestia faktów i stosunku między teorią a faktami, wyjaśnianie i interpretacja, reguły formułowania, uzasadniania, uznawalności i krytyki teorii, metody wnioskowań i budowy wyводу argumentacyjnego),
- 2 – metodologia historii sztuki w XX wieku,
- 3 – aktualne problemy i perspektywy metodologiczne w odniesieniu do historii sztuki.

Literatura:

Lektury podstawowe

- S. Czekalski, *Jak wyjaśnić obraz? Metodologiczne tropy historii sztuki w epoce Ernsta H. Gombricha*, Poznań 2002
- S. Czekalski, *Logika paradoksu. Droga krytycznego racjonalizmu w metodologii historii sztuki*, „Rocznik Historii Sztuki”, t. XLVII, 2022
- S. Czekalski, *Historia sztuki w polu metodologii. Aktualne problemy i wyzwania*, „Artium Quaestiones”, t. XXXIV, 2023

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

Teksty na zajęcia:

- M. Schapiro, *Martwa natura jako przedmiot osobisty – nota o Heideggerze i van Goghu*, w: *Estetyka w świecie*, t. 3, red. M. Gołaszewska, Kraków 1991
- E. Panofsky, *Neoplatonicki ruch we Florencji i w północnych Włoszech*, w: idem, *Studia z historii sztuki*, Warszawa 1971
- W. Friedlaender, *La tintura delle rose (the Sacred and Profane Love) by Titian*, "The Art Bulletin", 1938, Vol. 20, No. 3
- L. B. Philip, *The Prado Epiphany by Jerome Bosch*, "The Art Bulletin", 1953 Vol. 35, No. 4
- E. Panofsky, *Trzy ryciny Albrechta Dürera: "Rycerz, śmierć i diabeł"...*, w: idem, *Studia z historii sztuki*, Warszawa 1971
- J. Stumpel, *Dürer and Death: on the iconography of "Knight, Death and the devil"*, "Simiolus: Netherlands Quarterly for the History of Art", 2010, Vol. 34, No. 2
- C. Gilbert, *On Subject and Not-Subject in Italian Renaissance Pictures*, "The Art Bulletin", 1952, Vol. 34, No. 3
- M. Lavin, *Piero della Francesca's Flagellation: The Triumph of Christian Glory*, "The Art Bulletin", 1968, Vol. 50, No. 4
- C. Gilbert, *Piero della Francesca's Flagellation: The Figures in the Foreground*, "The Art Bulletin", 1971, Vol. 53, No. 1
- L. Borgo, *New Questions for Piero's 'Flagellation'*, "The Burlington Magazine", 1979, Vol. 121, No. 918
- J. Hoffman, *Piero della Francesca's "Flagellation". A Reading from Jewish History*, "Zeitschrift für Kunstgeschichte", 1981, Bd. 44, H. 4
- M. Meiss, *"Ovum Struthionis": Symbol and Allusion in Piero della Francesca's Montefeltro Altarpiece*, w: idem, *The Painter's Choice: Problems in the Interpretation of Renaissance Art*, New York 1976

Lektury pomocnicze:

I

- M. Bał, *Narratologia. Wprowadzenie do teorii narracji*, Kraków 2012
- M. Bał, *Wędrujące pojęcia w naukach humanistycznych. Krótki przewodnik*, Warszawa 2012
- O. Bätschmann, *Anleitung zur Interpretation: Kunstgeschichtliche Hermeneutik*, w: *Kunstgeschichte: Eine Einführung*, Hrsg. H. Belting, H. Dilly, W. Kemp, W. Sauerlander, M. Warnke, Berlin 1988
- M. Baxandall, *Patterns of Intention: On the Historical Explanation of Pictures*, New Haven and London 1985
- N. Bryson, *Tradition and Desire: From David to Delacroix*, Cambridge 1984
- D. Carrier, *Principles of Art History Writing*, University Park 1991
- D. Carrier, *Poussin's Paintings: A Study in Art-Historical Methodology*, London 1993
- J. Derrida, *Restytucje*, rozdział książki *Prawda w malarstwie*, Gdańsk 2003
- M. Fried, *Absorption and Theatricality: Painting and Beholder in the Age of Diderot*, Chicago 1980
- M. Fried, *Courbet's Realism*, Chicago and London 1990
- C. Ginzburg, *The Enigma of Piero: Piero della Francesca*, London and New York 2000
- E. H. Gombrich, *The Evidence of Images*, w: *Interpretation: Theory and Practice*, ed. Ch. S. Singleton, Baltimore 1969
- E. H. Gombrich, *Aims and Limits of Iconology*, w: idem, *Symbolic Images. Studies in the art of the Renaissance*, London 1972
- M. Heidegger, *Źródło dzieła sztuki*, w: idem, *Drogi lasu*, Warszawa 1997

II

- A. Bronk, *Metoda naukowa*, „Nauka”, 2006, nr 1
- W. Dilthey, *Budowa świata historycznego w naukach humanistycznych*, Gdańsk 2004
- E. Domańska, *Historia egzystencjalna. Krytyczne studium narratywizmu i humanistyki zaangażowanej*, Warszawa 2012 (rozdziały: 1, 5, 6, 7)
- T. Eagleton, *Koniec teorii*, Warszawa 2012
- P. Feyerabend, *Przeciw metodzie*, Warszawa 2021
- H.-G. Gadamer, *Prawda i metoda. Zarys hermeneutyki filozoficznej*, Warszawa 2004
- E. D. Hirsch, *Validity in Interpretation*, New Haven and London 1967
- T. Kuhn, *Struktura rewolucji naukowych*, Warszawa 2020

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

- T. Kuhn, *Obiektywność, sądy wartościujące i wybór teorii*, w: idem, *Dwa bieguny. Tradycja i nowatorstwo w badaniach naukowych*, Warszawa 1985
- T. Kuhn, *Droga po „Strukturze”*, Warszawa 2003
- J. F. Lyotard, *Kondycja ponowoczesna. Raport o stanie wiedzy*, Warszawa 1997
- K. R. Popper, *Nędzia historycyzmu*, Warszawa 1999
- K. R. Popper, *Spółczesność otwarta i jego wrogowie*, Warszawa 1993
- K. R. Popper, *Droga do wiedzy. Domysły i refutacje*, Warszawa 1999
- K. R. Popper, *Wiedza obiektywna. Ewolucyjna teoria epistemologiczna*, Warszawa 2012
- K. R. Popper, *Mit schematu pojęciowego. W obronie nauki i racjonalności*, Warszawa 1997
- H. White, *Poetyka pisarstwa historycznego*, Kraków 2010

Doktryny artystyczne

Prowadzący i egzaminatorzy:

prof. UAM dr hab. Łukasz Kiepuszewski,
prof. UAM dr hab. Michał Haake

II semestr, moduł 90 godz.:

60 godz. wykładu i 30 godz. konwersatorium

8 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: egzamin

- Celem zajęć jest zdobycie umiejętności swobodnego posługiwania się pojęciami estetyki i teorii sztuki na płaszczyźnie historycznej. Przedmiotem wykładów i konwersatoriów są m.in. koncepcje mimesis i iluzji, formy ikonoklazmu od średniowiecza do nowoczesności, dzieje pojęć teoretycznych (np. disegno, nieskończoność, malowniczość, wzniosłość, Stimmung, symbol i alegoria) i idei estetycznych dotyczących procesu twórczego, materii sztuki, wyobraźni, non-finito, przedstawień ciała, akademii artystycznych oraz autorefleksja artystyczna i wizualne formy manifestacji teorii sztuki.

Literatura podstawowa:

- W. Tatarkiewicz, *Historia estetyki*, t. 1-3, Warszawa 2009 (i wcześniejsze)
- W. Tatarkiewicz, *Dzieje sześciu pojęć*, Warszawa 2011 (i wcześniejsze)
- Wybór tekstów źródłowych z serii *Historia doktryn artystycznych*, J. Białostocki (red), t. 1-3 (kilka wydań od 1988)

Do konwersatoriów literatura podawana jest na bieżąco.

Egzamin ma charakter ustny. Jest to egzamin z literatury oraz wykładu. Zdający otrzymuje na wstępie cztery krótkie pytania testowe – szczegółowe i dwa pytania zasadnicze – problemowe.

Objazd zabytkoznawczy (I rok)

prof. dr hab. Jarosław Jarzewicz,

prof. dr hab. Piotr Juskiewicz, dr Dorota Molińska

II semestr, 40 godz. (5 dni) zajęć terenowych

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Celem zajęć jest zapoznanie studentów z dziełami sztuki określonego regionu, miasta lub według klucza tematycznego i wykształcenie umiejętności interpretacji dzieł „w terenie”. Zajęcia polegają na wspólnej analizie i interpretacji in situ dzieł ważnych z punktu widzenia rozwoju sztuki w Polsce. Punktem wyjścia i wprowadzeniem do dyskusji przy poszcze-

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

gólnych obiektach są referaty przygotowane przez studentów. Literatura podawana jest w zależności od trasy objazdu (która jest w każdym roku inna).

Warunki zaliczenia: aktywne uczestnictwo w zajęciach, przygotowanie referatu na temat określonego obiektu; po objeździe uczestnicy zobowiązani są do zaliczenia kolokwium z omawianego materiału. W ocenie końcowej brane są pod uwagę wszystkie te elementy.

Dzieje sztuki: współczesne nurty badawcze (II rok)

prof. dr hab. Jarosław Jarzewicz,
prof. UAM dr hab. Piotr Korduba,
dr Magdalena Radomska, dr Katarzyna Dudlik,
dr Dorota Molińska, dr Dorota Łuczak,
dr Tomasz Ratajczak, prof. UAM dr hab. Filip Lipiński,
dr Karolina Majewska-Güde, dr Camilla Murgia,
dr Wojciech Brillowski

I semestr, 60 godz.

4 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Celem zajęć jest prezentacja szerokiego horyzontu współczesnych tendencji w badaniach nad sztuką poszczególnych epok, zarówno w perspektywie metod, ram teoretycznych jak i zmieniających się zainteresowań przedmiotowych. Pod pojęciem „współczesnych nurtów” rozumiemy tu dorobek dziedziny historii sztuki ostatnich kilku dekad, choć zakres chronologiczny może różnić się w zależności od podejmowanych problemów. Cykl ten, prowadzony przez zespół pracowników, ma uzupełnić i/lub poszerzyć problematykę podejmowaną na innych zajęciach proponowanych w ofercie dydaktycznej Instytutu Historii Sztuki UAM. Dla studentów, którzy skończyli kierunek historia sztuki na poziomie licencjackim, będą one uzupełniać dotychczas zdobytą wiedzę, zwłaszcza tę w ramach cyklu zajęć kursowych Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki, który, z uwagi na ograniczony zakres godzin przeznaczonych na omówienie rozległego pola przedmiotowego, z konieczności stanowi syntezę porządkującą materiał, pomijającą bardziej szczegółową refleksję nad metodami, przedmiotowymi i teoretycznymi tendencjami badawczymi, czy wpływem innych obszarów wiedzy i nauki, lub ich explicite nie adresującą. Z kolei studentom, którzy dotychczas studiowali na innych kierunkach i dopiero rozpoczęli spotkanie z historią sztuki na poziomie studiów magisterskich, zajęcia te pozwolą zaznajomić się z wyborem zagadnień i charakterystyką badań nad poszczególnymi epokami, choć już na adekwatnym dla II stopnia, bardziej szczegółowym i teoretycznie zaawansowanym poziomie. Zajęcia te w różnej (zależnej od indywidualnej decyzji prowadzącego) proporcji, łączyć będą formułę wykładu z konwersatorium opartym na pracy z zadanymi na zajęcia tekstami. Szczegółowy tryb zaliczania (kolokwium pisemne) zostanie ustalony na początku semestru.

Zalecana literatura

Konkretne lektury na zajęcia zostaną podane przez prowadzących w trakcie kursu:

Sztuka starożytna:

- G. Adornato, G. Cirucci, W. Cupperi (red.) *Beyond „Art Collections”: Owning and accumulating objects from Greek antiquity to the early modern period*, Berlin – Boston 2020
- S. Borowicz, *Reliefy rozmazane. Rzeczy i obrazy w kulturze dawnej Grecji*, Kraków 2020
- S. Bussels, *The Animated Image: Roman Theory on Naturalism, Vividness and Divine Power*, Leiden 2012.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

- K. Galinsky (red.), *Memoria Romana: Memory in Rome and Rome in Memory*, Ann Arbor 2014
- K. Galinsky (red.), *Memory in Ancient Rome and Early Christianity*, Oxford 2015
- K. Galinsky, K. Lapatina (red.), *Cultural Memories in the Roman Empire*, Los Angeles 2016
- T. Hölscher, *Sztuka rzymska: język obrazowy jako system semantyczny*, Poznań 2011
- S. Rutledge, *Ancient Rome as a Museum: Power, Identity, and the Culture of Collecting*, Oxford 2012
- J. Tanner, *The Invention of Art History in Ancient Greece*, Cambridge 2006
- P. Zanker, *August i potęgą obrazów*, Poznań 1999.

Sztuka średniowieczna:

- *A Companion to Medieval Art. Romanesque and Gothic in Northern Europe*, red. C. Rudolph, Malden – Oxford – Chichester 2010 [Blackwell Companions to Art History, 2.]
- *Artistic Integration in Gothic Buildings*, red. by V. Chieffo Raguin, K. Brush, P. Draper, Toronto 1995
- Belting, H., *Obraz i kult. Historia obrazu przed epoką sztuki*, przeł. T. Zatorski, Gdańsk 2010
- Belting, H., *Spiegel der Welt. Die Erfindung des Gemäldes in den Niederlanden*, München 2013
- Berliner, R., *The Freedom of Medieval Art*, tegoż, „The Freedom of Medieval Art” und andere Studien zum christlichen Bild, Hrsg. v. R. Suckale, Berlin 2003, s. 60-75 (polski przekład: *Wolność sztuki średniowiecznej*, przeł. F. Merski, „Artium Quaestiones”, XXVII, 2016, s. 249-278).
- Boerner, B., *Bildwirkungen. Die kommunikative Funktion mittelalterlicher Skulpturen*, Berlin 2008
- Bredekamp, H., *Theorie des Bildakts. Frankfurter Adorno-Vorlesungen*, Frankfurt a.M. 2010
- Folda, J., *East Meets West: Art and Architecture of Crusader States*, w: *A Companion to Medieval Art. Romanesque and Gothic in Northern Europe*, red. C. Rudolph, Malden – Oxford – Chichester 2010 [Blackwell Companions to Art History, 2.], s. 488-509 (tamże wcześniejsza literatura).
- Ganz, D., *Medien der Offenbarung. Visionsdarstellungen im Mittelalter*, Berlin 2008
- *Gravierte Schleier von Madonnen und Vesperbildern. Ein autochthones Motiv des böhmischen Schönen Stils und seine religiöse Funktion*, „Umění”, 66, 2018, nr 1-2, s. 2-35.
- *Intellektualisierung und Mystifizierung mittelalterlicher Kunst. „Kultbild”: Revision eines Begriffs*, Hrsg. M. Büchsel, R. Müller, Berlin 2010 (Neue Frankfurter Forschungen zur Kunst, Band 10).
- Jarzewicz, J., *O obrazach, o naturze i innych fundamentalnych kwestiach*, „Artium Quaestiones” XXIII, 2012 s. 269-286
- Jarzewicz, J., *O obrazach, o naturze i innych fundamentalnych kwestiach*, „Artium Quaestiones” XXIII, 2012 s. 269-286
- Jarzewicz, J., *Realizm i iluzja w sztuce średniowiecza. Kilka uwag wstępnych*, [w:] *Antyk, prawda i fałsz w średniowieczu*. Materiały Seminarium Mediewistycznych im. Alicji Karłowskiej-Kamzowej, red. J. Kowalski, T. Ratajczak, Poznań 2011 (Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Wydział Nauk o Sztuce. Prace Komisji Historii Sztuki, tom 36), s. 15-26
- Johns, J., *Muslim Artists and Christian Models in the Painted Ceilings of the Cappella Palatina*, „Romanesque and the Mediterranean”, 2015, s. 59-89
- Kemp, W., *Architektur Analysieren. Eine Einführung in acht Kapiteln*, München 2009
- Kemp, W., *Christliche Kunst. Ihre Anfänge, ihre Strukturen*, München 1994
- Metzler *Lexikon der Kunstwissenschaft*, red. U. Pfisterer, Stuttgart 2011 (wyd 2.)
- Michalski, S., *Einführung in die Kunstgeschichte*, Darmstadt 2015
- Schöffbeck, T., K.-U. Heussner, *Dendrochronologische Untersuchungen an mittelalterlichen Kunstwerken zwischen Elbe und Oder*, [w:] *Die Kunst des Mittelalters in der Mark Brandenburg. Tradition – Transformation – Innovation*, red. E. Badstübner, P. Knüvener, A. S. Labuda, D. Schumann, Lukas Verlag 2008, s. 172-187
- Schwarz, M. V., *Visuelle Medien im christlichen Kult. Fallstudien aus dem 13. bis 16. Jahrhundert*, Wien – Köln – Weimar 2002
- Tronzo, W., *Die Frage der aktiven Urheberschaft im Rahmen der Hybriditätsdiskussion: die Cappella Palatina aus einem anderen Blickwinkel*, s. 229-238; [ang: 579-585;], [w:] *Die Cappella Palatina in Palermo. Geschichte, Kunst, Funktionen. Forschungsergebnisse der Restaurierung*. Hg. im Auftrag der Stiftung Würth von Thomas Diettelbach, Swiridoff 2011, s. 229-238, [Restoring Agency to the Discourse on Hybridity: the Cappella Palatina from a Different Point of View, s. 579-585]
- *Wyobraźnia średniowieczna*. Praca zbiorowa pod redakcją T. Michałowskiej, Warszawa 1996

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

Sztuka nowożytna:

- Alcalá, L. E., J. Brown, *Painting in Latin America 1550-1820*, New Haven-London 2015
- Bayer, Thomas M. and John R. Page. *The Development of the Art Market in England: Money as Muse, 1730-1900*. London: Pickering & Chatto, 2011
- *Circulations in the Global History of Art*, red. T. DaCosta Kaufmann, C. Dossin, B. Joyeux-Prunel, New York-London 2015
- Elkins, J. *Visual Studies, a Skeptical Introduction*. London: Routledge, 2003
- Gould, Charlotte, and Sophie Mesplède, eds. *Marketing Art in the British Isles, 1700 to the Present: A Cultural History*, Farnham: Ashgate, 2012
- Gutiérrez, R., *Arquitectura y urbanismo en Iberoamérica*, Madrid 2002
- Haskell, F., *Patrons and Painters: a Study in the Relations Between Italian Art and Society in the Age of the Baroque*, London 1980
- Kacunko, S., *Spiegel – Medium – Kunst: zur Geschichte des Spiegels im Zeitalter des Bildes*, München 2010
- *Mediating Netherlandish Art and Material Culture in Asia*, red. M. North, T. Kaufmann, Amsterdam 2015
- Mirzoeff, N. *Introduction to Visual Culture*, London: Routledge, 2000
- Mitchell, W.J.T. *Picture Theory, Essays on Verbal and Visual Representation*, Chicago: University of Chicago Press, 1994
- Murgia, Camilla. "Trade, Exchange and Mobility: the Italian Artistic Community in London around 1800." In: Jan Baetens and Dries Lyna, eds., *Art Crossing Borders: The Birth of an Integrated Art Market in the Age of Nation States, Europe, ca.1780-1914*. Leiden: Brill, 2019, p. 164-192
- Murgia, Camilla. "Chapeaux habillés et tenues féminines comme spectacle à Paris de Napoléon à la Restauration." In: Véronique Lochert et al., eds., *Spectatrices ! Les femmes au spectacle de l'Antiquité à nos jours*. Paris: Éditions du CNRS, 2022, p. 189-200
- *Performative turn' meets 'spatial turn'*. *Prozessionen und andere Rituale in der neueren Forschung, w: Raum und Performanz. Rituale in Residenzen von der Antike bis 1815*, red. D. Boschung, K.-J.H., C. Sode, Stuttgart 2015
- Schwartz, Vanessa R., and Jeannene M. Przyblyski, "Visual Culture's History. Twenty-first century interdisciplinarity and its nineteenth-century objects." In: Schwartz, Vanessa R., and Jeannene M. Przyblyski, eds. *The Nineteenth-Century Visual Culture Reader*. London: Routledge, 2004, p. 3-14
- *The Cultural Aesthetics of Eighteenth-Century Porcelain*, red. A. Cavanaugh, M. E. Yonan, Farnham 2010
- Warren, Jeremy, and Adriana Turpin., eds. *Auctions, Agents and Dealers: The Mechanisms of the Art Market 1660-1830*. London: Archaeopress, 2007

Sztuka nowoczesna:

- „*Artium Quaestiones*” 2018, tom XXIX, sekcja tematyczna: „Dzieło sztuki jako rzecz”
- Bourriaud, N., *Estetyka relacyjna*, tłum. Ł. Białkowski, Kraków 2012
- Buck-Morss, S., *Dreamworld and Catastrophe: The Passing of Mass Utopia in East and West*, Cambridge, Mass./London: MIT Press 2000
- Davis, W., *Gay and Lesbian Studies in Art History* (London, New York 1994).
- Grant, C., D. Price, *Decolonizing Art History*, „Art History” 2020, 43 (1), s. 8-66.
- Haraway, D., „Wiedza usytuowana: problem z nauką w feminizmie a przywilej przyjęcia częściowej, niepełnej perspektywy”, tłum. Aleksandra Derra, w: Ewa Bińczyk, Aleksandra Derra (red.), *Studia nad nauką i technologią. Wybór tekstów*, Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK, 2014, s. 103-137
- Jakubowska, A., M. Pláčková, V. Vuković, „Beyond the Paradigm of Post-1989 Feminist Art History: Researching All-women Exhibitions in Czechoslovakia, Poland and Croatia/Yugoslavia (1945-1989)”, *Ikonothea*, t. 33, nr 1, 2023, DOI: 10.31338/2657-6015ik.33.2.
- *A Keener Perception. Ecocritical Studies in American Art History*, red. A. C. Braddock, Ch. Irmscher, Tuscaloosa 2009.
- Kosińska, M., „Między autonomią a epifanią. Art based research, badania jakościowe i teoria sztuki”, *Sztuka i Dokumentacja*, nr 14, 2016, s. 12-27.
- Loomba, A., *Kolonializm/postkolonializm*, tłum. N. Bloch, Poznań 2011

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

- Majewska-Güde, K., „Responsibility and Response-ability: On the Art of Sharing Research and Reshaping Futures in Central and Eastern Europe. An Introduction”, *MIEJSCE. Studia nad sztuką i architekturą XX i XXI wieku*, nr 8, 2022
- Majewska-Güde, K., „Exercises in Post-Socialist Feminist Art History: Historicizing Collective Artistic Labour during Socialism”, w: Katy Deepwell (red.), *Re-Evaluations in Feminism and Contemporary Art*, t. 1, Vernon Press, 2026.
- Materiality, red. P. Lange-Berndt, London 2015.
- Mitchell, W. J. T., *Seeing Through Race*, Cambridge, MA-London 2012.
- Neimanis, A., *Ciała wodne. Posthumanistyczna fenomenologia feministyczna*, tłum. Sławomir Królak, wstęp Anna Barcz, Warszawa: Pamoja Press, 2024. Otherwise. Imagining Queer Feminist Art Histories, red. A. Jones and E. Silver, Manchester University Press, Manchester 2015.
- Photographs, Objects, Histories. On the Materiality of Images, red. E. Edwards, J. Hart, New York-London 2004.
- „Przegląd Kulturoznawczy”, Numer 2 (48) *Błękitna humanistyka*, 2021, s. VII-XIV,
- <https://doi.org/10.4467/20843860PK.21.015.14072>
- Rancière, J., *Estetyka jako polityka*, tłum. J. Kutyła, P. Mościcki, Warszawa 2007
- Reed, Ch., *Art and Homosexuality. a History of Ideas*, Oxford-New York 2016.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

Praktyka zawodowa

(II rok)

opiekun z ramienia IHS:

prof. UAM dr hab. Łukasz Kiepuszewski

4 tygodnie w wybranym przez studenta,
niekolidującym z zajęciami terminie

8 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

UWAGA: Odbycie praktyki ma na celu nie tylko „zaliczenie” – przy wyborze miejsca praktyki warto pamiętać, że jest to niepowtarzalna okazja zapoznania się z Instytucjami, których później, po studiach, nie będzie już dane Państwu oglądać „od kuchni”. Radzimy przy tym uwzględnić zarówno zainteresowania, jak plany naukowe i życiowe, nie pomijając szalonych marzeń.

Studenci odbywają praktykę w wybranych przez siebie Instytucjach (przede wszystkim: w muzeach, biurach konserwatorskich i galeriach sztuki). Ponieważ honorujemy wyłącznie praktyki odbywane w placówkach gromadzących i udostępniających zbiory bądź organizujących wystawy dzieł sztuki, lub też zajmujących się nadzorem konserwatorskim – dobrze jest skonsultować uprzednio wybór miejsca praktyki z osobą upoważnioną do tego z ramienia Instytutu (prof. UAM dr hab. Łukasz Kiepuszewski). Najlepiej też dokonać w wybranym miejscu osobistego „rozpoznania” lub uczynić to za pośrednictwem osoby upoważnionej z ramienia Instytutu.

Przyjęcie studenta na praktyki odbywa się w wybranej Instytucji zazwyczaj na podstawie pisemnego SKIEROWANIA, które wystawia osobiście i potwierdza swoim podpisem prowadzący z ramienia Instytutu, w godzinach dyżurów. W przypadkach, gdy Instytucja przyjmująca życzy sobie zawrzeć oprócz tego „POROZUMIENIE W SPRAWIE PRAKTYK” z Uniwersytetem, student powinien pobrać formularz takowego tegoż „Porozumienia”, wydrukować go w dwóch egzemplarzach, wypełnić, okazać do akceptacji osobie odpowiedzialnej z ramienia Instytutu po czym zanieść do Dziekanatu, jako że porozumienie wymaga podpisu Prodziekana ds. studenckich. Po odebraniu obu podpisanych egzemplarzy „Porozumienia” należy je dostarczyć Instytucji przyjmującej na praktyki, a po podpisaniu ich przedstawiciela tejże Instytucji – jeden egzemplarz złożyć w Sekretariacie Instytutu Historii Sztuki UAM.

Zaliczenie praktyk możliwe jest tylko na podstawie pisemnego oświadczenia Instytucji przyjmującej o odbyciu tychże w przepisany wymiarze, poświadczonego podpisem i właściwą pieczęcią, przy czym praktyka może być dzielona pomiędzy dwie lub trzy Instytucje. Oświadczenie o odbyciu praktyki nie musi zawierać oceny (chyba, że student sobie tego życzy), nie ma też potrzeby prowadzenia dziennika praktyk. Uwaga: można też zaliczyć jako praktykę płatną pracę w wybranej Instytucji.

Po zapoznaniu się z oświadczeniem o odbyciu praktyk w przepisany wymiarze, osoba upoważniona do tego z ramienia Instytutu (JK) zalicza studentowi praktyki za pośrednictwem systemu USOS.

II. ZAJĘCIA FAKULTATYWNE

Seminaria warsztatowe (I rok)

Projekt inwentaryzacyjno-badawczy we współpracy z Muzeum Biżuterii MoJA

dr Kamila Kludkiewicz, dr Dorota Molińska

I semestr, 30 godz.

6 ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Biżuteria, choć często postrzegana przede wszystkim jako przedmiot dekoracyjny, może być także nośnikiem informacji o tożsamości, statusie społecznym, wierzeniach i obyczajach, a także „opowiadać” własną historię jako obiekt kolekcjonerski czy artefakt muzealny. Seminarium warsztatowe będzie miało formę projektu inwentaryzacyjno-badawczego poświęconego bezpośredniej pracy z obiektami zgromadzonymi w kolekcji *Biżuteria Świata* niedawno otwartego dla publiczności Muzeum Biżuterii MoJA.

W ramach zajęć uczestnicy będą badać wybrane obiekty z tych zbiorów, łącząc perspektywę studiów proveniencyjnych z praktyką inwentaryzacji muzealnej. Praca obejmie analizę dokumentacji kolekcjonerskiej i historii pozyskiwania artefaktów, połączoną z opisem formy, funkcji oraz znaczenia symbolicznego obiektów. Istotnym elementem zajęć będą zagadnienia związane ze specyfiką prywatnego kolekcjonowania, statusem rzemiosła artystycznego w dyskursie muzealniczym oraz uwarunkowaniami studiów nad artefaktami wywodzącymi się z pozaeuropejskich obszarów kulturowych. Efektem pracy uczestników będzie zespołowe przygotowanie profesjonalnych not katalogowych, połączone z prezentacją wyników projektów w przestrzeni Muzeum MoJA. Podstawą zaliczenia będą obecność, aktywne uczestnictwo w zajęciach oraz rzetelne wykonywanie zadań zaplanowanych w harmonogramie przedmiotu.

Podstawowa literatura:

- Baird I., Yağcıoğlu H. (red.), *All Things Arabia. Arabian Identity and Material Culture*, Brill 2021.
- Gradowski M., *Dawne Złotnictwo*, Warszawa 1984.
- Higonnet A., *A Museum of One's Own: Private Collecting, Public Gift*, Pittsburgh 2009.
- Mongiatti A. i inni, *Beauty and belief: the endangered tradition of Omani silver jewellery*, "British Museum Technical Research Bulletin", 5, 2011, s.1-14.
- Muensterberger W., *Collecting. An unruly passion. Psychological Perspectives*, Princeton 1994.
- Nochlin L., *The Imaginary Orient*, [w:] *The Politics of Vision: Essays on Nineteenth-Century Art and Society*, New York: Harper & Row, 1989, s. 33-59.
- Tańczuk R., *Ars colligendi. Kolekcjonowanie jako forma aktywności kulturalnej*, Wrocław 2011.
- Tompkins A., *Provenance Research Today. Principles, Practice, Problems*, Lund Humphries 2020.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

Seminarium warsztatowe:

Zespół: praca nad wystawą

dr Karolina Majewska-Güde

I semestr, 30 godz.

6 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

(zajęcia odbywają się co 2 tygodnie)

Seminarium poświęcone jest praktyce wystawienniczej ujmowanej z perspektywy pracy, ze szczególnym uwzględnieniem wystawy jako formy praktyki badawczej, współpracy kuratorskiej oraz kolektywnych modeli pracy kuratorskiej. Celem seminarium jest zapoznanie ze specyfiką pracy nad wystawą, zrozumienie różnej skali i rodzaju zadań oraz relacji pomiędzy osobami artystycznymi i kuratorskimi, a także osobami technicznymi, pracownikami działów edukacji i menedżerami projektów.

Część zajęć będzie miała formę wykładów poświęconych współczesnym praktykom i teorii kuratorskim, a także modelom współpracy i pracy w ramach wystaw. Szczególna uwaga zostanie poświęcona współpracy jako strategii krytycznej wobec pola sztuki, oraz feministycznym ujęciom współdziałania, uwzględniającym perspektywę pracy reprodukcyjnej. Druga część zajęć będzie odbywać się na wystawach w instytucjach w Poznaniu. Na dwóch spotkaniach przeanalizujemy narracje oraz specyfikę poszczególnych wystaw. Podczas czterech kolejnych zajęć spotkamy się z osobami profesjonalnie zajmującymi się ich realizacją – osobami prowadzącymi galerie prywatne i miejskie, osobami artystycznymi, kuratorkami i kuratorami oraz osobami odpowiedzialnymi za rezydencje artystyczne. Szczegółowa literatura zostanie podana na początku zajęć. Warunkiem zaliczenia zajęć jest aktywne uczestnictwo w pracy zespołowej oraz wykonywanie zadań grupowych. Dopuszczalne są dwie nieobecności.

Wybrana literatura:

- Dzuverovic, Lina, "Collaborative Actions, Continuous Omissions", w Zsuzsa László ed., *What Will Be Already Exists – Temporalities of Cold War Archives in East-Central Europe and Beyond*, Bielefeld: transcript, 2021.
- Dimitrakaki, Angela and Kirsten Lloyd, "Social Reproduction Struggles and Art History: An Introduction", *Third Text*, Vol 31, 2017.
- Petrović, Jana "Social Engagement between Individual Work and Collective Practices: Feminist Principles", in *Život Umjetnosti (Art and social movements – where are we at with that)*, eds. Ana Kutleša, Ivana Hanaček, Vesna Vuković, Zagreb, 2015.
- Ratajczak, Mikołaj, „Sztuka i praca. Od ekonomii politycznej produkcji artystycznej do krytycznej filozofii współczesnych form pracy”, w: *Skuteczność sztuki*, red. Tomasz Żalusi. Łódź: Muzeum Sztuki w Łodzi, 2014.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

Seminaria ogólne (I rok)

Sztuka we współczesnej

kulturze wizualnej:

komentarz i ingerencja

w rzeczywistość

prof. UAM dr hab. Mariusz Bryl

I-II semestr, 60 godz

14 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Seminarium poświęcone będzie funkcjonowaniu sztuki we współczesnej kulturze wizualnej. Praca przebiegać będzie dwuetapowo. Pierwsza część zajęć polegać będzie na próbie zdefiniowania fenomenu współczesnej kultury wizualnej w oparciu o wspólne lektury. W ten sposób wyodrębnione zostaną obszary problemowe, do których odnoszą się współcześni artyści. W drugiej części każda z osób uczestniczących w zajęciach wybierze przykład takich relacji i podda go analizie. Kończącym efektem pracy na seminarium będzie praca pisemna.

Warunkiem zaliczenia jest: obecność na zajęciach (dopuszczalne dwie nieusprawiedliwione nieobecności), aktywność na zajęciach (lektura tekstów, przygotowanie prezentacji).

W pierwszym semestrze przewidywane jest przygotowanie prezentacji na temat danego obszaru kultury wizualnej, a także wybór dzieł do analizy i uzgodnienie tematu pracy wraz z przygotowaniem wstępnego konspektu pracy (te aktywności będą podlegać ocenie). W drugim semestrze przewidywana jest prezentacja postępów w pracy oraz dyskusja nad prezentacjami. Efektem końcowym seminarium podlegającym ocenie jest praca pisemna (objętość 40 000 znaków, Times New Roman 12 pkt, odstęp 1,5), dostarczona na ostatnich zajęciach.

Wybrana literatura:

- Konrad Chmielecki, *Widzenie przez kulturę. Wprowadzenie do teorii kultury wizualnej*, Gdańsk 2018
- Marita Sturken, Lisa Cartwright, *Practices of Looking. An Introduction to Visual Culture*, Oxford University Press 2018 (Third Edition)
- *Antropologia kultury wizualnej. Zagadnienia i wybór tekstów*, oprac. Iwona Kurz, Paulina Kwiatkowska, Łukasz Zaremba, Warszawa 2012
- *Kultura wizualna w Polsce*, Iwona Kurz, Magdalena Szcześniak i inni, Warszawa 2017
- Wojciech Chyła, *Media jako biotechnosystem. Zarys filozofii mediów*, Poznań 2008
- Lambert Wiesing, *Sztuczna obecność. Studia z filozofii obrazu*, Warszawa 2012
- Jean Baudrillard, *Symulakry i symulacja*, Warszawa 2005
- Anne Friedberg, *Wirtualne okno. Od Albertiego do Microsoftu*, Warszawa 2012
- Giovanni Sartori, *Homo videns. Telewizja i postmyślenie*, Warszawa 2007
- Henry Jenkins, *Kultura konwergencji. Zderzenie starych i nowych mediów*, Warszawa 2007
- Linda Williams, *Hard core. Władza, przyjemność i „szaleństwo widzialności”*, Gdańsk, 2010

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

Sztuka współczesna wobec kryzysu planetarnego dr Magdalena Radomska

I-II semestr, 60 godz.

14 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Seminarium skoncentrowane będzie na analizie sposobów, w jakie sztuka współczesna odpowiada na kryzys planetarny- rozumiany przede wszystkim jako kryzys ekologiczny i klimatyczny, ale analizowany jako splot wzajemnie powiązanych procesów. Szczególnie wyraźny akcent położony zostanie na powiązanie kryzysu klimatycznego z historią kapitalizmu i kolonializmu, ekstraktywizmu, rasizmu oraz tak zwanym kryzysem migracyjnym. Kluczowymi będą pojęcia antropocenu, kapitałocenu, a także alternatywy takie jako chociażby plantacjocenu, czy chthulucenu. Podczas seminarium analizowane będą praktyki artystyczne odnoszące się do zmian klimatycznych, eksploatacji surowców i środowiska naturalnego, przemysłu paliw kopalnych, deforestacji, czy wymierania gatunków. Istotne będą szczególnie: kryzys wodny w tym topnienie lodowców i jego konsekwencje dla dostępności wody, podnoszenia poziomu mórz oraz przymusowych migracji, zagadnienie sprawiedliwości klimatycznej i ekologicznej, długu oraz nowych form ekstraktywizmu związanych z transformacją energetyczną. Geograficznie seminarium skoncentrowane będzie przede wszystkim na praktykach artystycznych z Globalnego Południa z zarysowaniem kontaktu w postaci praktyk z Globalnej Północy. Geograficznie seminarium skoncentrowane będzie przede wszystkim na praktykach artystycznych z Globalnego Południa, z zarysowaniem kontrpunktu w postaci praktyk z Globalnej Północy. Podstawę refleksji metodologicznej stworzą zatem teksty Marisol de la Cadena, Ailtona Krenaka, Eduarda Viveiros de Castro, Déborah Danowski, Arturo Escobara, Vandany Shivy, Achille'a Mbembego i Malcoma Ferdinanda, zestawiane z koncepcjami Donny Haraway, Timothy'ego Mortona, Anny Tsing, Kathryn Yusoff, Isabelle Stengers, Jasona W. Moore'a, T.J. Demosa i Roba Nixona. Szczególny aspekt poświęcony będzie klasowej strukturze antropocentryzmu.

Wybrana literatura przedmiotowa

- Acosta, A., *The Good Life Beyond Growth: New Perspectives*, London 2017.
- Acevedo-Yates, C. (ed.), *Carolina Caycedo: From the Bottom of the River*, Chicago 2021.
- Antonelli, P., Tannir, A. (eds.), *Broken Nature: Design Takes on Human Survival*, Milan-New York 2019.
- Biemann, U., Tavares, P., *Forest Law / Selva Jurídica*, East Lansing 2014.
- Boetzkes, A., *Plastic Capitalism: Contemporary Art and the Drive to Waste*, Cambridge, MA 2019.
- Boetzkes, A., *The Ethics of Earth Art*, Minneapolis 2010.
- Brown, A. (ed.), *Art & Ecology Now*, London 2014.
- Buenfeld, G., Clark, M. (eds.), *The Botanical Mind: Art, Mysticism and the Cosmic Tree*, London 2020.
- Chakrabarty, D., *The Climate of History in a Planetary Age*, Chicago 2021.
- Danowski, D., Viveiros de Castro, E., *The Ends of the World*, Cambridge 2017.
- Davis, H., Turpin, E. (eds.), *Art in the Anthropocene: Encounters Among Aesthetics, Politics, Environments and Epistemologies*, London 2015.
- de la Cadena, M., *Earth Beings: Ecologies of Practice across Andean Worlds*, Durham 2015.
- Demos, T. J., *Against the Anthropocene: Visual Culture and Environment Today*, Berlin 2017.
- Demos, T. J., *Beyond the World's End: Arts of Living at the Crossing*, Durham 2020.
- Demos, T. J., *Decolonizing Nature: Contemporary Art and the Politics of Ecology*, Berlin 2016.
- Demos, T. J., Scott, E. E., Banerjee, S. (eds.), *The Routledge Companion to Contemporary Art, Visual Culture, and Climate Change*, London-New York 2021.
- Escobar, A., *Designs for the Pluriverse: Radical Interdependence, Autonomy, and the Making of Worlds*, Durham 2018.
- Ferdinand, M., *Decolonial Ecology: Thinking from the Caribbean World*, Cambridge 2022.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

- Gadanho, P. (ed.), *Eco-Visionaries: Art, Architecture, and New Media after the Anthropocene*, Berlin 2018.
- Haraway, D. J., *Staying with the Trouble: Making Kin in the Chthulucene*, Durham 2016.
- Krenak, A., *Ideas to Postpone the End of the World*, Toronto 2020.
- Liboiron, M., *Pollution Is Colonialism*, Durham 2021.
- Lippard, L. R. (ed.), *Weather Report: Art and Climate Change*, Boulder 2007.
- Manacorda, F., Yedgar, A. (eds.), *Radical Nature: Art and Architecture for a Changing Planet 1969-2009*, London 2009.
- Milbourne, K. E., *Earth Matters: Land as Material and Metaphor in the Arts of Africa*, Washington, D.C.-New York 2013.
- Moore, J. W., *Capitalism in the Web of Life: Ecology and the Accumulation of Capital*, London-New York 2015.
- Moore, J. W. (ed.), *Anthropocene or Capitalocene? Nature, History, and the Crisis of Capitalism*, Oakland 2016.
- Morton, T., *Dark Ecology: For a Logic of Future Coexistence*, New York 2016.
- Morton, T., *Hyperobjects: Philosophy and Ecology after the End of the World*, Minneapolis 2013.
- Nixon, R., *Slow Violence and the Environmentalism of the Poor*, Cambridge, MA 2011.
- Oliver-Smith, K. (ed.), *The World to Come: Art in the Age of the Anthropocene*, Gainesville 2018.
- Shiva, V., *Staying Alive: Women, Ecology and Development*, London 1988.
- Smith, S. (ed.), *Beyond Green: Toward a Sustainable Art*, Chicago-New York 2005.
- Spaid, S., *Ecovention: Current Art to Transform Ecologies*, Cincinnati 2002.
- Stengers, I., *In Catastrophic Times: Resisting the Coming Barbarism*, London 2015.
- Thomas, R. (ed.), *Dear Earth: Art and Hope in a Time of Crisis*, London 2023.
- Tsing, A. L., *The Mushroom at the End of the World: On the Possibility of Life in Capitalist Ruins*, Princeton 2015.
- Viveiros de Castro, E., *Cannibal Metaphysics*, Minneapolis 2014.
- Weintraub, L., *To Life! Eco Art in Pursuit of a Sustainable Planet*, Berkeley 2012.
- Yusoff, K., *A Billion Black Anthropocenes or None*, Minneapolis 2018.

Moduły specjalistyczne (I-II rok)

Każdy student wybiera z oferty jeden moduł specjalistyczny i realizuje w danym roku akademickim wszystkie wchodzące w jego skład zajęcia w obu semestrach

Moduł specjalistyczny I:

Cyfrowa humanistyka – cyfrowa historia sztuki

dr Kamila Kludkiewicz

Sławomir Brzezicki

(wykładowca gościnny

z Instytutu Herdera w Marburgu),

Marcin Sokalski (fotograf z Archiwum

Audiowizualnego Wydziału Nauk o Sztuce)

I Semestr: 60 godz. (wykład + wizyty studyjne)

II Semestr: 30 godz. (ćwiczenia)

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Celem bloku zajęć jest wprowadzenie słuchaczy w świat humanistyki cyfrowej. Rozwijający się od końca lat 90. XX wieku zespół różnych praktyk badawczych, określany mianem „humanistyki cyfrowej” z założenia wykorzystuje cyfrową (pierwotnie bądź wtórnie) formę przedmiotu badań. Pierwsza fala humanistyki cyfrowej na początku XXI wieku, skupiała się na monumentalnych projektach digitalizacyjnych oraz ustanowieniu infrastruktury technologicznej. Druga fala – nazywana często Humanistyką Cyfrową 2.0 – przynosi nowe rozwiązania i paradygmaty, a także namysł nad istotą i miejscem cyfrowych narzędzi w świecie kultury.

Projekty z zakresu humanistyki cyfrowej są oparte na współpracy przedstawicieli różnych dyscyplin. Łączą techników, bibliotekarzy, przedstawicieli nauk społecznych, artystów, architektów, badaczy komunikacji i informatyków we wspólnym definiowaniu i rozwiązywaniu problemów, które często cechuje duży wpływ na otaczający nas świat, zaangażowanie społeczne, szeroki zakres i długotrwałość.

W pracy historyka sztuki narzędzia cyfrowe pojawiły się bardzo szybko, choć początkowo zmiana dotyczyła przede wszystkim technologicznej rewolucji medium fotograficznego. Zamiast służących do tej pory do badań i nauczania slajdów i zdjęć, pojawiły się fotografie cyfrowe i z pozoru nieograniczone możliwości zdobycia i wykorzystania wizerunków dzieł sztuki, jakie oferuje Internet. Cyfrowa rewolucja sprawiła, że historycy sztuki musieli prześmyśleć podstawowe narzędzia swojej pracy: opis dzieła sztuki (dostosowany do wymogów środowiska cyfrowego oraz do potrzeb standaryzacji danych), dokumentację dzieła sztuki za sprawą nowych mediów (fotogrametria 3D, programy architektoniczne, modelowanie informacji o budynku). Historia sztuki dotyka również w swoich badawczych zainteresowaniach takich produktów współczesnej kultury masowej jak gry komputerowe, próbując dopasowywać narzędzia naszej dyscypliny do badań nad grami.

Celem modułu „Cyfrowa humanistyka – cyfrowa historia sztuki” jest zaznajomienie studentów z teoretycznymi założeniami i krytyczną refleksją nad cyfrową historią sztuki i cyfrową humanistyką, zapoznanie ich z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych przez historyków

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

sztuki, ale również filologów, muzykologów i innych humanistów. Ważnym elementem naszych zajęć będą odwiedziny cyfrowych laboratoriów, działających na UAM (MultiCO na Wydziale Neofilologii, Laboratorium Nagrań Dźwiękowych oraz Linguomusa przy Instytucie Muzykologii) oraz zapoznanie z tym, jak można wykorzystać narzędzia cyfrowe w pracy historyka sztuki (w Muzeum Narodowym w Poznaniu, w Archiwum Audiowizualnym Wydziału Nauk o Sztuce).

Ponadto w ramach ćwiczeń uczestnicy poznają pracę w różnych specjalistycznych bazach danych, nauczą się opisywać dzieła sztuki w środowisku cyfrowym, zapoznają się z tajnikami dużych projektów digitalizacyjnych, odbędą również kurs modelowania 3D, tworząc własny projekt fotogrametryczny dzieła sztuki.

Bibliografia:

- *A Companion to Digital Humanities*, ed. Susan Schreibman, Ray Siemens, John Unsworth, Oxford 2004 (<https://companions.digitalhumanities.org/DH/>)
- *A Companion to Digital Literary Studies*, ed. Ray Siemens, Susan Schreibman, Wiley 2013 (<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/book/10.1002/9781405177504>)
- Baca Murtha, Helmreich Anne, Gill Melissa, *Digital Art History*, "Visual Resources", 2019, 35, <https://doi.org/10.1080/01973762.2019.1556887>
- Burdick Anne, Drucker Johanna, Lunenfeld Peter, Presner Todd, Schnapp Jeffrey, *Digital Humanities*, Cambridge 2012
- Carter Bryan W., *Digital humanities: current perspective, practices, and research*, Emerald 2013
- *Debates in the Digital Humanities 2023*, ed. Matthew K. Gold, Lauren F. Klein, Minnesota 2023 (<https://dhdebates.gc.cuny.edu/projects/debates-in-the-digital-humanities-2023>)
- *Digital Humanities in Practice*, ed. Claire Warwick, Melissa Terras, Julianne Nyhan, Cambridge 2018
- *Digital Humanities Workshops. Lessons Learned*, ed. Laura Estill, Jennifer Guiliano, Routledge 2023
- *Digital Technology and the Practices of Humanities Research*, ed. Jennifer Edmond, Cambridge 2020
- *Dobra kultury w Sieci*, red. Elżbieta Herden, Agnieszka Seidel-Grzesińska, Ksenia Stanicka-Brzezicka, Wrocław 2012
- *Dostrzec więcej. Wybrane zagadnienia wizualizacji danych w badaniach nad dziedzictwem kulturowym*, red. Justyna Kolenda, Agnieszka Seidel-Grzesińska, Ksenia Stanicka-Brzezicka, Wrocław 2016
- Manovich Lev, *Język nowych mediów*, przeł. Piotr Cypriański, Warszawa 2012
- Maryl Maciej, *Kim są polscy humaniści cyfrowi?* „Teksty Drugie”, 2017, nr 1, s. 286-300
- *Nowoczesne metody gromadzenia i udostępniania wiedzy o zabytkach*, red. Agnieszka Seidel-Grzesińska, Ksenia Stanicka-Brzezicka, Wrocław 2008
- *Obraz i metoda*, red. Agnieszka Seidel-Grzesińska, Ksenia Stanicka-Brzezicka, Wrocław 2014
- Smolucha Danuta, *Humanistyka cyfrowa w badaniach kulturowych. Analiza zjawiska na wybranych przykładach*, Kraków 2021
- *Technopaideia. Zaawansowane technologie w edukacji humanistycznej*, red. Sebastian Borowicz, Joanna Hobot-Marcinek, Kraków 2024
- *Theorizing Digital Cultural Heritage. A Critical Discourse*, ed. Fiona Cameron, Sarah Kenderdine, Cambridge 2007
- *Zwrot cyfrowy w humanistyce. Internet /nowe media/ kultura 2.0*, red. Andrzej Radomski, Radosław Bomba, Lublin 2013
- (http://otworzksiazke.pl/images/ksiazki/zwrot_cyfrowy_w_humanistyce/zwrot_cyfrowy_w_humanistyce.pdf)
- Raporty V-MusT.net (Virtual Museum Transnational Network), <http://www.v-must.net/>

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

Moduł specjalistyczny II: Sztuka w Ameryce Łacińskiej

dr Dorota Molińska,
dr Magdalena Radomska

I Semestr: 45 h

II Semestr: 45 h

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Moduł poświęcony będzie sztuce i historii politycznej w tak zwanej Ameryce Łacińskiej od okresu kolonialnego po współczesność, analizowanej w kontekście kolonializmu, postkolonializmu i dekolonizacji. Pracę artystyczne omawiane będą podczas zajęć w kontekście powstawania i funkcjonowania kolonialnych systemów władzy i reprezentacji. Analizowana będzie rola sztuki wobec porządku kolonialnego, a także procesów chrystianizacji, kulturowego transferu i przekształcania lokalnych tradycji wizualnych. Prześledzimy poszukiwanie rozmaitych modeli latynoamerykańskiej nowoczesności (m między innymi zajęcia dotyczące muralistów meksykańskich, modernizm brazylijski i antropofagia, brazylijski konkretyzm i neokonkretyzm, argentyńskie nurty awangardowe i abstrakcyjne, urugwajski konstrukttywizm uniwersalny Joaquína Torresa-Garcíi oraz indigenismo rozwijające się przede wszystkim w Peru, Meksyku, Boliwii i Ekwadorze). W części poświęconej sztuce współczesnej pojawiają się zagadnienia takie jak sztuka Globalnego Południa w kontekście feminicydów, handlu narkotykami, migracji, nierówności społecznych i rasowych, tradycji neoliberalizmu i kryzysów ekonomicznych, ekstraktywizmu, przemocy wobec społeczności rdzennych, kryzysu ekologicznego i pamięci dyktatur. Istotnym kontekstem będzie również ugruntowana tradycja lewicowa i marksistowska Ameryki Łacińskiej: związki sztuki z rewolucją i ruchami robotniczymi, teologią wyzwolenia oraz krytyką kapitalizmu imperializmu.

Osoby uczęszczające na zajęcia zapoznane zostaną z kluczowymi koncepcjami teoretycznymi, pozwalającymi analizować sztukę regionu takimi jak: teoria zależności i relacja centrum-peryferie Raúla Prebisch, filozofia wyzwolenia Enrique Dussela, zwrot dekolonialny (Aníbal Quijano – coloniality of power; Walter Dignolo – colonial matrix of power, border thinking i decoloniality), a także ekolonialny feminizm (María Lugones i Rita Segato), etc. Sproblematyzowane zostanie także słownictwo dotyczące nazewnictwa regionu i jego uwarunkowań.

Zajęcia będą miały format wykładowo-konwersatoryjny i łączyć będą analizę dzieł z kontekstem historycznym i politycznym niezbędnym rozumienia sztuki tzw. Ameryki Łacińskiej.

Bibliografia:

- Ades, D., Brett, G., Catlin, S. L., O'Neill, R., *Art in Latin America: The Modern Era, 1820-1980*, New Haven-London 1989.
- Anzaldúa, G., *Borderlands/La Frontera: The New Mestiza*, San Francisco 1987.
- Bailey, G. A., *Art of Colonial Latin America*, London-New York 2005.
- Barnitz, J., *Twentieth-Century Art of Latin America*, Austin 2001.
- Camnitzer, L., *Conceptualism in Latin American Art: Didactics of Liberation*, Austin 2007.
- Camnitzer, L., Farver, J., Weiss, R. (eds.), *Global Conceptualism: Points of Origin, 1950s-1980s*, New York 1999.
- Craven, D., *Art and Revolution in Latin America, 1910-1990*, New Haven-London 2002.
- Dean, C., Leibsohn, D., "Hybridity and Its Discontents: Considering Visual Culture in Colonial Spanish America", *Colonial Latin American Review*, 12:1, 2003.
- Dussel, E., *The Invention of the Americas: Eclipse of "the Other" and the Myth of Modernity*, New York 1995.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

- Fane, D. (ed.), *Converging Cultures: Art & Identity in Spanish America*, New York 1996.
- García Canclini, N., *Hybrid Cultures: Strategies for Entering and Leaving Modernity*, Minneapolis 1995.
- Giunta, A., *Avant-Garde, Internationalism, and Politics: Argentine Art in the Sixties*, Durham 2007.
- Giunta, A., *The Political Body: Stories on Art, Feminism, and Emancipation in Latin America*, Oakland 2023.
- Gruzinski, S., *The Mestizo Mind: The Intellectual Dynamics of Colonization and Globalization*, New York 2002.
- Katzew, I., *Casta Painting: Images of Race in Eighteenth-Century Mexico*, New Haven-London 2004.
- Longoni, A., *Vanguardia y revolución: Arte e izquierdas en la Argentina de los sesenta-setenta*, Buenos Aires 2014.
- Lugones, M., "Heterosexualism and the Colonial/Modern Gender System", *Hypatia*, 22:1, 2007, pp. 186-219.
- Mignolo, W. D., *The Darker Side of Western Modernity: Global Futures, Decolonial Options*, Durham 2011.
- Mosquera, G. (ed.), *Beyond the Fantastic: Contemporary Art Criticism from Latin America*, London 1995.
- Olea, H., Ramírez, M. C. (eds.), *Inverted Utopias: Avant-Garde Art in Latin America*, New Haven-Houston 2004.
- Pierce, D., Ruiz Gomar, R., Bargellini, C. (eds.), *Painting a New World: Mexican Art and Life, 1521-1821*, Denver-Austin 2004.
- Quijano, A., "Coloniality of Power, Eurocentrism, and Latin America", *Nepantla: Views from South*, 1:3, 2000.
- Ramírez, M. C. (ed.), *Heterotopías: Medio siglo sin-lugar, 1918-1968*, Madrid 2000.
- Ramírez, M. C., "Tactics for Thriving on Adversity: Conceptualism in Latin America, 1960-1980", in: L. Camnitzer, J. Farver, R. Weiss (eds.), *Global Conceptualism: Points of Origin, 1950s-1980s*, New York 1999.
- Rasmussen, W., Bercht, F., Ferrer, E. (eds.), *Latin American Artists of the Twentieth Century*, New York 1993.
- Rishel, J. J., Stratton-Pruitt, S. (eds.), *The Arts in Latin America, 1492-1820*, Philadelphia-New Haven 2006.
- Rivera Cusicanqui, S., *Ch'ixinakax utxiwa: A Reflection on the Practices and Discourses of Decolonization*, Cambridge 2020.
- Segato, R. L., *The Critique of Coloniality: Eight Essays*, London-New York 2022.
- Sullivan, E. J. (ed.), *Latin American Art in the Twentieth Century*, London 1996.
- Traba, M., *Art of Latin America, 1900-1980*, Washington, D.C. 1994.

Wykłady monograficzne

Obraz i czas.

Wprowadzenie do zagadnienia w malarstwie nowożytnym

Prof. UAM dr hab. Łukasz Kiepuszewski

I semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

W historii sztuki związki między obrazem a fenomenem czasu można rozpatrywać na wielu płaszczyznach – od symbolicznej kodyfikacji zjawisk czasowych w ikonografii, po czasowe uwarunkowania prezentacji i społecznego funkcjonowania dzieł. Niniejszy wykład skupi się na przeglądzie perspektyw badawczych, które kładą nacisk na analizę figuralnych i kompozycyjnych nośników czasu, formalnych struktur czasowych dzieła oraz specyficznego, materialnego uwarstwienia obrazu.

Przyjęta optyka pozwoli na omówienie zjawisk artystycznych z różnych okresów epoki nowożytnej. Analizie poddane zostaną m.in. narracja i perspektywa w cyklach freskowych Quattrocenta (Piero della Francesca), kompozycja i kategoria rytmu u progu XVI wieku, a także pojęcie różnicy ikonicznej i techniki pikturalne akcentujące czasowe przeobrażenia sceny (malarstwo weneckie i tenebryzm barokowy). Wykład przybliży również wymiary czasu w intymistycznych tendencjach malarstwa XVII i XVIII wieku (Vermeer, Chardin).

Przykładowa literatura

- G. Boehm, *Obraz i czas, Res Facta*, 9, 1982.
- G. Boehm, *Die Sichtbarkeit der Zeit. Studien zum Bild in der Moderne*, 2017.
- L. Dittmann, *Bildrhythmik und Zeitgestaltung in der Malerei*, w: *Das Phänomen Zeit in Kunst und Wissenschaft*, red. H. Pafflik, 1987, s. 89-124.
- E. H. Gombrich, *Moment and Movement in Art*, „Journal of the Warburg and Courtauld Institutes”, XXVII (1964), s. 293–306.
- J. M. Greenstein, *Mantegna, Leonardo and the times of painting*, „Word & Image: A Journal of Verbal/ Visual Enquiry”, 2012 .
- K. Moxey, *Visual Time. The Image in History*, 2013.
- A. Nagel, C. S. Wood. *Anachronic Renaissance*, 2010.
- I. Netta, *Das Phänomen Zeit bei Jan Vermeer van Delft. Eine Analyse der innerbildlichen Zeitstrukturen seiner ein- und mehrfigurigen Interieurbilder*, 1996
- G. Pochat, *Bild-Zeit, Zeitgestalt und Erzählstruktur in der bildenden Kunst des 16. Jahrhunderts*, 2015.
- H. Theissing, *Die Zeit im Bild*, 1984.
- *Time in the History of Art. Temporality, Chronology and Anachrony*, red. D. Karlholm, K. Moxey, 2018.
- P. Wilhelmy, *Studien zur Zeitgestaltung im Werk Albrecht Dürers*, 1995.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

Katedra w Strasburgu – czyli dwa stulecia awangardowej architektury w średniowieczu prof. dr hab. Jarosław Jarzewicz

I sem., 30 godz.

3 pkt. ECTS

Tematem wykładu jest gotycka architektura katedry w Strasburgu. Gdy u schyłku XII w. podjęto przebudowę wcześniejszej ottońskiej katedry, zastosowano właściwe dla tego czasu i regionu formy późnego, sztaufijskiego romanizmu. Jednak przybycie w dwudziestych latach warsztatu rzeźbiarsko-architektonicznego o francuskich korzeniach wyzwoliło niezwykłą dynamikę zmian, generujących niespotykane rozwiązania, oryginalne w skali powszechnej. Późniejsze pokolenia budowniczych kontynuowały to nastawienie na poszukiwanie nowatorskich form, choć – oczywiście poszczególne etapy budowy były bardzo zróżnicowane. Począwszy od działającego w latach 1277-1318 Erwina von Steinbach, architektami katedry byli najwybitniejsi budowniczowie, sama strzecha była centrum promieniającym na środkową Europę i północną Italię.

W trakcie wykładu prześledzone zostaną poszczególne etapy budowy, wkład poszczególnych indywidualności artystycznych oraz recepcja form strasburskich w innych regionach.

Podstawowa bibliografia:

- Willibald Sauerländer, *Von Sens bis Strassburg. Ein Beitrag zur kunstgeschichtlichen Stellung der Strassburger Querhausskulpturen*, Berlin 1966
- *Les batisseurs des cathedrales gothiques*. red. Roland Recht, Strasbourg 1989
- Yves Gallet, *Strasbourg, cathédrale: la nef, Congrès archéologique de France*. 162e session 2004, Strasbourg, 2006, s. 185-193.
- Yves Gallet, *La nef de la cathédrale de Strasbourg et l'architecture rayonnante: une mise au point, Bulletin de la Cathédrale de Strasbourg*, t. 28, 2008, s. 121-132.
- Benoit van den Bossche, *Strassburg. Das Münster*, Regensburg 2001
- Sabine Bengel, *Das Straßburger Münster: seine Ostteile und die Südquerhauswerkstatt*, Petersberg 2011.
- Jean S. Sauvé, *Notre-Dame de Strasbourg. Les façades gothiques*, Korb 2012
- *Der Naumburger Meister. Bildhauer und Architekt im Europa der Kathedralen*, [katalog wystawy], Hg. Hartmut Krohm, Holger Kunde, Guido Siebert, Petersberg 2011, 2 tomy;
- Sabine Bengel, Von Steinen und Menschen. *Das Strassburger Münster und seine Münsterbauhütte*,

Print culture in 19th-century France

Dr Camilla Murgia,

I semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Course description:

The rise of the printed image is one of the defining features of French nineteenth-century visual culture. Aided by the development of printing techniques, which aimed at ever-increasing productions at low cost, France during this period experienced an unprecedented profusion of images. Whether in the form of popular images, games such as paper theatre, or advertising images, printed matter was everywhere – both indoors and outdoors, in the

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

private and public spheres, in the arts as well as in everyday consumer goods, in fashion as well as in more traditional media such as books.

This course focuses on the mechanisms and forms of development of print culture in 19th-century France. The aim of our study will be to analyse the socio-cultural, economic, political and visual factors that fostered the rise of print culture, the visual models and references employed, and the ways in which they were consumed. Particular attention will be paid to the functional aspects of this print culture and its diversity alike. With a view to placing it in context, we will examine a wide variety of objects such as: popular images, games, 'Indiennes' (printed fabrics), wallpapers, and devices for 'setting images in motion' such as dioramas.

Rzecz grafiki drukowanej stanowi jedną z charakterystycznych cech XIX-wiecznej kultury wizualnej we Francji. Dzięki rozwojowi technik drukarskich, mających na celu coraz większą produkcję przy niskich kosztach, Francja w tym okresie doświadczyła bezprecedensowej obfitości obrazów. Niezależnie od tego, czy były to popularne ilustracje, gry takie jak teatr papierowy, czy też obrazy reklamowe, materiały drukowane były wszechobecne – zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz budynków, w sferze prywatnej i publicznej, w sztuce, jak również w codziennych towarach konsumpcyjnych, w modzie, a także w bardziej tradycyjnych mediach, takich jak książki.

Kurs ten skupia się na mechanizmach i formach rozwoju kultury druku w XIX-wiecznej Francji. Celem naszych badań będzie analiza czynników społeczno-kulturowych, ekonomicznych, politycznych i wizualnych, które sprzyjały rozkwitowi kultury druku, stosowanych modeli wizualnych i odniesień, a także sposobów, w jakie były one konsumowane. Szczególną uwagę poświęcimy zarówno funkcjonalnym aspektom tej kultury druku, jak i jej różnorodności. Aby umieścić to zjawisko w odpowiednim kontekście, przeanalizujemy szeroki wachlarz obiektów, takich jak: popularne obrazy, gry, „Indiennes” (tkaniny drukowane), tapety oraz urządzenia służące do „ożywiania obrazów”, takie jak dioramy

Literatura:

- Bann, Stephen. *Distinguished Images: Prints in the Visual Economy of Nineteenth-Century France*. New Haven: Yale University Press, 2013
- Brewer, John, et Roy Porter, eds. *Consumption and the World of Goods*. London: Routledge, 1994
- De la Motte, Dean and Jeannene M. Przyblyski, eds. *Making the News : Modernity and the Mass Press in Nineteenth-Century France*. Amherst: University of Massachusetts Press, 1999
- Giviskos, Christine, ed. *Set in Stone: Lithography in Paris, 1815-1900*, exhibition catalogue, Jane Voorhees Zimmerly Art Museum, New Brunswick, NJ, 2018.
- Goldstein, Robert Justin. *Censorship of Political Caricature in Nineteenth-Century France*. Kent: The Kent State University Press, 1989
- Griffiths, Antony, *Prints and Printmaking: An Introduction to the History and Techniques*. London: British Museum Press, 1996
- Hahn, Hazel Haejeong. *Scenes of Parisian Modernity: Culture and Consumption in the Nineteenth-Century*. New York: Palgrave Macmillan, 200
- Haynes, Christine. *Lost Illusions: The Politics of Publishing in Nineteenth-Century France*. Cambridge MA: Harvard University Press, 2010
- Hoskins, Lesley, ed. *The Papered Wall: history, pattern, technique*. New York: Thames & Hudson, 1994
- Kunzle, David. *The History of the Comic Strip: The Nineteenth Century*. Berkeley: University of California Press, 1990
- Lerner, Jillian. *Graphic Culture. Illustration and Artistic Enterprise in Paris. 1830-1848*. Montreal: McGill-Queen's University Press
- Mainardi, Patricia. *Arts and Politics of the Second Empire*. New Haven: Yale University Press, 1987
- Mainardi, Patricia. *Another World: Nineteenth-Century Illustrated Print Culture*. New Haven: Yale University Press, 2017
- Schwartz, Vanessa. *Spectacular Realities: Early Mass Culture in Fin-de-siècle Paris*. Berkeley: University of California Press, 1998

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

- Ten-Doesschate Chu, Petra, and Gabriel Weisberg, eds. *The Popularization of Images: Visual Culture under the July Monarchy*. Princeton: Princeton University Press, 1994
- Tiersten, Lisa. *Marianne in the Market: Envisioning Consumer Society in Fin-de-Siècle France*. Berkeley: University of California Press, 2001
- Wechsler, Judith. *A Human Comedy: Physiognomy and Caricature in 19th Century Paris*. Chicago: University of Chicago Press, 1982
- Williams, Rosalind H. *Dream Worlds: Mass Consumption in Late Nineteenth-Century France*. Berkeley: University of California Press, 1982

**August Zamoyski –
między rzeczywistością a mitem**
Prof. dr hab. Tadeusz J. Żuchowski

II semestr, 30 godz.
3 pkt. ECTS

Wykład poświęcony jest Augustowi Zamoyskiemu (1893-1970), jednemu z najważniejszych polskich rzeźbiarzy XX wieku, a jednocześnie człowiekowi o niezwyklej życiorysie. Zamoyski był kluczową postacią ruchów awangardowych w Dwudziestoleciu, zarówno w Polsce jak i we Francji. Związany był z Buntem, potem ze Zwrotnicą i z formistami. Do jego przyjaciół należał m.in. Witkacy. Pozostawał w koleżeńskich relacjach z Maillolem, Derrainem, Despiau. Zamoyski powszechnie uważany jest za wybitnego znawcę technik rzeźbiarskich. Swoje poglądy na temat sztuki przedstawiał w licznych wypowiedziach. W czasie wojny wyemigrował do Brazylii, gdzie z jego inicjatywy powstały szkoły rzeźbiarskie w Rio de Janeiro i Sao Paulo. Od połowy lat 50-ych mieszkał we Francji, utrzymując intensywne kontakty z Polską, czego szczególnymi przejawami było zatrudnienie go na stanowisku profesora na Politechnice Warszawskiej oraz współpraca z Ministerstwem Kultury PRL w zakresie kształcenia w technikach rzeźby stypendystów ministerstwa.

Wykład, oparty na wyjątkowo bogatych materiałach archiwalnych przechowywanych w Muzeum Literatury w Warszawie, ukazuje Zamoyskiego w kilkunastu odsłonach, pozwalających nie tylko poznać życiorys i twórczość tego artysty, ale uzmysłowić sobie problemy dotyczące rzeźby XX wieku oraz specyfikę badań nad nimi.

1–3. Życiorys nowoczesnego artysty (rodzina, edukacja, nauczyciele, podróże); 4. Sukces i kariera artystyczna. Wokół mitu; 5. Znajomi Zamoyskiego, korespondencja rzeźbiarza; 6. Krytyka i historia sztuki wobec Zamoyskiego; 7. Sztuka i historia sztuki wg Zamoyskiego; 8. Koncepcja rzeźby i problem tzw. kucia bezpośredniego; 9–11. Warsztat rzeźbiarski i produkcja rzeźby (9 – przygotowanie narzędzi, 10. – materiały plastyczne, 11 – drewno i kamień); 12. Pracownie Zamoyskiego, 13. Pracownia Zamoyskiego na Politechnice Warszawskiej; 14. Modelki Zamoyskiego; 15. Zamoyski a współcześni (Podsumowanie).

Zaliczenie na ocenę będzie wystawiane po ustnej rozmowie ze słuchaczem wykładu. Warunkiem zaliczenia jest wykazanie się podstawową znajomością wiedzy i problemów wygłoszonych podczas wykładu.

Dla właściwego odbioru wykładu przydatna będzie propedeutyczna wiedza z zakresu technik i technologii rzeźbiarskich.

Literatura:

- August Zamoyski, *O rzeźbieniu*, „Nike”, 1, 1937, s. 145-161; Idem, *Sztuka i substancja*, „Sztuka i Krytyka”, 1958, 33/34, s. 148-197; Idem, *Jak i dlaczego wyrosłem z formizmu*, „Poezja”, 1968, 1, s. 17-32, 2, s. 32-47 (teksty Zamoyskiego opublikowane w tomie: A. Zamoyski, *Au-delà du Formisme*, Lausanne 1975)
- Zofia Kossakowska-Szanajca, *August Zamoyski*, Warszawa 1974; *August Zamoyski (1893-1970)*. *Wystawa monograficzna w stulecie urodzin artysty*, lat. oprac. Zofia Kossakowska-Szanajca, MNW, Warszawa 1993; *August Zamoyski – myśleć w kamieniu*, kat. wyst. , red. Anna Lipa, Warszawa 2019.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

Od pałacu do bloku.
Dzieje europejskiej kultury
zamieszkiwania XVI-XX w.
prof. UAM dr hab Piotr Korduba

II semestr, 30 godz.
3 pkt. ECTS
Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Dlaczego barokowy pałac musiał być monumentalny i zasobny? Jak rozumiano funkcjonalność domu w czasach renesansu? Czy wyposażenie domu to tylko sprawa gustu czy raczej władzy i polityki? Kiedy pojawił się komfort? Na czym polegały najważniejsze reformy zamieszkiwania w XIX i XX wieku, których konsekwencją są nasze współczesne mieszkania. Na te i inne pytania postaramy się odpowiedzieć śledząc dzieje europejskiego zamieszkiwania pojmowanego jako dynamiczna relacja pomiędzy architekturą mieszkalną, jej dekoracją i wyposażeniem a zarazem jej użytkownikami w kontekście zmian społecznych i kulturowych od czasów nowożytnych do XX wieku. Na wybranych przykładach królewskich i możnowładczych rezydencji, patrycjuszowskich domów, mieszczańskich kamienic i willi oraz mieszkań nowoczesnego XX-wiecznego człowieka spróbujemy pokazać jak odzwierciedlały one najważniejsze cywilizacyjne procesy interesującego nas czasu. Będziemy się starali odczytać komunikat jakim jest europejska kultura zamieszkiwania, zrozumieć co mówi ona o swoich użytkownikach, o ich społecznej pozycji, aspiracjach. W naszych rozważaniach będziemy się opierali na historii architektury, dziejach rzemiosła artystycznego, ceremoniału, historii obyczaju, przemian społecznych i europejskiej kultury. Zaliczenie: kolokwium wizualne

Wybrana literatura:

- *At Home in Renaissance Italy*, ed. Marta Ajmar-Wollheim, Flora Dennis, London 2006.
- *Architectural Space in Eighteenth-Century Europe. Constructing Identities and Interiors*, ed. Denis Amy Baxter, Meredith Martin, Ashgate 2010.
- Leora Auslander, *Taste and Power. Furnishing Modern France*, Berkeley-Los Angeles 1996.
- Marek Czapelski, *Moduły i wieżowce. Polsce architekcie wobec przemian w budownictwie mieszkaniowych 1956-1970*, Warszawa 2018.
- *Die Geschichte des Wohnens*, Bd. 1-5, Stuttgart 1996-1998.
- Patricia Fortini Brown, *Private Lives in Renaissance Venice. Art, Architecture, and the Family*, New Haven-London 2004.
- Joan Dejean, *How Paris Became Paris. The Invention of the Modern City*, New York 2014.
- Clive Edwards, *Turning Houses into Homes. A History of Retailing and Consumption of Domestic Furnishings*, Ashgate 2005.
- *Interior design and identity*, ed. Susie McKellar, Penny Sparke, Manchester-New York 2004.
- Piotr Korduba, *Od stylu i daty do rzeczy i gestu. Kierunki i perspektywy badań nad wnętrzami mieszkalnymi*, „Techné Techné. Seria Nowa”, 2021, 8, 11-33.
- Piotr Korduba, Aleksandra Paradowska, *Prywatne publicznym. O praktyce badań nad architekturą mieszkalną i zamieszkiwaniem: dom – człowiek – rzecz*, „Artium Quaestiones”, 2025, t. 36, s. 119-148
- John Loughman, John Michael Montias, *Public and Private Spaces. Works of Art in Seventeenth-Century. Dutch Houses*, Zwolle 2000.
- Alison Lurie, *The Language of the Houses. How Buildings Speaks to Us*, New York 2014.
- Sharon Marcus, *Apartment Stories. City and Home in Nineteenth-Century Paris* and London 1999.
- *Modern Wohnen. Möbeldesign und Wohnkultur der Moderne*, R. Fischer, W. Tegethoff (Hg.), Berlin 2016.
- Terence Riley, *The Un-Private House*, New York 1999.
- Tony Spawforth, *Versailles. A Biography of a Palace*, New York 2008.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

ikonografia husarii

prof. UAM dr hab. Jacek Kowalski

II semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Przez trzy stulecia husaria była „ozdobą i obroną” (*decus et praesidium*) Królestwa Polskiego – jak napisał w swoim militarnym memoriale król Jan III. Uwieczniona w szeregu dzieł, niekiedy wybitnych, często związanych z ikonografią polskich władców, mimo to przez trzy stulecia nie zyskała spójnego wizerunku w sztuce. Jej artystyczny obraz trwał na wrażliwym pograniczu świata wyobrazonego i rzeczywistości. Dopiero w XIX wieku powstała „narodowa ikona” husarza, odtąd niepodzielnie panująca w polskiej kulturze. Co ciekawe, ikonografia husarii, badana głównie przede przez historyków wojskowości, nie stała się przedmiotem odrębnych analiz naszej dyscypliny. Podczas wykładu będę próbował postawić jej szereg pytań i sformułować hipotezy dotyczące przemian husarskiego wizerunku od XVI do XX wieku.

Wybrana literatura

- Richard Brzezinski, *Polski husarz 1576-1775*, tłum. Tomasz Besarabowicz, [Oświęcim] 2018.
- Tomasz Bulewicz, *Rzeźbiarski fryz kolegiaty żółkiewskiej. Próba analizy*, w: *Studia nad sztuką renesansu i baroku*, red. Jerzy Lileyko, Irena Rolska-Boruch, Lublin 2004, t. V, s. 105 – 125.
- Sabine Jagodzinski, *W namiotach wezyrskich. Komemoracja wojen tureckich w kulturze szlacheckiej*, Warszawa 2020.
- Marek A. Janicki, *Obraz Bitwa pod Orszą – geneza, datowanie, wzory graficzne a obraz bitwy „na Kropiwej” i inne Iprzedstawienia batalistyczne w wileńskim pałacu Radziwiłłów*, w: *Bitwa pod Orszą*, red. Mirosław Nagielski, Warszawa 2015, s. 173-225.
- Piotr Lasek, Jakub Sito, „*Rolka sztokholmska*” a kwestia polskiego protomunduru wojskowego. O roli ikonografii w badaniach nad uzbrojeniem i barwą wojsk polskich epoki wczesnonowożytnej, „Kronika zamkowa – Roczniki” nr 9 (75) / 2022, s. 1-24.
- Radosław Sikora, *Husaria. Duma polskiego oręza*, Kraków 2019.
- Radosław Sikora, *Wypisy źródłowe do dziejów husarii*, Częstochowa 2020.
- Radosław Sikora, Radosław Szleszyński, *Husaria Rzeczypospolitej*, Warszawa 2014.
- *W boju i na parady. Husaria Rzeczypospolitej XVI-XVII w.*, red. Zbigniew Hundert, Tomasz Mleczek, „Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum. Studia i Materiały” X (2020).
- Marta Zdańkowska, „*Rolka sztokholmska*” – skarb Zamku Królewskiego w Warszawie, Warszawa 2019.
- Zdzisław Żygulski jun., *Husaria polska*, Warszawa 2000.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

Seminaria magisterskie (I-II rok)

**Wybór seminarium magisterskiego powinien się dokonać
w ciągu II semestru I roku studiów magisterskich**

Seminarium magisterskie

prof. dr hab. Stanisław Czekalski

I-II semestr, 60 godz.

34 pkt. ECTS (33 pkt.)

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Warunkiem przyjęcia na seminarium jest uzgodnienie tematyki pracy magisterskiej. Tryb odbywania seminarium ustala się na początku semestru.

Seminarium magisterskie

prof. UAM dr hab. Michał Haake

I-II semestr, 60 godz.

34 pkt. ECTS (33 pkt.)

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Seminarium magisterskie

prof. dr hab. Jarosław Jarzewicz

I-II semestr, 90 godz.

39 pkt. ECTS (33 pkt.)

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Seminarium skoncentrowane jest na problematyce sztuki średniowiecznej. Tematy prac, literatura i metody będą ustalane z poszczególnymi uczestnikami. Ważną częścią pracy na seminarium jest prezentacja swoich badań i merytoryczna dyskusja w gronie uczestników. Celem zajęć i podstawą zaliczenia jest napisanie pracy magisterskiej; do końca pierwszego semestru należy przygotować konspekt zawierający planowaną strukturę pracy, zarys problematyki, stan badań i literaturę przedmiotu.

Seminarium magisterskie

prof. dr hab. Piotr Juskiewicz

I-II semestr, 90 godz.

39 pkt. ECTS (33 pkt.)

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

Seminarium magisterskie

prof. UAM dr hab. Łukasz Kiepuszewski

I-II semestr, 90 godz.

39 pkt. ECTS (33 pkt.)

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Seminarium magisterskie

prof. UAM dr hab. Jacek Kowalski

I-II semestr, 90 godz.

39 pkt. ECTS (33 pkt.)

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Seminarium magisterskie

prof. UAM dr hab. Piotr Korduba

I-II semestr, 90 godz.

39 pkt. ECTS (33 pkt.)

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Mile widziane będą tematy związane z historią architektury mieszkalnej, wnętrzarstwem, rzemiosłem artystycznym oraz historią designu i szeroko rozumianą problematyką miejską.

Seminarium magisterskie

prof. UAM dr hab. Filip Lipiński

I-II semestr, 90 godz.

39 pkt. ECTS (33 pkt.)

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Seminarium magisterskie

prof. dr hab. Michał Mencfel

I-II semestr, 90 godz.

39 pkt. ECTS (33 pkt.)

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

Seminarium magisterskie

prof. dr hab. Tadeusz J. Żuchowski

II semestr, 30 godz. – dla studentów I roku studiów drugiego stopnia

I-II semestr, 60 godz. – dla studentów II roku studiów drugiego stopnia

9 pkt. ECTS – dla studentów I roku studiów drugiego stopnia

9 + 15 pkt. ECTS dla studentów II roku studiów drugiego stopnia

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Nabór dla studentów II roku zamknięty. Możliwość uzgodnienia tematów dla studentów I roku jeszcze przed rozpoczęciem semestru letniego.

Celem seminarium jest przygotowanie studentów do napisania i napisanie pracy magisterskiej. Średnia objętość takiej pracy to ok. 80-90 stron znormalizowanego tekstu (tolerancja 10%). Zazwyczaj praca jest podzielona na trzy-cztery rozdziały o objętości ok. 20-25 stron, plus wstęp i zakończenie, nie licząc aneksów, spisu literatury i ilustracji. Praca powinna być napisana poprawnie po polsku i samodzielnie, na podstawie aktualnej literatury i własnych badań. Powinna także dowodzić, że jej autor zna podstawy warsztatu humanisty, a także zasady robienia przypisów, aneksów i cytowania.

W czasie semestru letniego studenci I roku studiów II stopnia będą mieli zajęcia przygotowujące do pisania dużych tekstów naukowych i prowadzenia kwerend.

W czasie semestru letniego studenci II roku studiów II stopnia studenci będą mieli zajęcia przygotowujące ich do pisania dużej rozprawy naukowej i przygotowanie jej do publikacji. Proces pisania pracy podzielony jest na trzy semestry. Studenci I roku studiów magisterskich przedstawiają w trakcie zajęć postępy w pracy nad wybranym tematem i przygotowują na koniec semestru konspekt planowanej pracy, obj. ok. 5-6 stron plus dołączona literatura przedmiotu. Przygotowanie zaakceptowanego przez prowadzącego seminarium konspektu jest podstawowym warunkiem zaliczenia semestru letniego przez studentów I roku studiów II stopnia.

Studenci II roku studiów magisterskich prezentują na seminariach postępy nad pracą. Semestr zimowy kończy się przedłożeniem i zaakceptowaniem minimum jednego rozdziału pracy (tekst o obj. około 25 stron).

Zaliczenie semestru letniego dla studentów II roku studiów II stopnia odbywa się po zaakceptowaniu przez prowadzącego seminarium całości pracy magisterskiej.

Na ocenę przedkładanych tekstów wpływa oryginalność przedstawionej propozycji wynikającej z znajomości literatury przedmiotu oraz umiejętność jej wykorzystania, to jest przełożenie na logiczną kompozycję tekstu, co oznacza opanowanie warsztatu badawczego i poprawność w formułowaniu problemów na piśmie.

Dodatkowym warunkiem zaliczenia poszczególnych semestrów jest obecność na zajęciach w wymiarze powyżej 50 % odbytych spotkań.

INFORMACJE O EGZAMINACH DYPLOMOWYCH

Uwaga: informacje dotyczące egzaminów przedmiotowych zostały podane przy opisach poszczególnych zajęć zamieszczonych w dwóch poprzednich rozdziałach Informatora.

Egzamin dyplomowy licencjacki (III rok I stopnia)

Egzamin dyplomowy licencjacki (obrona pracy dyplomowej) dotyczy zagadnień związanych z jedną z prac seminaryjnych przygotowywanych w trakcie III roku studiów (praca musi zostać zgłoszona jako licencjacka, zarejestrowana jako taka w Biurze Obsługi Studenta oraz zamieszczona w uniwersyteckim Archiwum Prac Dyplomowych) oraz ogólnych zagadnień przedmiotowych i epokowych odpowiadających pracy. O wyborze pracy mającej status licencjackiej decyduje student w drugim semestrze III roku, w porozumieniu z prowadzącym seminarium ogólne.

Komisja egzaminacyjna: Dziekan, prowadzący pracę, recenzent (specjalista z dziedziny).

Egzamin magisterski

Egzamin magisterski stanowi zwieńczenie studiów. W jego trakcie następuje obrona pracy magisterskiej, ocenionej przez Promotora oraz Recenzenta. Członkowie Komisji zadają pytania związane z pracą oraz pytania problemowe z zakresu całej historii sztuki.

Komisja egzaminacyjna: Dziekan, Promotor, Recenzent.

KOŁO NAUKOWE STUDENTÓW HISTORII SZTUKI

dr Dorota Molińska – opiekunka

Koło Naukowe Studentów Historii Sztuki prowadzi szeroką działalność nastawioną na poszerzanie i pogłębianie wszechstronnych zainteresowań swoich członków. W trakcie roku akademickiego organizowane są regularne spotkania, wizyty w muzeach, instytucjach kultury i wspólne wyjścia na wystawy. Naukowy wymiar funkcjonowania Koła realizowany jest także poprzez odczyty opracowywane przez jego członków, wykłady pracowników Instytutu Historii Sztuki oraz zapraszanych gości i współpracę z instytucjami zewnętrznymi m.in. oddziałami Muzeum Narodowego czy Uniwersytetem Artystycznym w Poznaniu. Koło w swoim dorobku również przygotowanie kilku ogólnopolskich konferencji naukowych np. studencko-doktoranckich konferencji „Natura Artis Magistra” (2021), „Sztuka wobec współczesnych konfliktów społecznych” (2022), „Magia, wierzenia, rytuały” (2023), „Theatrum władzy” (2023).

Ponadto ważnym elementem jego aktywności są krajowe i zagraniczne objazdy zabytkoznawcze organizowane corocznie pod kierunkiem pracowników dydaktycznych Instytutu. W ostatnich latach członkowie Koła udali się między innymi do Włoch, Stanów Zjednoczonych, Niemiec, Hiszpanii, Grecji, Austrii, Francji i Holandii.

Niebagatelne znaczenie dla działalności Koła ma również aspekt koleżeńsko-towarzyski; stałą tradycją jest wyprawiana w okresie bożonarodzeniowym Wigilia.

Zapraszamy wszystkich do udziału w zebraniach Koła oraz kontaktu poprzez e-mail (kolo.shs@gmail.com) oraz śledzenia naszych profili w mediach społecznościowych – Facebooku i Instagramie (sztuczny_element).

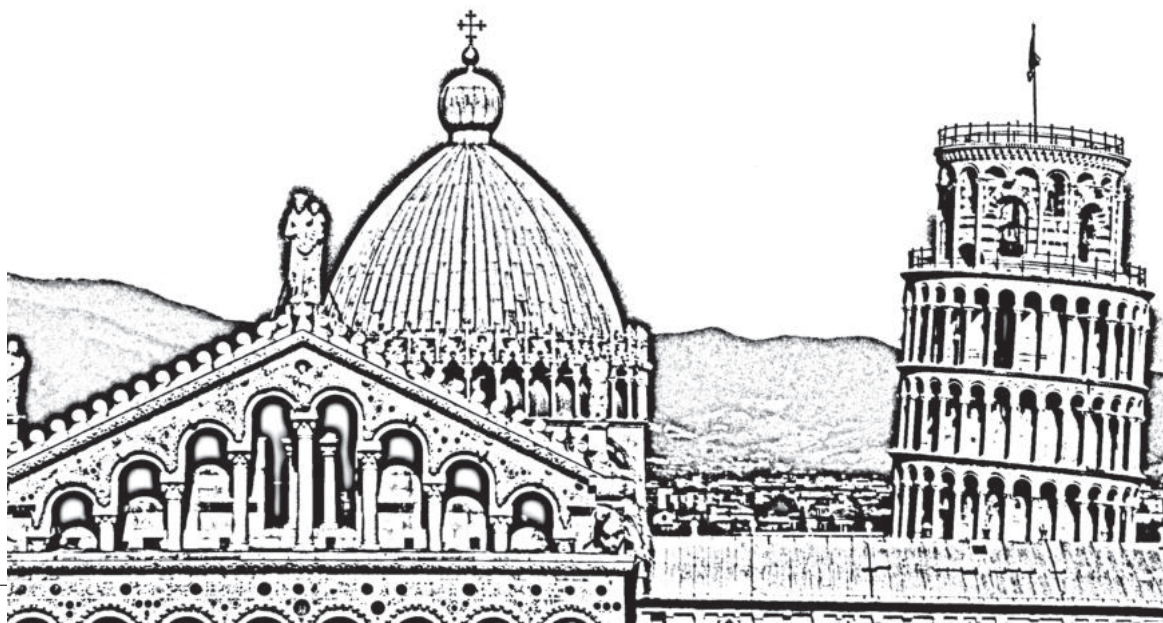
STYPENDIA I STUDIA ZAGRANICZNE W RAMACH PROGRAMU ERASMUS+

Erasmus+ to program Unii Europejskiej w dziedzinie edukacji, wspierający międzynarodową współpracę uczelni i wymianę akademicką. Umożliwia on wyjazdy studentów na studia zagraniczne do ośrodków, z którymi UAM ma podpisane kontrakty.

W ramach mobilności studenckiej możliwe są 2 typy wyjazdów: wyjazdy na studia na jeden lub dwa semestry – od 3 do 12 miesięcy, wyjazdy na praktyki – od 2 do 12 miesięcy. Każdy student otrzymuje możliwość wyjazdu na okres do 12 miesięcy w każdym cyklu studiów (licencjackich, magisterskich, doktoranckich). Do wyjazdu w ramach praktyk uprawnieni są również absolwenci. Absolwent może przebywać na wyjeździe maksymalnie 12 miesięcy od ukończenia studiów. Miejsce odbywania praktyki organizują studenci indywidualnie. Rekrutacja kandydatów na stypendium Erasmus+ odbywa się na poszczególnych wydziałach wczesną wiosną w roku akademickim poprzedzającym wyjazd. Rekrutacja prowadzona jest w systemie USOSweb. Podstawowym kryterium jest znajomość języka obcego, w jakim student będzie studiował/odbywał praktykę oraz ukończenie danego roku studiów. Inne kryteria najczęściej stosowane przez wydziały to: średnia ocen, motywacja, uzasadnienie wyboru uczelni.

Instytut Historii Sztuki ma podpisane umowy z następującymi uniwersytetami: University of Montaigne w Bordeaux, Université de Bourgogne w Dijon, Heinrich-Heine-Universität w Düsseldorfie, Universität Leipzig, Universität Hamburg, The Martin Luther University of Halle-Wittenberg, Universidade de Lisbon, Universidad de Málaga, Eötvös Loránd Tudományegyetem University w Budapeszcie, New Bulgarian University w Sofii, University of Ljubljana, Università di Pisa, Università degli Studi di Genova w Genui, Vytauto Didziojo Universitetas w Kownie, Vilnius Academy of Arts, Orta Dogu Teknik Üniversitesi w Ankarze, Uludağ University w Bursie, University of Split.

Instytutowym koordynatorem programu Erasmus+ jest dr Katarzyna Dudlik – kontakt: katarzyna.dudlik@amu.edu.pl

ORGANIZACJA ROKU AKADEMICKIEGO 2026/2027

- 1 października 2026 r. – Inauguracja roku akademickiego

I semestr (zimowy)

- 1 października 2026 r. – 2 lutego 2027 r. – okres zajęć dydaktycznych
- 23 grudnia 2026 r. – 6 stycznia 2027 r. – wakacje zimowe
- 3 – 16 lutego 2027 r. – zimowa sesja egzaminacyjna*
- 17 – 23 lutego 2027 r. – przerwa międzysemestralna
- 24 lutego – 7 marca 2027 r. – poprawkowa zimowa sesja egzaminacyjna

II semestr (letni)

- 24 lutego – 20 czerwca 2027 r. – okres zajęć dydaktycznych
- 25 – 30 marca 2027 r. – wakacje wiosenne
- 21 czerwca – 4 lipca 2027 r. – letnia sesja egzaminacyjna
- 5 lipca – 31 sierpnia 2027 r. – wakacje letnie/okres zajęć dydaktycznych (ćwiczenia terenowe, praktyki zawodowe)
- 1 – 14 września 2027 r. – poprawkowa letnia sesja egzaminacyjna

Ponadto

1. Inauguracja roku akademickiego dla studentów I roku „Dzień studenta I roku” odbędzie się **30 września 2026 r.**
2. W roku akademickim 2026/2027 ustanawia się następujące dni wolne od zajęć dydaktycznych:
 - **1 października 2026 r. (Inauguracja roku akademickiego),**
 - **31 października 2026 r.,**
 - **2 listopada 2026 r.,**
 - **2 maja 2027 r.,**
 - **12 maja 2027 r. (Dzień Sportu),**
 - **16 maja 2027 r.,**
 - **28 maja 2027 r.,**
 - **29 maja 2027 r.,**
 - **30 maja 2027 r.,**
3. W celu realizacji zajęć dydaktycznych zgodnie z planem studiów wprowadza się, co następuje:
 - **29 stycznia 2027 r. (piątek)** odbędą się zajęcia przewidziane w planie zajęć na środę,
 - **2 lutego 2027 r. (wtorek)** odbędą się zajęcia przewidziane w planie zajęć na środę,
 - **16 czerwca 2027 r. (środa)** odbędą się zajęcia przewidziane w planie zajęć na poniedziałek.

* w przypadku ostatniego semestru studiów 3,5-letnich pierwszego stopnia sesja egzaminacyjna może rozpocząć się wcześniej pod warunkiem zrealizowania w całości zajęć dydaktycznych

SPIS TREŚCI

INFORMACJE OGÓLNE	3
Struktura Instytutu	3
Siedziba Instytutu	4
Przedmiot i tryb licencjackich i magisterskich studiów historii sztuki	4
STUDIA I STOPNIA	8
Program studiów	8
Zajęcia obowiązkowe przypisane do poszczególnych lat studiów	12
Wstęp do historii sztuki (I rok)	12
Proseminaria (II rok)	19
Sztuka metropolii (sztuka Krakowa) (II rok)	23
Obóz inwentaryzacyjny (II rok)	24
Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki (rok I i II)	24
Zajęcia fakultatywne	34
Seminaria ogólne (III rok)	34
Wybrane problemy z dziejów sztuki (II i III rok)	39
Zajęcia problemowe (rok II i III)	48
Wykłady ogólne (rok II i III)	55
Zajęcia w języku angielskim	61
STUDIA II STOPNIA	64
Program studiów	64
Zajęcia obowiązkowe przypisane do poszczególnych lat studiów	66
Zajęcia fakultatywne	74
Seminaria warsztatowe (I rok)	74
Seminaria ogólne (I rok)	76
Moduły specjalistyczne (I-II rok)	79
Wykłady monograficzne	83
Seminaria magisterskie (I-II rok)	89
INFORMACJE O EGZAMINACH DYPLOMOWYCH	92
Egzamin dyplomowy licencjacki	92
Egzamin magisterski	92
KOŁO NAUKOWE STUDENTÓW HISTORII SZTUKI	93
STYPENDIA I STUDIA ZAGRANICZNE W RAMACH PROGRAMU ERASMUS	94
ORGANIZACJA ROKU AKADEMICKIEGO 2025/2026	95